శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

కృష్ణకవిప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1916.

PRINTED BY

V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,

AT THE AUDI SARASWATY NILAYA PRESS,

69, MALAYAPERUMALL STREET, MADRAS.—1916.

శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

పీఠిక.

శ్రీవత్సాంకలసద్భుజాంతరయుత స్త్రీయోరుహారాగ్రరే
ఖావిశ్రాంతి నెసంగుతత్కుచతటిన్ గైసేయుకాశ్మీరసం
భావంబుల్ తనమైఁ బొసంగ నలమేల్మంగాభిధానేందిరా
దేవిం గౌఁగిటఁ జేర్చు వేంకటపతిన్ ధీయుక్తిఁ గీర్తించెదన్. 1

ఉ. ధీనిరవద్య హృద్యనిరతిన్ హరితోభరితోత్సవంబులన్
బూనుకదాని బొమ్మకలుముల్ వెలుముల్గలముద్దుగుమ్మ స
న్మానిమనోవిహారిణి రమారమణీమణి భూరిసూరిస
న్మానముఁ గూర్చుఁగాత గరిమన్ నెఱిమంజుల మైనమత్కృతిన్. 2

ఉ. పుంఖితశత్రుకర్ణములు భూరివిరోధిశిరోధులుం జవ
ప్రేంఖదరాతిమస్తములు విద్విడురంబులు సంగరావళీ
రింఖదరిప్రవేష్టములు ప్రేలఁగ లీల నెసంగుదైత్యభి
చ్ఛంఖముఁ జక్రముఁ గదయు శార్ఙ్గము ఖడ్గము మమ్ముఁ బ్రోవుతన్. 3

క. భాసురసూరిగ్రామణి, భూసురముఖపంకరుహనభోమణివినమ
ద్దాసనిచయచింతామణి, నే సింగరిగురుశిఖామణిం గణుతింతున్. 4

తే. సోమునన్నయఁ దిక్కనసోమయాజి, భీము శ్రీనాథు భాస్కరుఁ బెద్దనార్యుఁ
బోతనామాత్యు మఱియును బోలుపుఁ గాంచు, నాంధ్రకవితానిశాంతుల నభినుతింతు.

ఉ. శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుకృతిన్ బ్రతికూలవృత్తిమై
క్రూరవచోవికారములఁ గుందగునెట్టిని చూడ్కిఁ జూచి వే
సారుచు సారదూఱుచుఁ గుశంకలఁ బోవకుఁ డన్నలార! మీ
కేరుపు అన్యకావ్యసరణిన్ బురణింపఁగఁ జేయు టొప్పగున్. 6

వ. అని యివ్విధంబున నిష్టదేవతాప్రార్థనంబును గురువందనంబును సుకవిభూషణంబునుం గుకవిదూషణంబునుం గావించి యొద్దియేనియు నొక్క ప్రబంధంబు రచియించి మదిష్టదైవతంబునకు నంకితంబు గావింపం దలంచునవసరంబున. 7

సీ. ఏమహాత్ములపుట్టినిల్లు బ్రహ్మాదులు, శిరసావహించి పూజింతు రెలమి
వేదయాజ్ఞ్యాదయుల నైదోడుజగములఁ, ద్రిస్రోతయై పవిత్రీకరించు
నివ్వారిశుశ్రూష నేకొంతయు లేక, వసుధాసుధాశనవ్రతము లెసఁగు
నేమహామహులసంగ్రామసామర్థ్యంబు, పార్థివోత్తములకుఁ బట్టుఁ గొమ్మ
తే. వారు దుర్వారగర్వాగవముఖరముఖ, శత్రుజత్రుక్షతిక్షరత్క్షతజకృతజ
యార్హచర్చాసమర్చితోగ్రాసిలసన, భాసురభుజోర్థవిభవులు పాదభవులు. 8

క. ఆపాదభవులలోపల, నాపాదితశౌర్యధుర్యు లార్యు లవార్యుల్
ప్రాపితధనకనకాంబర, గోపాయితకవులు పైఁడికులగోత్రభవుల్. 9

క. ఆరసికులలోఁ బెద్దన, గారనఁగా రూఢదీపకళికావిలస
ద్ధోరణి సిద్ధారిణిఁ దగు, కారుణికులలోనఁ బరమకారుణికుండై. 10

క. పెద్దనఁగారావేలుపుఁ, బెద్దనఁగారంతిభాతి భృతవైభవుఁడై
పెద్దనఁగా రాజూరుల, పెద్దనఁగారాచ మెచ్చుబిరుదముఁ దెచ్చెన్. 11

ఉ. చిన్నతికృష్ణరాయనృపసత్తముచిత్తము రాఁ జరించుచున్
మన్నన మీఱ భూరిబహుమానముగా గజరాజరాజిఁ గై
కొన్నఘనుండు పైఁడికులగోత్రపవిత్రచరిత్రుఁ డారె పె
ద్దన్నసిరుల్ సరుల్ పొగడ నక్కడ నిక్కడ నెక్కుడై తగున్. 12

సీ. మహిమ కేటూరియిమ్మడి తిర్మలకుమారి, సింగరార్యులప్రియశిష్యుఁ డగుచు
నాచార్యపదభక్తి యాశ్రితావనరక్తి, గలిగి కార్యాదార్యకలితుఁ డగుచు
రాయలరాజకార్యమునందు నిరతుఁడై, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యసంభరితుఁ డగుచు
ధనధాన్యకటకమై తనయిల్లు వర్ధిల్ల, ధాత్రీసురత్రాణదక్షుఁ డగుచు
తే. నవనిఁ గణించె ఘనణిహృద్యానవద్య, పద్యగద్యావళీ స్తవ్యభవ్యనవ్య
కావ్యసంభావ్యభీమసంగ్రామవిజయ, బిరుదుఁ డగుచిటుమామిళ్లపెద్దశౌరి. 13

ఉ. మానితమూర్తియైన చిటుమామిళ పెద్దనృపాలమౌళికిన్
సూనుఁ డొరుండు గల్గె మధుసూదనపాదనమస్క్రియాపరుం
డానతశత్రుజాలుఁడు నయానయనిర్ణయశీలుఁ డుత్తమ
జ్ఞానఘనుండు తిమ్మనృపసత్తముఁ డుత్తముఁ డిమ్మహిన్ రహిన్. 14

పంచచామరము. ధరాధరాధరాహిదర్పధైర్యధుర్యపీట్కర
స్ఫురత్తరత్తరత్విభా ప్రభూతకారహేతినే

విరోధిరాడ్భిరోధిరాజి శ్రీలహేలిసల్పునా
స్థిరామరామరాగుఁడైన తిమ్మభూవిభుం డనిన్. 15

తే. తిమ్మనృపతికిఁ బట్టపుదేవివలన, సురుచిరాకారులిరువురు సుతులు గలిగి
రగ్రజుఁడు వేంకటాద్రీంద్రుఁ డవరజుండు, భవ్యగుణశాలి రామభూపాలమౌళి. 16

సీ. బలరామ రఘురామ పరశురాములతోడ, విక్రమంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
ద్విజరాజ ఫణిరాజ దిగిభరాజులతోడ, విశదకీర్తులమాద్రి వేంకటాద్రి
యినజాత వనజాత ఘనజాతములతోడ, వితరణంబున మాద్రి వేంకటాద్రి
భారతీశ సతీశ భార్గవీశులతోడ, విజ్ఞానమున మాద్రి వేంకటాద్రి

తే. ధారుణి భరించి విబుధుల గారవించి, సురుచిరసువర్ణపూర్ణత సొబగుమించి
యగణితోచ్ఛ్రాయమున దివ మాక్రమించి, వెలయు హేమాద్రితో మాద్రి వేంకటాద్రి.

సీ. దినదిన దీనాతిథి ప్రీణనంబున, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
నిత్యసత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌశీల్య వాత్సల్య సాకల్యకల్యత, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ
సౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యధుర్యతి, కన్నపూర్ణాదేవి కన్న పూర్ణ

తే. వరకవుల వేలుపులగిడ్డి వాసిరడ్డి, పద్మనాభునితోఁ బుట్టువడఁతి యగుట
కన్నపూర్ణమహాదేవి కన్నపూర్ణ, మహితసద్గుణనికురుంబ మాదమాంబ. 18

క. ఆమాదమాంబవలనఁ బ్ర, థామహితుఁడు వేంకటాద్రితనయుం గనియెన్
సోమదరస్తోమ శర, వ్యోమసరిద్ధామకీర్తి నూర్జితమూర్తిన్. 19

క. వేంకటనాథుం డొసఁగిన, సంకల్పఫలం బటంచు జననీజనముల్
వేంకటపతినామంబున, నంకితుఁ గావించి రతని నాశ్రితరతునిన్. 20

క. శంకాతంకానంకా, హంకారస్ఫారశౌర్యహార్యత్వుం డై
వేంకటపతి ధృతిమారట, వేంకటపతి యనఁగ జగతి వినుతికి నెక్కెన్. 21

క. ఆవేంకటపతినరపతి, దేవి రహిం బాపమాంబ దినదినమాద్యా
దేవిని శ్రీదేవిని వా, గ్దేవినిఁ బూజించు వసుమతిన్ సుమతియనన్. 22

ఉ. నేరుపుమీఱఁ బుట్టినిలు నీరును గాలును గాఁగఁబుట్టిరా
మారునిఁగన్న తల్లియుఁ గుమారునితల్లియు సాటివత్తురే
భూరితరవ్రతాచరణఁ బుట్టినయింటికి భవ్యకీర్తియున్
జౌరుషమున్ దనర్చుధరపై నొఱపైతగు పాపమాంబకున్. 23

చ. పటుగతిఁ బాపమాంబకును బ్రాభవపై భవశాలియైన వేం
కటపతికిన్ దనూభవులు గల్గిరి నల్వురు విక్రమక్రమో
ద్భటరిపుహారి జగ్గనరపాలుఁడు రామధరావరుండు మా
నట మదనుండు పెద్దశివరామ మహీపతి వేంకటాఖ్యుఁడున్. 24

మహాస్రగ్ధర. పరవైరించ ప్రపంచావరణమున యశోవ్యాజనై జాంకులొప్పం
జిరుమామిళ్ళాన్వవాయాంచితజలనిధికిన్ శీతభానుండు వోలెన్
బరఁగున్ జగ్గక్షమాధీశ్వరుఁ డురుతరసంపన్నిధానుండు దానా
పరకానీనుండు బాహాబలవరితజగత్ప్రీణుఁడై రాణమీఱన్. 25

తే. హవణిసత్సంప్రదాయంబునందు భాగ్య, చిహ్నములతోడ నుదయించె శీలవృత్తి
నియమములమేటి యగుభవానీవిభూతి, భార్యగా నేలె జగ్గభూపాలకుండు. 26

మ. నిరతిన్ జగ్గనృపాలమౌళికి భవానీదేవికిం గాంచనాం
బరుసన్నన్ సిరిగన్నయన్న శివరామక్షోణినాథుండు ని
ర్భరఘోరప్రతివీరహాలహలమౌ పట్టాభిరామప్రభుం
డరుదౌ వేంకటశౌరినాఁ గలిగి రూఢిన్ మువ్వురాత్మోద్భవుల్. 27

వ. అందు. 28

సీ. తనదానమర్థులొందినఁ గాఁకఁ జూపక, మిత్రభావంబున మెలఁగు నేనిఁ
దనభోగ మొరులు మీఱిన వెచ్చనూర్పక, కౌనజిహ్మగలీలఁ దాల్చునేనిఁ
దనవారి నొరులు వేఁడిన నైనవీడక, ఘనవృత్తి భువనమ్ము మనుచు నేనిఁ
దనధర్మ మొరులు పూనిన డీలుపడనీక, సమదృష్టి మోదమ్ము సలుపునేనిఁ
తే. దేజమునఁ జిత్రభానుండు ధృతి నహీనుఁ, డీవి ఘనమూర్తి గిరిను మాహేశ్వరుండు
సాటిరాఁ దగునా శ్రితశ్రమపయోధ, తరణి కిచ్చి శివరామధరణిపతికి. 29

క. రమణాంబను లక్ష్మాంబను, గ్రమమునఁ బాణిగ్రహణము గావించి నృపో
త్తముఁ డయ్యిరువురవలనం, గొమరుల నిరువురను గాంచి కూర్మి వహించెన్. 30

వ. అక్కుమారయుగళమ్మునందు. 31

తే. రమణమాంబాత్మజుఁడు బలరామనృపతి, లక్ష్మణాంబాసమేతుఁడై లలి వహించె
నచ్చమాంబాసుతుఁడు పార్వతమ్మతోడఁ, బ్రబలుఁడై యొప్పె వేంకటరామనృపతి.

క. చినశివరామసుధీమణి, యనుజుఁడు పట్టాభిరామయాగ్రణి లక్ష్మాం
బను బెండ్లియాడి క్రమమునఁ, దనయచతుష్కంబుఁ గాంచి ధాత్రి రహించెన్. 33

సీ. రంగమాంబామనోరాజీవమిత్రుఁడై, కర మొప్పు రఘునాయకప్రభుండు
వెంకమాంబాగుణాలంకారకలితుఁడై, రాణించు వేంకటరామవిభుఁడు
బుచ్చమాంబాపరిస్ఫురితోపభోగుఁడై, మహిమంబుఁ గాంచు లక్ష్మణవిభుండు
చినరంగమాంబికాశ్రీం గాంచి విభవంబుఁ, గాంచు కుమారజగ్గక్షితీశుఁ
తే. దక్షధవు వాసవముల విద్యంబు గాంచి, వేదములతోడ నెయ్యమ్ము విస్తరించి
ప్రబలెఁ బట్టాభిరామభూపాలసుతచ,తుష్టయము పేర నబ్ధిచతుష్టయంబు. 34

తే. అవనిఁ బట్టాభిరామన్నఁ యనఁగఁ దమ్ముఁ, డాశ్రితామరధాత్రీరుహమ్ము శత్రు
కాలకూటము మిత్రసుధాలవాల, మొలిఁ దనరారు వెంకభూపాలకుండు. 35

క. ఆవెంకటక్షితిపతిరహి, గావిలసిలువెంకమాంబికాసతివలనన్
ధీవిహితునాయఁడమ్మనఁ, గావిశ్రుతిఁగాంచుతనయుఁ గాంచి రహించెన్. 36

తే. పార్వతీనామమున నేత్రపర్వమైన, బాలికామణిఁ బెండ్లియై పేరఁదనర
నాసగొనుసర్వసర్వంసహామరులను, నవసుధాసారముల తెమ్మ నాయఁడమ్మ. 37

వ. ఆకూటస్థు లగునలువురిలో నగ్రజుం డగుజగ్గక్ష్మాపాలకువంశప్రకారంబు వివరింపం
బడియె వెండియు. 38

శా. ఆజగ్గక్షితిపాలుతమ్ముఁ డలరున్ హంవీరవీరాసిధా
రాజీర్యద్రిపురాజి మేళనలలద్రంభాదికాద్యప్సరః
కూజత్కంకణకింకిణీఘణఘణాఘోషానుస్ఫురద్వ్యద్ధనీ
మాజాగ్రత్తురగుండు పెద్దశివరామక్షోణిపాలుం డిలన్. 39

కవిరాజవిరాజితము. సదయువిచారుఁడు నారదపారదశారదనీరదహారదర
త్పదమలకీర్తివిహారుఁడు ధీరుఁ డుదారుఁడు శూరుఁ డభీరుఁ డనిన్
బదిలుఁడు శశ్వదనావిలకేవలభావలతావలనాకలనన్
బెదశివరామసుధీమణి యాశలఁ బేశలశీలుఁడై చెలఁగున్. 40

తే. సంశ్రితసురద్రువల్లియో పామతల్లి, బంధుజనసింధుసరణిసంపదలధరణిఁ
బరగు పెదశివరామభూపాలుదేవి, భూరిసద్గుణనికురుంబ బుచ్చమాంబ. 41

ఆ. ఎలమిబుచ్చమాంబవలనఁదనూభవ, పంచకంబుఁబడసెఁబంచశరుని
బాణపంచకంబుభాతి శ్రీపెదశివ, రామవిభుఁడు భాగ్యరాశియనఁగ. 42

చ. రతిపతికన్నమిన్న జయరామవిభుండు ఘనుండు వెంకట
క్షితిపతి సాహితీసలిలసింధుఁడు రామధరాధురంధరుం
డతిధృతిలక్ష్మణప్రభుఁ డుదారయశుం డగుచంద్రమౌళియు
ప్రతిభవులౌగ పెద్దశివరామతనూభవు లాత్తవైభవుల్ 43

వ. అందు. 44

క. అలజయరామసుధీమణి, వలనొప్పఁగఁ బార్వతమ్మవలనఁ దనయులం
బలియురనిరువురఁ గాంచెన్, సులలితగతి వెంకవిభుని నూరప్రభునిన్. 45

తే. వెంకమాంబాసమేతుఁడై వెంకధరణి, పాలతిలకుండుపేరులచేఁ బరిఢవిల్లె
బుచ్చమాంబాసమేతుఁడై భూరిసౌఖ్య, సంపదలఁగాంచె నూరనిలింపవిభుఁడు. 46

మ. జయరామప్రభుముద్దుతమ్ముఁ డురుదోస్సారుండు ధీరుండుని
ర్భయుఁ డుగ్రాహవదోహలుండు విమతప్రాలేయబాలార్కుఁడ
వ్యయనారాయణపాదభక్తినిరతుం డార్యుండు రంగాంబికా
ప్రియుఁ డావెంకనృపాలచంద్రుఁ డిలఁ గప్పెన్ గీర్తియన్వెన్నెలన్. 47

శా. ఆవెంకక్షితిపాలసోదరుఁడు రామాధీశ్వరుం డుల్లస
ల్లావణ్యంబునఁ గావ్యనాటకగుణాలంకారపారీణతా
ప్రావీణ్యంబున వాక్పటుత్వమున సద్భావంబునన్ విక్రమ
శ్రీవైయాత్యమునన్ బ్రసిద్ధుఁ డగుచున్ జెల్వారు నిద్ధారుణిన్. 48

సీ. తమ్ములరొదల నెయ్యమ్ము నూపఁడుగాని, రాజకాంతులపాటి రాకయున్న
యిచ్చవోఁ గొణఁగి పెల్లెగురకుండఁడుగాని, రసవమిాగిళిపాటి రాకయున్న
సశరీరుఁడగుచు సాక్షాత్కరింపఁడుగాని, రతిరాజురహిపాటి రాకయున్న
కువలయామోదంబుఁ గూర్పఁజాలఁడుగాని, రవితేజమునసాటి రాకయున్న
తే. యీదరస్మితవదనునకీవదాన్య, మాళికీనూపశాలికీమానితప్ర
తాపునకుసంచుబుధులుచిత్తముల నెన్నఁ, బ్రబలు పెదశివరామన్నరామశౌరి. 49

సీ. ప్రథమాంశమునధర్మభంగముంకువగాఁగ, బాణిగ్రహణమైనపలుచఁదనము
రాఁగూడదని పల్కురమణు వెంబడి నేఁగి, కానలో విహరించుగడుసుఁదనము
మాయామృగము వెంట మగఁడు పోవఁగ దంట, నుఱఁదినంపిననాటి యుంకుతనము
రావణాసురువీట రహిఁ బాసి నానాట, చెఱసాల నిలకొన్న చిన్నతనము
తే. హవణిఁదీర్పఁగఁ గ్రమ్మఱనవతరించి, పైఁడినలగోత్రమిద్ధాత్రి పాత్రముగను
జెలఁగు రామక్షమాపాలుఁ జెట్టపట్టె, ధీరధోరణి జానకీదేవి శివి. 50

తే. శీవిఁదనరాను జానకీదేవివలన, రామభూపాలతిలకుఁడు ప్రేమమీఱఁ
బడసె ముప్పురఁ దనయులధరితనయుల, హరిహరాబ్జభవాంశమ్ములందువారి. 51

క. వెంకక్షితిపతి యనఁ, ఖ్యాంకుఁడు లక్ష్మన్నయనఁ నిజాశ్రితకుపతై
ణాంకుఁడు సీతప్రభుఁడన, నంకితనామములవిజయ మందిరిధరణిన్. 52

చ. సలలితభాగ్యచిహ్నముల సన్నుతికెక్కుడు చిన్నయాంబికా
జలరుహపాణితోఁ సుఖసంతతిఁ గాంచుచు భూరివైభవం
బులఁ దనరారి నూతిజనముల్ జనముఖ్యుఁ డటంచు నెంచఁగా
విలసిలు రామభూవరుని వెంకనృపాలుఁ డలోలశీలుఁడై. 53

మ. చిరనామిళ్లకులాబ్ధిచంద్రుఁడు జయశ్రీసాంద్రుఁడచ్చన్న భూ
వరుఁడున్ వెల్లమనాఁడనస్ఫుతను శింబాణిగ్రహంబై శుభ
స్ఫురణన్ సంతతిఁ గాంచి విప్రతతికిన్ భూగోహిరణ్యాదిభా
స్వరదానంబులఁ దృప్తిచేసి తనరెన్ సభ్యుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 54

శా. ఆరామప్రభుకీర్తభూమిలవిభుం డక్రాంతవిక్రాణన
స్థైర్యంబైనసురద్రుపంచకము గెల్వం బంచశాఖాహ్వయో
దారంబై నిజహస్తవారిరుహమిద్ధాత్రీసురశ్రేణికిన్
హేరాళంబుగఁ గోర్కులీనఁదనరున్ హేమాద్రితో మాద్రియై. 55

సీ. కులగోత్రముల కాదికొన్న చిన్నతనంబు, విసములో నుదయించుకసరుఁదనము
పుడమి నంతకనామమునఁ బేర్చువైశంబు, రేయి వెఁగారించుశీలతనము
కాఁపురం బప్పులగడపుకోఁచఁదనంబు, నిలిచినచోట కాల్చిలనిగోనము
మేనిమచ్చల నిచ్చలూనువిన్నఁదనంబు, గళమున గరమూను గడుసుఁదనము
తే. మానదిగ్రాజరాజవశ్యానురూప, రూపగుణగణవిభ్రమారూఢగాఢ
వైభవస్ఫూర్తి మన్మూర్తి వసుధఁ బనఁగ, సరసుఁడైన సీతారామధరణివిభుఁడు. 56
క. శ్రీవిల్ వెంకటలక్ష్మీ, దేవీమణివలన సంతతిం గాంచుమవి
ద్యావైదుష్యంబునస, ద్భావంబున సీతనృపతి ప్రబలుల్ ధరణిన్. 57
క. ఆరామప్రభుననుజుం, డైరాజిలులక్ష్మణేంద్రుయశ మిల వెలసెల్
దారాచలతారాధిప, తారాచయతారహారతారాధంబై. 58
క. ఆలక్ష్మీపతి నరపతి, వైలమ్మునజానకమ్మవలననిరువురం
బాలురఁ గాంచెం బృథ్వీ, పాలురఁగా నాయఁడమ్మ పాపయ్యయనన్. 59
క. ఆనాయఁడమ్మ నెమ్మది, గా నెలకొని పాపమాంబికాసహితుండై
నానావిధభోగమ్ముల, నానందమునొంది జగతి నభినుతిఁ గాంచెన్. 60
క. ఆనలువురు కూటస్థుల, లోనంగడగొట్టుసుజనలోలుఁడు వెంక
క్ష్మానాథుఁడు గోవిందాం, బానురతిం గాంచె సీతయాఖ్యం దనయున్. 61
క. ఆనలుగురుధీరులఁ దగు, నానలుగురు మీరువిభ్రమాతిశయమునన్
ధీనిరతిజయమునం జతు, రానుఁడైరామభూవరాగ్రణి ధరణిన్. 62
పంచచామరము. పన్నగారివాహుఁ డూహ వన్నెచిన్నపాపఁడైఁ
యన్నగారివెంటనంట యై చరించు వైఖరిన్
బన్నగారివాహనాంశభాజిరామభూవిభుం
డన్నగారివెంటదంట యై చరించు వైఖరిన్. 63
మ. అనయంబు న్వినయంబు పండితుల కత్యానందముం గూర్పహే
మనగేంద్రప్రతిమానధైర్యుఁడగు రామక్షోణిపాలుండు తా
ఘనదానంబును క్షాత్రము న్గలసి యేకస్ఫూర్తి మూర్తీభవిం
చినచందంబునఁ దోఁచుఁ జూపఱకు నక్షీణప్రభావోన్నతిన్. 64
తే. శీలగుణవృత్తముల ధాత్రిఁ జెలగువాని, రెడ్డిపెదపద్మనాభుపుత్రీలలామ
భాగ్యములదీవి రామభూపాలుదేవి, పడఁతులకు మేటిరమణమాంబావధూటి. 65
తే. రమణమాంబికవలన నారామవిభుఁడు, కనియె ముప్వురుతనయులగణితనయుల
ఘనునిఁ గోదండరామునిఁ గవిజనాను, నయులవేంకటరామన్ననాయఁడవుల. 66
వ. అందు. 67
క. కోదండరామజనపతి, వేదండకరప్రకాండవిలసన్నిజబా

కోదండమున వసుంధరఁ, బూదండరహి న్వహించె బుధులు నుతింపన్. 68

శా. మాన్యుండై తగువాసిరెడ్డి పెదలక్ష్మక్షోణిభృన్మౌళికిన్
కన్యారత్నము వానమాంబ తనకుం గాంతాలలామంబుగాఁ
గోవ్యోమత్సదృగిత్యుదారభుజుఁడై కోదండరామార్యమూ
ర్ధన్యుండాత్మభవుం జెలన్నయనునుద్యత్కీర్తిఁ గాంచెన్ రహిన్. 69

క. శ్రీపతిభాతిఁ జెలన్నో, క్ష్మాపతియలబోడెపూడి వేంకటరామ
క్ష్మాపతిగాదిలిపట్టిన్, రూపవతిఁ బకీరమన్నిరూఢి వహించెన్. 70

వ. అమ్మువ్వురిలోనం గోదండరామకృపాలునకుం గడగొట్టుతమ్ముండు. 71

ఉ. దండిగనాయఁడన్ బ్రభువతంసుఁడు భండనభూమి భూరిదో
ర్మండలమండలాగ్రమరిమండలిపై జళిపింపఁ గాంచియొం
డొండతిలోత్తమాప్రభృతియోషలు భూషణభూషితాంగులై
చండమరీచిమండలమె సారకుఁ జూతురు కౌతుకంబునన్. 72

క. శ్రీవాసిరెడ్డివాగ, క్ష్మావరునకుఁ బార్వతమ్మగారికిసుత యై
శివిన్ దగువెంకాంబను, శ్రీవిలసిలునాయఁడమ్మ చేకొనితనరన్. 73

సీ. సత్యభాషల హరిశ్చంద్రుండు శ్రీరామ, చంద్రుఁ డీవఁ బాలచంద్రుఁ డొకటి
సవనవోన్నతి రతినాథుండు నిషధభూ, నాథుఁ డీధారుణీనాథుఁ డొకటి
కాంతిస్వాహానభూకాంతుండు పద్మినీ, కాంతుఁ డీమేదినీకాంతుఁ డొకటి
రణరంగమున బలరాముండు జమదగ్ని, రాముఁ డీసుగుణాభిరాముఁ డొకటి
తే. యీవిధనదుండువనదుండునీతఁ డొకటి, హేలనీశుండుమరుదీశుఁ డీతఁ డొకటి
ప్రబలుఁడనవిశ్రుతివహించె రామధరణి, పాలు వేంకటరామభూపాలమౌళి. 74

సీ. తనరాక కెదురుచూచినచాతకమ్ముల, దగఁ దీర్చునవపయోధరముమాడ్కిఁ
దనవవాభ్యుదయంబుఁ దగఁ గోరుజక్కవ, కవలఁ లాలించుభాస్కరునికరణిఁ
దనవవాధిగమంబుతతివేమదిపినపం, క్తులఁ బ్రోదిగొనుచుసంతునివిధమునఁ
దనదుసాంగత్యమాత్మఁ దలంచుకుముదిని, కామోద మొసఁగు నీణాంకుసరణి
తే. నభ్యుదయమందిసుజనులహావణిఁ బ్రోచె, రాజధరరాజశైలరాజభుజగ
రాజగోపాలకలశాబ్ధిరాజరాజ, రాజదతికీర్తి వేంకటరామమూర్తి. 75

క. ఆవేంకటరామప్రభు, దేవి విరులతావి సిరులదీవి యమృతపుం
బావి సిఱిశివిఁ దనరున్, వేవిధములవెంగమాంబ విశ్రుతిమీఱన్. 76

ఉ. ప్రోదిగ వాసిరెడ్డికులమున్ గలిమిన్ వెలయించు సత్క్రియా
పాదినిపాపమాంబకును భవ్యయశుండగు రాజమౌళికిన్
గాదిలిపట్టియై శుభవికాసమునం దగు వెంగమాంబకున్
మేదినిసాటివత్తురె ఘృణిన్ వాణిన్ రమణీశిరోమణుల్. 77

సీ. పదినోళ్లభాషింపఁ బడురచ్చలకు నెక్కి, పరమేష్ఠి నిలఁతయేభాష మెలఁత
నిలిచినచోటఁగా ల్నిలువకవర్తించు, శ్రీమహాదేవి యేసిరులదీవి
చండియై తనప్రాణసఖునాటలాడించు, గౌరీఃధూటియేకళలతోటి
యడుగువ లోకగుణం బన హెచ్చుతగ్గులై, నలినొప్పుపృథ్వియేనాఁటిసాధ్వి
తే. యనుమననిచినకూరిమినణఁగి మణఁగి, కలిమిలేమిని భర్తతోఁగలసి మెలసి
హెచ్చుతగ్గుల నొకరీతి నెసక మెసఁగ, వెలసెవిలసితకీర్తుల వెంగమాంబ. 78

క. శ్రీవెంగమాంబికామణి, కీవేంకటరామనృపతి కిరువురుతనయుల్
శీవింగలిగిరిగుణగణ, భావితులై రామనృపతిపాపయ్యయనన్. 79

ఉ. మత్తగజంబులీలఁ జిఱుమామిళవేంకటరామశౌరిపు
త్త్రోత్తముఁడైన రామవిభుఁ డోహరిసాహరిశత్రుకోటిపైఁ
గత్తిజళీందమూనియొసకంబెసఁగన్ జళిపింపనింపుమై
గుత్తపుఁదాపితాఱికకుట్టుపటుక్కున విచ్చె రంభకున్. 80

చ. అహహ పెరుంగురామమహిపార్థివదానపయఃప్రణాళిక
ట్లహరహమేఱులై పరఁగి యాశలభూభరమానుసామజ
ప్రహతకటీకటాహములఁ బర్వముఁ దన్నుతిప్రీలఁజేయుఁద
న్మహిమములెన్నమిన్న మహిమండలిఁ గుండలిరాజమౌళికిన్. 81

క. శ్రీమీఱఁ దల్లిదండ్రులు, నామమిడిరి వేంకటాద్రినాయఁడనుమనా
రామక్షితిపతితమ్మునిఁ, బ్రేమం బాపయ్యయనుచుఁ బిలిచిరిపిదపన్. 82

సీ. ఒకవానరుఁడు నఖమ్మూనఁ బూనఁగలేక, మైనాకశైలంబు మ్రగ్గ జలధి
నొకబ్రహ్మచారికోరికఁ దీర్పఁగాలేక, బలివిన్ననై రసాతలముఁ జేర
నొకనరుండెడదాఁక నోర్చుబీరములేక, గిరిజాధినాథుండు క్రిందుపడియె
నొకజోగిగొన్నగుక్కకు మించఁదడిలేక, కలశాబ్ధిరాజు భంగములఁబడియె
తే. నేటిధృతి యేటివితరణమేటిశౌర్య, మేటిగాంభీర్యమనినిరాఘాటధైర్య
దావశక్తిగభీరతానూనుఁ డగుచు, వరలువేంకటరామపాపయ్యశౌరి. 83

క. శ్రీమచ్చిఱుమామిళకుల, సోమునకున్ బాపయప్రముఖనామునకున్
గామినియిభగామినిశుభ, గామినిమీనాంబతనరుఁ గలిమిన్ బలిమిన్. 84

సీ. ఆదిగర్భేశ్వరియనిబుధుల్ వినుతింపఁ, బుట్టుభోగములతోఁ బొలుపుమీఱి
యనుకూలదాంపత్యమనుచులోకులు మెచ్చఁ దనప్రాణనాథుచిత్తమున మెలఁగి
పరమపావనియంచు బంధువుల్ తోషింప, నిత్యవ్రతాచారనిరతిఁబూని
భాగ్యశాలినియంచు భామినుల్ గణుతింపఁ, గూఁతులఁగొడుకులఁ గూర్మిఁగాంచి
తే. శీవిఁదనరారెఁ బద్మాక్షి దేవికధిక, వైభవమ్ముల భాసిల్లువాసిరెడ్డి
రామలింగేంద్రునకును గారాబుపట్టి, మృదులగుణమణినికురుంబ మీనమాంబ. 85

సీ. విలసదద్దంకితిర్మలతిర్మలాచార్య, సంఘ్రిపల్లవయుగం బాశ్రయించి
హరివాసరశ్రీసదాచారకలనంబు, నిత్యవ్రతంబుగా నిర్వహించి
సత్రటాకవనాదిసప్తసంతానముల్, సమధికోత్సాహుఁడై సంఘటించి
హితపురోహితసమాహితసమాహితముగాఁ, బురుషోహరియటంచు భూరిఁబంచి

తే. ధనకనకవస్తువాహనధాన్యపుత్త్ర, పౌత్త్రదీర్ఘాయురారోగ్య భాగ్యమహిమ
శివిఁదనరారుమీనాక్షిదేవితోడ, మహితతేజుండు పాపయామాత్యవిభుండు. 86

వ. వెండియు హృద్యానవద్యపద్యసద్యోతకవిద్యాసముద్యమోద్యద్విద్వన్నికరసుకరాశీర్వ
చనరచనాప్రచీయమానసంపత్పరంపరాపూర్ణుండును, రణాగ్రన్యగ్రనిజభుజాగ్రజా
గ్రన్మండలాగ్రప్రసారోత్సారితరిపుమండలహిండితచండమరీచిమండలుండును, నిరం
తరనిరంతరాయనిశ్శ్రేయసనిర్విశేషసమారబ్ధసప్తసంతానపరిపూరణస్ఫురణపరిణతసము
త్సాహసందోహాలుండును, శ్రీవెంగమాంబికాగర్భశుక్తిముక్తాఫలుండును, బైఁడిపలగోత్ర
పవిత్రుండును, పావనచరిత్రుండును నగు శ్రీచిఱుమామిళ్ల పాపయ్యప్రభుం డొక్క
నాఁడు పుత్త్రమిత్త్రామాత్యబంధుసందోహ పరివృతుండై నిండోలగంబున సుఖాసీనుం
డై సరససల్లాపంబులం బ్రొద్దు గడపుచు. 87

మ. ననురామానుజపాదపద్మయుగళీనవ్యావ్యయధ్యానపా
వనహృద్భాగవతావతంసపదసేవాసక్తచిత్తుఁ గామరు
త్తనయారాధనచారులబ్ధకవితాధారుఁ సదాదూషభా
షణునాస్థానకవిన్ నిజాశ్రితునిఁ బిల్వంబంచి పల్కెన్ గృపన్. 88

క. పాత్రుఁడవై మైత్రేయస, గోత్రుఁడవై నారసింహగురువర్యునకున్
బుత్త్రుఁడవై వెలయుదువీ, ధాత్రిన్ మాపనుపుసేయఁ దగు కృష్ణకవీ! 89

క. అవ్యయదివ్యావహమగు, కావ్యరచనమదియుమేలు గాదే బుధసం
భావ్యము విశ్వశ్రేయః, కావ్యంబనుసూత్ర మార్యఘటితం బగుటన్. 90

వ. అదియునుంగాక యొక్క విశేషం బాకర్ణింపవలయు నొక్కనాఁటి హరివాసరవ్రతో
పవాసంబున విశ్రాంతి నైయున్న మజ్జననిచరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి కృతాం
జలిపుటుండ నైయున్న నన్నుం జూచి వత్సా! సప్తసంతానంబులయందుఁ గృతిం బడ
యుట విశేషలాభంబనియు మహారాజన్యచరిత్రంబు కలిదోషనాశకంబనియు నాము
ష్మికఫలప్రదంబనియును పెద్దలు నిర్దేశింతు రట్లగుటంజేసి యొద్దియేనియు నొక్క రా
జన్యచరిత్రంబు కృతిముఖంబుగా రచియింపంజేసి వేంకటేశ్వరార్పణంబుగా నివేదిం
పంగను నిదిమదీప్సితంబని యాదేశించుటయు నయ్యవనియ్యంబునకుం బ్రీతుండ నై

జనవ్యాఖ్యానువర్తనంబు సలుపం బూనియున్నవాఁడ భవత్సన్నిధానంబునం దొర
కొనియెం గావున. 91

క. కృతికన్యాపతి వేంకట, పతియఁట కృతిభారతార్థపద్ధతియఁటయా
కృతిభవనిష్కృతియగునఁట, కృతివిగదా నీవు జగతిఁ గృష్ణకవీంద్రా! 92

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రశంసించి తాంబూలస్వర్ణాంబరాభరణంబులం బరిష్కృతుం
గావించిన నేనునుం బ్రహృష్టాంతఃకరణుండనై యుత్కృతిపతి యగుశ్రీవేంకటా
చలపతి నభివర్ణించెద. 93

సీ. ఏదేవదేవునిసాదరాలోకంబు, లోకంబులకు సౌఖ్యమాకలించు
నేపరాత్పరుదివ్యరూపానుభావంబు, భావంబులకు మేలు పాలుకొలుపు
నేజగజ్జనకునియిచ్ఛావిహారంబు, హారంబు ధరణీచారుముఖికి
నేమహాబలశాలిహేలావతారంబు, తారంబువిష్టపత్రయమునకును

గీ. నేనుధీనిధికరి గాఁ పులై సుఖింతు, రంగబంగాళభోళకళింగవంగ
గౌళపాంచాలనేపాళమాళవాంధ్ర, శకయుగంధరముఖ్యదేశములనృపులు. 94

శా. ఆవిన్నాణపువేలుపుం దారప్రపన్నానీకముల్ గొల్వఁగా
శ్రీవైకుంఠపురంబువెల్వడి లసచ్ఛృంగారుఁడై యిందిరా
దేవిం దోడ్కొని స్వామిపుష్కరిణికాతీరప్రదేశంబునన్
భావింపందగుహేమసౌధమున శుంభల్లీలఁ గ్రీడించుమమ్. 95

సీ. ఆమోదమునరమారామాలలామంబు, మెఱుఁగారునురముపై మెఱపులీన
నహితలోకైకదుస్సహసహస్రారంబు, లాలితంబగుచుఁ గెంగేలనమర
ఘనతరామలకనత్కనకోత్తరాసంగ, దీధితియొడలిపైఁ దేజరిల్ల
భూరిగైరికచారుహీరకోటీరంబు, కొమరారునుత్తమాంగమునఁ దనర

గీ. లలితధాతువిచిత్రశిలావిశేష, శేషగిరిశృంగశృంగారచితనిశాంత
బహుళమణిరాజరాజితభద్రపీఠి, సరసగతి వేంకటాచలస్వామి వెలయు. 96

షష్ఠ్యంతములు.

క. ఏవంగుణగణభృతికిన్, గేవలవిద్యాభిరతికిఁ గిల్బిషహృతికిన్
భావభవాకృతికిన్ విజ, యావహపరిణతికి వేంకటాచలపతికిన్. 97

క. శంకృతికిన్ చిత్రదైత్యా, హంకృతికిన్ మణిగణోజ్జ్వలాభరణకృతా
లంకృతికిరణజయానక, ఝాంకృతికిన్ మదవసదృశభవ్యాకృతికిన్. 98

క. శరదరశరదంబువసుర, తరువరనిర్ఝరసరిత్సుధాకరకరస
త్పరహారహరగిరిగిరిచర, వరదురుతరతరుణకీర్తిశాలోదరికిన్. 99

శ్రీరస్తు

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

తే. తాలహింతాలతూలరసాలసాల, మాలకతమాలకృతమాలమాలతీల
తాలతాళికళద్రజస్థగితగగన, రామణీయంబునై మిశారణ్యపదము. 1

క. ఆనైమిశవనభూమిని, శౌనకశాండిల్యముఖ్యసంయమివర్యుల్
పూనిముఖంబునసూతుని, మానితగుణజాతుఁ జూచిముదిముద మొదవన్. 2

వ. భారతకథాసుధారసంబు వీనుల నించుచు మమ్ముఁ గృతార్థులం గావించితి వందు
శకుంతలాదుష్యంతోపాఖ్యానంబు సవిస్తరంబుగా వినవలయుం జెప్పుమనిన సూతుండు
పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పె నట్లు వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె. 3

మ. కలుషద్విట్ బలగర్వితాహితకచగ్రాహగ్రహోద్యద్భుజా
ర్గళరాజద్ద్విజరాజగోత్రశిఖరద్రాజన్యసౌజన్యపు
ష్కలసద్వస్తుసమస్తహస్తినగరాఖ్యప్రఖ్యరాజన్వతీ
తిలకంబంగకళింగవంగముఖదిగ్దేశాధిపాశాస్యమై. 4

సీ. గురుఁడైన భారతీవరుఁడైన నోడించు, విద్వత్ప్రవరులైన విప్రవరులు
హరుఁడైన దంభోళిధరుఁడైనఁ దమకించు, రాజద్ద్యుమణులైన రాజమణులు
ఘనుఁడైన మనుజవాహనుఁడైనఁ దలఁకించు, నార్యాభిజనులైన యార్యజనులు
హరియైన గంగాలహరియైన విహసించు, బాహువిభవులైన పాదభవులు

గీ. వేదవిద్యాప్రభావభావితవితరణ, పరిణతయశఃప్రసారవిస్ఫారులగుచు
నలువుమీఱుదురగ్రవర్ణములధీరు, లాజవంజవధారుణీరాజధాని. 5

ఉ. నందితనూత్నరత్నకిరణప్రతివాసరచంద్రచంద్రికా
కందళదిందుకాంతఫలకస్రుతపాండురవారిపూరముల్
చెందఁగనందమై పరిఖ చెన్నెసఁగున్ నిజవంశరాజసం
క్రందములున్నతన్నగరిఁ గాచుసుధాజలరాశికైవడిన్ 6

మ. స్ఫురదాకాశతరంగిణీమధురవార్పూరమ్ములం ద్రావఁగాఁ
గరమభ్రమ్మునకెత్తి హస్తిసమహాగంధేభరాడంబరన్

హారినీలద్యుతిశ్రీ ప్రవప్రవలయంబై యున్నతద్వారగో
పురమైపా స్తిపురంబుపేరునకుఁ బెంపుం గూర్చు నశ్రాంతముఙ్. 7

సీ. చూపట్టునొకవీథి సుకుమారతరపద, క్రమణమాతంగచంగములగములు
కనుపట్టునొకవీథి ఘుణఘుణక్వణరణ, ద్ఘంటికాశతశతాంగములగములు
పసిమీఱునొకవీథిఁ జక్రచంక్రమణాది, గమనదుర్గమతురంగములగములు
మెఱసూపునొకవీథి ఘనభుజార్గళనిర, ర్గళవాహినీపురోగములగములు
గీ. తివురునొకవీథిబధిరితదిగిభరాజ,కర్ణకోటనపాటనక్రమసమగ్ర
పటహడిండిమభేరికాపణవమర్ద, ళప్రముఖహృద్యవాద్యకోలాహలములు. 8

సీ. ప్రసవాసవాసంగలసమానమదభృంగ, విసరైకశృంగారరసలవంగ
మనుభూతఫలసారఘనశుకవ్రజభార, వినమితఫలపూరవిటపివార
మతనుకేళివిలోలసుతనుపల్లవజాల, కృతనివాసతమాలతతవిశాల
మతులకోకిలపోతధుతపల్లవవ్రాత, నతలతాసంఘాతవితతచూత
గీ. మానమితచంచలసనకాలీనకలహ, కలితకలకలకలరవకులకులాయ
రంగదుత్తుంగతుంగనారంగరంగ, మలరునప్పురపరిసరోద్యానవనము. 9

సీ. కులుకుగుబ్బెతగబ్బిగుబ్బపాలిండ్లపై, వలపులీనుజవాది మెలఁగిమెలఁగి
యలసౌధములవన్నియలముద్దియలజాది, యలరుశయ్యలఁ జేరి యులరి యులరి
బెరసిపుష్పాడిగ్రమ్ముపెరటితేమనువంపుఁ, దరులపందిరులపైఁ బొరలిపొరలి
మరుకేళివలయుకోమలికపోలములపైఁ, బుసుఁగుఁ జెమ్మటలతోఁ బొదలిపొదలి
గీ. సరసపరిసరకాసారసారసార, సవిసరసరణిపరితఃప్రసరణభరిత
పరిణతపరాగపరిమళపవనడింభ, మోజనలరించమించునారాజధాని. 10

ఉ. కుంతలకేరళద్రవిళకోసలసింహళగౌళమాళవా
శ్మంతకరూశఘూర్జరదశార్ణకళింగశకాదిమేదినీ
కాంతకిరీటరత్నఫలకప్రతిబింబితపాదుఁడైన దు
ష్యంతుఁడు తండ్రితాతలక్రియఙ్ ధృతినప్పురమేలు ధీరుఁడై. 11

సీ. ఏరాజుభేరికాభూరినిర్ఘోషంబు, ఘోషంబుసరఁజేయుఁగుటిలనృపుల
కేరమ్యగుణశాలిభూరిప్రతాపంబు, తాపంబుగూర్చు నధర్మరతుల
కేమేటినిజభుజాధృతచంద్రహాసంబు, హాసంబుగావించునళినిధార
కేధన్యువితరణసాధుసంకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలికాంతినెఱపు
గీ. నతఁడు కేవలనృపుఁడె క్రూరాట్టహాస, చకితచకితాహితాహితస్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంభరాధురావిధురదరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దుష్యంతవిభుఁడు. 12

సీ. కోదడీఱవానలుగురియు పర్జన్యుండు, జగతిముక్కారుసస్యములు పండు
గ్రామముల్ ధనధాన్యకటకంబులై యుండు నతిమిధేనువులుచన్నవిసిపిండు

బ్రాహ్మణోత్తములకు బాధలులేకుండు, నిత్యోత్సవంబులు సాగుచుండు
సంధ్యలకాత్మజావాప్తిఁ గోర్కులునిండు, తరుల నెప్పుడు పండ్లుకనిగనుండు
తే. వరతమంబులఁ జామరతంపరనఁగఁ, బూలచేరిత్తినటువలెభూప్రజలకు
నుత్తరోత్తరమభివృద్ధియొలయుచుండు, నెలమినద్ధాత్రి దుష్యంతుఁ డేలు నపుడు. 13

వ. వెండియు నమ్మహీమండలాఖండలుండు రాజ్యంబు పాలించుచు గురుజనంబుల యెడ వినయంబును సామంతులయెడ నెయ్యంబును మిత్రులయెడ మోదంబును శత్రులయెడ భేదంబును పౌరులయెడ లాలనంబును బ్రజలయెడఁ బరిపాలనంబును శిష్టులయెడ ననుగ్రహంబును దుష్టులయెడ నిగ్రహంబును జారులయెడ నద్వేషంబును శూరులయెడ సంతోషంబును నీతిశాస్త్రంబులయెడ శ్రవణంబును సదాచారంబులయెడఁ బ్రచరణంబును ధర్మసూక్ష్మవిశేషంబులయెడ నాభిముఖ్యంబును ధర్మేతరంబులయెడ వైముఖ్యంబునుం గలిగి దిగ్విజయసమాసాదితోపచయరథకరితురగభటవిహార సంకులంబు నక్కరినగరంబునం బిత్రుపైతామహం బగురాజ్యంబు పాలించుచు నొక్కనాఁడు మహార్ఘమణిగణకిరణచ్ఛటాకంచుకితకాంచనసమంచితస్థూణాసుందరం బగునాస్థానమందిరంబునఁ బురోహితవిద్వత్సామంతమంత్రిప్రభృతు లిరుగెలంకులం బలసి కొలువ సింహాసనాసీనుండై పేరోలగం బుండునవసరంబున. 14

సీ. నెఱసంజకెంజాయ నెరసు లెన్నెడుపల్ల, జడలతో గరువంపునడలతోడఁ
దివుట తియ్యనితేనె దివురుప్రామినుకుల, పలుకుతో వజ్రంపుఁజళుకుతోడఁ
బరమభాగవతసంపదమీఱునూర్ధ్వపుం, డ్రములతోఁ జక్రచిహ్నములతోడ
మందానిలాఘాతకందళన్మహతీస్వ, నములతో హరికీర్తనములతోడ
తే. జడమతులఁ దీర్చు నుత్తమజ్ఞానఘనుఁడు, ధర్మసూక్ష్మార్థనిర్ణయతత్పరుండు
లోకసంచారి కాలత్రయీకథావి, శారదుఁడు వచ్చె నచటికి నారదుండు. 15

తే. దేవమునిరాక విని ధరిత్రీకళత్రుఁ, డెదురు చని భక్తిపదముల కెఱఁగి రత్న
చిత్రితవరాసనమున నాసీనుఁ జేసి, యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కార మాచరించి. 16

వ. కుశలప్రశ్నపూర్వకంబుగా బహువిధసంభాషణావచనంబుల నమ్మహాత్మునిచిత్తం బారాధించి తదనుమతి నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి కొండొకతడ వజ్జవదారిపలుకులకుఁ బ్రహృష్టాంతరంగుండై యమ్మునిపతి ముఖకమలంబునం జూడ్కి నిలిపి సవినయంబుగా నిట్లనియె. 17

ఆ. ఎచటనుండి మీర లిటకు విచ్చేసితి, రేమికతము చెప్పవే మహాత్మ!
మిమ్ముఁ జూడఁగంటి మీదయాదృష్టిచే, నభిమతార్థలాభ మందఁగంటి. 18

వ. అనిన దరహసితముఖుండై నారదుం డిట్లనియె. 19

మ. పురుహూతప్రముఖామరాధిపకశౌపూర్ణప్రభాశాలియై
నరనాథుం డుదయించునట్టిఘను నస్థానంబునం జూచుచే

పరమార్థం బనితోఁచున ట్లగుట భూపాలాగ్రణీ ! మాకు న
వ్వరితో నేమగుధర్మవత్సలుల మై వర్తింతు మే మెల్లెడన్. 20

వ. అట్లుంగాక యింద్రాదిదిక్పాలకసందర్శనంబును గంగాదిపుణ్యతీర్థాచరణంబును గురు
క్షేత్రాదిపుణ్యక్షేత్రావాసంబును గాంచ్యాదిదివ్యస్థలావలోకనంబును భవాదృశమహా
రాజ్యాధిగమనంబును మాకు నవశ్య కర్తవ్యంబు లైననొకవిశేషంబు గలదాకర్ణింపుము.

సీ. శ్రీమహాదేవీలలామంబు సైదోడు, చేవెలుంగుల వేఁడివెలుఁగుజోడు
యామినీకామినీకాముసుం డగువేల్పు, చిన్నారిపొన్నారిజింకదాల్పు
కటికిచీఁకటులనొక్కట మ్రింగుజగజెట్టి, కలశపాథోరాశిగన్నపట్టి
మేటిదేవతలకామెత లొసంగెడుప్రోడ, తొగనాలుగంటికిఁ దోడునీడ
తే. కడిఁది జడదారిసిగపూవు కళలప్రోవు, మెలపులకు పేరు కాముని మేనమామ
కల్తివేల్పునమింగిభోగములగొంది, రిక్కగమిముక్కవబోజుంగు రేవెలుంగు. 22

క. కాంచెన్ మృగలాంఛను డొరు, నంచితనయుఁ దనయుఁ బుధుఁ బదానతవిబుధున్
ప్రాంచితమతిఁ గనుసుతుఁ గని, పెంచెఁ బురూరవు బుధుండు భృతగౌరవుఁడై. 23

చ. ఒనరఁ బురూరవుండు దనయుం దనయున్నతిఁ గాంచె నాయువున్
ఘనుఁ డతఁ డాత్మజున్ బడసెఁ గంతు జయంతు జయింతు నన్నదిన్
గనదనురూపరూపయుతుఁ గానహుషున్నహుషుండు గాంచె నా
య్యన భుజశౌర్యశౌర్యదభియాతియయాతినయాతిలాలసున్. 24

వ. మఱియు నయ్యయాతికిఁ బూరుండును బూరునకు జనమేజయుండును జనమేజయున
కుఁ బ్రాచీశుండును బ్రాచీశునకు సంయాతియు సంయాతికి హసంయాతియు హసం
యాతికి సార్వభౌముండును సార్వభౌమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సురా
చీనుండును సురాచీనునకు మహాభౌముండును మహాభౌమునకు నయుతానియుతుండు
ను నయుతానియుతునకుఁ గ్రోధుండును గ్రోధునకు దేవాపియు దేవాపికి రుచికుండు
ను రుచికునకు మతివరుండును మతివరునకుఁ ద్రసుండును ద్రసునకు నీలుండునుం
గలిగిరి. యన్నీలునకు రథంతరాదేవివలన నుదయించి సోమాన్వయంబు కీర్తిపౌరుషం
బుల కగ్రగణ్యంబుగా వెలయించు మహాభాగుండవ ట్లగుటం జేసి. 25

సీ. ఒకతాతకువలయాధికరంజనంబున, నఖిలలోకములరా జైతనర్చె
నొకతాతవిద్యాసముద్యమాపాదియై, యతిబోధమున బుధుం డనఁగ నెగడె
నొకతాతభూమిభృన్నికరశాసనమున, నధికుఁడై ప్రాచీనుఁ డనఁగఁ బరఁగె
నొకతాతదినదినప్రకటదానంబున, మనిసార్వభౌముఁడై మహిఁ రహించె
తే. నొకఁ డొకనికన్న మిన్నయై యున్నతింపుఁ, జెంపుదలకొత్తఁ బ్రజలను బెనిచి మనిచి
పనులమును లాచరించుదీనవలఁ దనరి, రదిగదా నీదుసంప్రదాయము కుమార !. 26

క. శైలంబుఁ జైలంబిరు, గేలంగీలించిహాళిఁ గేళీగతులం
డాళగతింజఱచితివో, బాలుఁడవై యాడునాఁడుబలిమికలిమిచేన్. 27

తే. వనులఁ గ్రీడించుదుష్టసత్త్వములవలన, నాశ్రమమ్ములనొదవెమహాశ్రమమ్ము
వెడలుమడవికిని పుడకావింపుమింపు, తాపసహితాప్తిమాకుఁ బ్రతాపసహిత! 28

వ. వినుము ధరణీవలయపరిపాలననిష్ఠాగరిష్ఠు లగునృపశ్రేష్ఠులకు శాస్త్రిసమ్మతం బగుట మృగవ్యం బవశ్యకర్తవ్యంబు గావున నారణ్యకభటపరివృతుండవై గిరితరుకంటకశిలాదుర్గంబు లగుమార్గంబులు నిరోధించి శరభశార్దూలాదిదుష్టసత్త్వంబుల సంహరించి యాశ్రమంబులకు సౌఖ్యం బాపాదింపు మమ్మహామునులయనుగ్రహంబునం జక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం డుదయించి వంశకరుం డగునని యాదేశించినం బ్రమోదపులకితస్వాంతుండై దుష్యంతుం డట్లకాకయని యంగీకారపూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి వీడుకొల్ప నాశీర్వచనముఖరముఖుండై యామంత్రణం బాచరించి యంతర్ధానంబుచేసినం బదంపడి యప్పుడమిఱేఁడు మృగయావినోదకౌతుకాయత్తచిత్తుండై యుండునవసరంబున నిదాఘంబు వర్తిల్లుటయును. 29

సీ. భానుఁడఁ బూర్వాబ్ధిఁబడబాగ్ని కెదురుకో, ల్పచరించు నపరాబ్ధిబాడబంబొ
పాడిచిరారవిఁజేయపూర్వేద్యురవసాన, చరమాద్రిదవనివిష్టజ్వలనమొ
ప్రతిమాధవోత్థమై ప్రబలిదిక్కులనేర్చు, నాభీలనృహరికోపానలంబొ
ప్రాక్సపత్నిఁగరంచుభర్తఁజూచి ప్రతీచి, యొలయించు వేఁడినిట్టూర్పుగమియొ
తే. తరతమంబులఁదఱుఁగనిత్రెంపిగాఁగఁ, దపనతపనీయమాతపతాపవహ్నిఁ
గ్రాఁచుకాలకళాదుష్పూతౌత్క్రచయమొ, నాఁగఁదగెఁబశ్చిమానిలోగ్రాగమంబు. 30

మ. లలినుర్వీతలముంబగిల్చి నభమెల్లం దానయైయిమ్ములం
గలకీలాలపుజాలు మేలుడిపి తన్గాఁచన్ దలంపన్ మహా
బలునవ్యేసవివహ్ని దాశరణముఁ బ్రార్థించితన్మిత్రిను
జ్జ్వలుఁడై నాఁటనుగోలెవాయుసఖుఁ డన్ ప్రఖ్యాతిఁ గాంచెన్ ధరన్. 31

మ. అహహా లోకములేకొలందిమనుఁ గీలాభీలవాతూలను
స్సహమై తీండ్రిలుమండువేసవికి నీళ్ శ్రీశవాగీశుల
న్వహముం బూర్ధమునందుశయ్యనిగమవ్యాపారపాత్రంబునన్
బహుమానింతురు వారిఁ దత్సముయతాపక్రాంతిశాంత్యర్థమై. 32

ఆ. పగలువిస్తరించిమిగులవేఁడిమిమాపు, తపనుఁజేరకఛాయతరులనీఁగెఁ
బరమసాధ్వియయ్యుభర్తవెన్నాడెనే, తగనితీతుసేయఁదగదుపతికి. 33

తే. సూర్యుఁడునిజప్రతాపంబుసూపమార్య, కాంతములురేఁగినిప్పులుగ్రక్కఁదొడఁగ
నినుఁడుకోపింపఁ బరివారమినుమడించి, కడిమిసూపుటధరణినిక్కంబకాదె. 34

సీ. యంత్రధారాగృహాభ్యంతరాళములందు, బరవర్ణినీపయోధరములందుఁ
గమనీయగోస్తనీకాయమానములందు, ఘనసారకదళికావనములందు
బహుపాదపాదపప్రబలవాటికలందుఁ, గాసారతీరసైకతములందు
వల్లీమతల్లికావల్లీగృహములందు, నికటపానీయశాలికలయందుఁ
ఆ. బరువమగుపండువెన్నెలబయళులందుఁ, దరళితమృణాళతాలవృంతములయందుఁ
గేళిలాసక్తులగుచుభోగింపమరిగి, పాయరామందువేసవిఁబతులుసతులు. 35
తే. అటనభంబునడంబరయ్యెనంబుదంబు, పశ్చిమంబునవింద్రచాపంబుదోఁచె
నీలసితతూగుపుగాడుపు లుత్తరమున, నవనవతటిల్లతావితానంబుబెరసె. 36
సీ. తపముపెంపునఘోరతమమైదిశలఁబ్రాఁకె, జలజబాంధవుఁగప్పెశార్వరంబొ
కేకినీనృత్తభంగికిఁగూర్పుమెఱుపులక్రొ, గరదీపికలఁజేయుకజ్జలంబొ
పర్జన్యశరణంబుప్రాపించిగఱులతోఁ, జనలఁగ్రుమ్మరుశిలోచ్చయచయంబొ
ధరణీగగనములేర్పడపహావ్యవహమున, వెడలుధూమస్తోమవిస్తరంబొ
గీ. రోగశయ్యాభిముఖముగానొలయఁజూచి, శ్రీమహావిష్ణుపనముఁగ్రైసేయుటకును
వెడలునిద్రానఘూటిమైవిలసనంబొ, నాఁగనభమునవఘనాఘనంబు. 37
క. తళతళమెఱసెన్మేఘము, పెళపెళనుతిమెఱనభంబుబీఁటలువాఱెం
బలపలగురిసెన్వర్షము, జలజలనిలనింద్రగోపజాలమురాలెన్. 38
తే. తపమునకువిఘ్నకరియంచుఁదలపఁడరుకఁ, డోలయుపస్థానఘాటిపయోధరముల
జేయుకరములనింపెనవ్వేడబమున, నపుడ శాంతించె నతనిమహాతపంబు. 39
ఉ. మించెఁదళత్తళద్రుచులుమీఱిమెఱుంగులమొత్తముల్ విడం
బించెదిగంతరాళములభీతికృదూర్జితగర్జితధ్వనుల్
నించెఘనాఘనంబు ధరణీవరణంబునభూరివారిన
ర్తించె మయూరవారము పరిస్ఫుటబర్హసమర్హణార్హమై. 40
శా. అన్యాయంబున హెచ్చి గ్రీష్మబుతురాజక్రాంతముల్ భోజనో
దన్యాతాపముతీర్పరింపఁగని క్రోధస్ఫూర్తిఁగర్జిల్లిప
ర్జన్యం బప్పు రథస్థితిన్ మణిగణచ్ఛాయల్ దలిర్పన్ మహా
జన్యస్థేమముసూపెనో యన శరాసారంబు పర్వెన్ వడిన్. 41
వ. వెండియుం బుటపాకభాస్వరకార్తస్వరలతావితానంబులతెఱంగునం దుఱంగలించు మెఱుంగులమొత్తంబులును, మెఱుంగులమొత్తములతోడ నుదాత్తములై మందరమంథానమథనపరిక్షుబ్ధదుగ్ధజలనిధినిర్ఘోషంబులవిధంబున నూర్జితంబు లగుగర్జితంబులును, గర్జితంబులతోడం బరిస్ఫూర్జితంబులై దశముఖసంగ్రామసమయసమ్మోహనసముద్దామరామకరలాఘవవినిర్గతశరాసారంబులకరణి ఘోరంబు లగుధారాళధారాధరధారాసారంబులును, ధారాసారంబుల ధరాపరాగంబులు దుర్దమంబు లగుకర్దమం

బులైన కొలంకు లింకి నిలువక జాలువాఱి కాలువలై నిలుక లేక తెప్పదొరలం బొరలు జలప్రవాహంబులును, జలప్రవాహంబుల తరణంబులకుఁ గరణంబులు లేక యిరుగడలం బడలుపడి పడిగాఁపులై యున్న యధ్వన్యులును, నధ్వన్యు లగు పథులయోగక్షేమసమన్వేషణంబు లగు భాషణంబుల ముఖరంబు లగు ముఖంబుల విన్నఁదనం బొలయ నిట్టూర్పు నిగుడ్చుచుఁ దదాగమనంబున కెదురుసూచు కుటుంబినులును, కుటుంబినుల ధారణంబులకుం గారణంబు లయిన కృషివ్యాపారంబుల నపారంబులగు హాళిహాళికలం జెలంగు ప్రబలహాలికులును, హాలికుల పరిశ్రమంబులం బ్రశస్యంబు లగు సస్యంబుల నుదారంబు లగు కేదారంబులును, గేదారంబుల సమృద్ధి నభివృద్ధిం గాంచు వరగ్రామంబుల శుభసన్నివేశంబు లగు దేశంబులును గలిగి వర్షాగమంబు సుగమంబై ప్రవర్తిల్లు నవసరంబున. 42

క. వచ్చెన్ శరదాగమ మొగి, విచ్చెన్ నేత్రాంబుజములు విష్ణుఁడు ధరపై
హెచ్చెన్ గాన వనంబులు, మెచ్చెన్ బశువిసర మెసఁగి మెసవు కసవులన్. 43

చ. కొలఁకులు దేఱెఁ బద్మినులకుం గను వేఁదుఱు దీఱె మేఘముల్
వలఁకులఁ జేఱె డొంకలను వంకలఁ బంకము లాఱె ఖేకికా
హళాళికంబు లారెఁ గలహంసరుతమ్ములు మీఱెఁ గేకినుల్
వెలవెలఁబాఱె సస్యము నవీనరుచిం దనరారె నత్తఱిన్. 44

చ. అరయ వతీర్ణిచే ఘనత నంది పయోదము భూరిఘోషవి
స్తరత సపంకజీవన మొసంగ జనంబులకేటిధర్మము
ర్వ్యరనిఁక వారికల్మషము వాఁపెదనంచు రహించెనో యనన్
శరదృతు వొప్పె నా హృదయసమ్మద నిర్మలవారిపూరమై. 45

వ. ఇత్తెఱంగునం దుఱంగలించి శరద్వాసరంబు భాసురం బగుటయు నారదమహాముని వాక్యంబులం బుట్టినయాగ్రహావేశంబున దేశంబుల యోగక్షేమంబులఁ దేరం బనిచిన చారు లాదుష్యంతునకుం బొడసూపి జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా మ్రొక్కి మహారాజశిఖామణీ! దేవర యానతి నలుదెసల యోగక్షేమంబు లరసివచ్చితి మ్మహాముని వాక్యంబుల వృతంబగు నే కరి కిరి తరక్షుహర్యక్షప్రముఖంబు లగుసత్త్వంబుల గిరితరంగిణీతటోద్దేశంబులు దుష్ప్రవేశంబు లై యున్నయవి నయాచరణపరిణతసత్త్వవితరణంబున వార్తులకు శరణంబ వగుము. 46

చ. లలదురుకాశచామరవిలాసము పాండురపంకజాతప
త్రలసనముం బొనర్చుచు శరద్రమణీమణి తోడు నీడగా
వెలువడి వెంటనంటి యటవీతటవీథుల సత్త్వకోటులన్
నిలుకొననీక త్రుంపఁ దగు నీలకుమార కుమారవిక్రమా. 47

క. అని చారులు వినిపించిన, విని వారలఁ గనిహసించి విభుఁ డిట్లనియెన్
ఘనధాటిన్ వనవాటిన్, గొనగొటన్ సత్త్వకోటిఁ గ్రుమ్మెద నిప్డున్. 48

క. రాఁ బనుపుఁడు పార్వతికులఁ, దేఁ బనుపుఁడు తెఱఁగుపఱిచి తేరిటసఱువం
గాఁ బనుపుఁడు జయభేరిన్, వేఁ బనుపుఁడు కర్మకరుల వేగిరపఱుపన్. 49

వ. అని యివ్విధంబున. 50

క. ఆఖేటమునకుధాత్రీ, శేఖర్షభుఁడనుమతింప శేలెండనుచున్
శ్లాఘించుచుఁబడవాళుల, లాఘవమునఁబనిచిరగ్గలంబుగఁ జారుల్. 51

వ. తదవసరంబున. 52

మహాస్రగ్ధర. మృగయాప్రస్థానభేరిన్ మిగులఁజఱచినన్ మీఱుఘోషంబుపేర్మిన్
గగనంబున్ భూతలంబున్ గడగడవడఁకెన్ గంధులింకెన్ దలంకెన్
దిగిభశ్రేష్ఠంబు లెల్లం దిరదిరదిరిగెన్ దేవయానోత్తమంబుల్
నగముల్ ఘూర్ణిల్లె నానానగచరవరముల్ నల్దెసల్ ప్రాఁకె భీతిన్. 53

వ. మఱియు నజ్జనపతి మజ్జనంబాచరించి చీనాంబరాభరణమాల్యాంగరాగంబుల నలంకృతుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యగ్నిసమారాధనంబు నడపి గోభూహిరణ్యాది దానంబుల బ్రాహ్మణులం దనిపి భక్ష్యభోజ్యంబులం దృప్తుండై తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులు దాల్చి సన్నద్ధుండై భూసురాశీర్వచనపూర్వకంబుగా శుద్ధాంతంబు వెలువడి కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలకుఁ జేరంజనునవసరంబున. 54

సీ. మెఱుఁగువజ్రములఁ బద్మినకమ్ములనుసుగాఁ, గలకలధౌతచక్రములతోడఁ
బచ్చరా మొసలివాపవడంపునొగలపై, నొఱపైనజలపోతయుగముతోడఁ
బసిఁడిచట్టపులోన పద్మరాగముల చప్పరము చెక్కడపుఁగంబములతోడఁ
నీలంపుటిరుసు టందికనమర్పఁ దలిర్పు, కెంపురామలుపుఁ డెక్కెంబుతోడఁ
తే. గొసలజగజంపుముత్యాలగొడుగుతోడ, నిగనిగత్పుష్యరాగఘంటికలతోడఁ
జతురవల్గనవల్గవశ్వములతోడ, సారమగు తేరుసారథి చేరఁదెచ్చె. 55

వ. ఇవ్విధంబున సారథి తేరాయితంబు సేసి తెచ్చిన. 56

చ. వలగొని మ్రొక్కుచుం జతురశైఖరి నారథతల్లజంబుపై
నెలకొని రా ధరాపతికి నెయ్యమెలర్పనివాళులిచ్చుచున్
జెలువము మీఱఁ గ్రొవ్విరుల సేసలుచల్లిరి భామినుల్ నిర
ర్గళజయభేరికాపటహకాహళముల్ మొరయం బొరింబొరిన్. 57

వ. ఇట్లు మదద్విరదరథతురగసైనికనికరదుర్గం బగురాజమార్గంబున మందగమనంబునం బురందరవిభవంబునం జనిచని పురంబు నిర్గమించి. 58

చ. పరిఘభుశుండికాముసలపట్టిసకుంతకుఠారశూలము
ద్గరకరవాలతోమరగదాశరచాపకటాగధారులై
పరిగొని యగ్రభాగమునఁ బార్వతికుల్ నడువన్ మహీతలే
శ్వరుఁడు రథస్థుఁడై కుసుమశాలివనాలి వయాలి వెల్వడెన్. 59

వ. ఇట్లుఘోరంబులగు కాంతారంబులం బ్రవేశించి యప్పుడమిఱేఁడు వీరభటులం బురికొల్పిన. 60

సీ. ఘుర్ఘురధ్వనులఁ దార్కొనువరాహంబులఁ, గడిఁదిబల్లెములతోఁ బొడిచిపొడిచి
కినిసి గోండ్రిలుచుఁ బైకొనుపంచనఖములఁ, బారుటేఁటుల డిందుపఱిచిపఱిచి
కనికాండ్రుపొడిచి మార్కొనుసైరిభంబుల, ముసలముద్గరముల మోఁదిమోఁది
ఘుల్లురంచు నదుర్చుకంఠీరవంబులఁ, జంద్రహాసంబులఁ జదిపి చదిపి
తే. గిరులచరులను దరులను దరులఝరుల, దొరలఁబొరలుచుఁ జెరలాడుకరులరురులఁ
గెరలిమరలినఁ దెరలినఁ దరలనీక, వెఱఁగుమఱి పేదిపొడిచిరి వీరభటులు. 61

శా. ఆరాజన్యుఁ డునగ్రుఁడై పొదివి సింహవ్యాఘ్రభల్లూకభూ
దారర్క్షాదికదుష్టసత్త్వసతతోత్థానంబు చాపస్ఫుర
న్నారాచప్రముఖాంబకంబులజడిన్ మాయించుచున్ గ్రక్కునన్
ఘోరారణ్యపదాశ్రమంబులఁ బరిక్షోభంబు మాన్పెన్ గృపన్. 62

వ. ఇవ్విధంబునం బుణ్యనదీకూలంబులను గులకుధరపరిసరంబులను బావనాశ్రమనికటంబులను బరిభ్రమించుక్రూరసత్త్వంబుల ననర్గళప్రకారపరిణత శరాసారంబులఁ బడలుపడం జేయుచు. 63

క. ఘనసవనములవనపదములఁ, జనిమునవమలరారదుష్టసత్వప్రతతిన్
మునిపదముల జనపదముల, ననుపదమును గెడల నృపతి యతిముతినఱకెన్. 64

ఉ. ఈరముచెంత మేయుచునొకయేణము నేసినఁజూచి తత్ప్రియ
స్త్రీరహిఁ బాసి వల్లభునిసేమముఁ గోరుచునడ్డమయ్యెఁ ద
ద్దారుణహృద్వ్యథం దెలిసితానదరించుశరంబు క్రమ్మఱన్
మరటతూపునన్ దునిమె మానవభర్త దయాసమగ్రుఁడై. 65

క. గవయుంగవయూడైతమిఁ, గవయుంగవయుంబుమీఁద గవగవగవియం
గవియించిన జాగిలములఁ, గవియంగానీఁడు భర్త కరుణాన్వితుఁడై. 66

క. కదళీదళములనీడం, గదళియుఁ గదళంబు నిదురఁగ్గైకొనఁ బొదువం
గదలెడుజాలములంగని, కదలంగానీఁడుభర్త కనికరమొలయన్. 67

క. పున్నాగంబుల వలగొని, పున్నాగము విఱువఫణులు బుసబుసలాడన్
బున్నాగములకవాన్నృప, పున్నాగముచూచిచూచి పొరిఁబొరి నవ్వెన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీకాంతుండు హేమంతశిశిరవాసరంబుల మృగయావినోదంబులం దవిలి వర్తిల్లునవసరంబున. 69

ఉ. మావుల నేలుమన్మదొర మందసమీరునిసంగడంబు ని
త్తావులతావు తామరలతంపరజాజి తొలంగుఁబావశేఁ

దీవమిటారిజవ్వనపుదీమవికారుల మిట్టపంటఁ గ్రొం
బూవిలుకానిసాహిణపుఁబ్రోపరి యామని వచ్చె నత్తఱిన్. 70

సీ. తొలుదొల్తఁ బండుటాకులు రాలిచనలెత్తి, యొండుకెందిరుపుల నొఱపుమీఱెఁ
బదపడితలిరుజొంపములఁ దుంపెసలాడి, పసరుమొగ్గలతీవ పెసకమెసఁగె
వెనువెంటముకుళముల్ విప్పువాఱఁ దనర్చి, విరులకెండములతో విఱ్ఱవీఁగెఁ
దోడ్తోడ నెత్తావిదొరయఁబుప్పొడిరేఁచి, కమ్మఁ దేనియసోనఁ గడలుకొలిపెఁ
తే. ప్రకటశుకపికశారీమధుకరనికర, సుకరకురవకమరువకాశోకకులక
తిలకసహకారముఖధరిత్రీరుహాళి, హాళిఁ బాలించునవవసంతాగమమున. 71

లయగ్రాహి.—
అందములఁ జిందుకురువిందములచందమునఁ గెందళుకులందివిరికందొవలవిందై
పొందుగలయుండొడుపుక్రొందలిరులందనగు పెందరులఁ జెందిచెలువొందువిరులందున్
గందళదమందమకరందరసమందిరోనిముందుతసుందరులకుందనపుమందా
రుండనిసిడెందమలరందివమునందిమొరయందగుమిళిందములబృందములక్రందుల్. 72

ఉ. గుమ్మనుకమ్మతెమ్మెరలకుందులకించి వసంతవేళలన్
గొమ్మలుకాననాంతరనికుంజములన్ జెలువారనొంటిమైఁ
బమ్మినరక్తిచే ననఁయుపల్లవకోటులదూర నేలకో
కొమ్మనికూడి క్రొవ్వలపుఁ గూర్చెబలీసుమవస్సమూహముల్. 73
ఉ. ప్రీతిఁదలిర్చు మాధవుఁడు పెంపెసలారెడువేళ భూమిరు
ట్జాతులకెల్ల నందు నొకజాతిరహింపక యున్కిఁ జూచి త
జ్జాతిరహింపనిద్దురమిషంబునఁ గన్గొనఁడయ్యె మాధవుం
డాతెఱఁగట్లకున్ భువిననాశ్రితులం గణుతింతురెన్నఁడున్. 74
వ. ఆసమయంబున. 75
ఉ. మోదమొనర్చెఁ బుష్పదులమ్రుగ్గులపై నొఱపైనమొగ్గలన్
గేదఁగిపూలకెక్కుములఁ గెంపలిరాకులతోరణంబులన్
బ్రోదివహించుపక్వఫలపుంజములన్ శుకకోకిలాళిస
న్నాదములన్నికుంజభవనంబులనీలన్నపాలనూతికిన్. 76
వ. ఇట్లు వసంతసమయసముచితకిసలయకుసుమవిసరసరసరసాలప్రముఖసాలరుచిరంబులగు నుద్యానంబులం జూచుచుం జనునమ్మహీరమణునిరథవేగంబునకుఁ గాక సీరువట్టువం బీఁబుపోయి సైనికు లంతనంత నిలిచిరం జనిచని. 77
మ. ఆటఁ గాంచెన్ నరలోకవర్యుఁడు సమగ్రాశ్చర్యుఁడై మాలినీ
తటభూమిం బనసానసామ్రసరళద్రాక్షామ్లికాశాల్మలీ

పటువారంగలవంగలుంగలవలీవాళాదిశాఖిచ్ఛటా
రటమున్మత్తవిహంగచంగయుగళభ్రాజన్మహోద్యానమున్. 78

వ. ఇట్లనతిదూరవర్తి యగునయ్యుద్యానంబుఁ గనుఁగొని హృదయానందపోషంబు లగు
నందలివిశేషంబులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు సూతునితో ని ట్లనియె. 79

క. ఆనందనవనముంబలె, నానందనమాచరించు నశ్రాంతంబున్
దైనందినఫలకుసుమ, శ్రీనొందిన యివ్వనంబు చిత్తంబునకున్. 80

సీ. ఘనసారఘనసారకదళికామోదంబు, నాసాపుటశ్రీణనంబొనర్పు
ఫలపూరఫలపూరమిళదామ్రజగలంబు, మాధిమైరసనకు రుచులు గొలుపుఁ
గలకంఠకలకంఠకాకలీకలనంబు, శ్రవణరంధ్రములరంజనమొనర్పు
వనజాతవనజాతఘనచాకచక్యంబు, నయనాబ్జములకు నానందమొసఁగు

తే. సవిధవివిధాగమక్రమస్రంసదంస, లసుమరసమగ్నమాలినీలలదభంగ
భంగశీకరనికరార్ద్రపవనడింభ, మవయవములకు నుల్లాసమావహించు. 81

క. జ్ఞానేంద్రియపంచకమున, కానందమొనర్పుచున్న యదియట్లగుటన్
మానీశ్వరుఁడొక్కరుఁడి, క్కానవమాశ్రమముగాఁగ గైకొనఁబోలున్ 82

సీ. తాపసార్భకకరప్రాపితాహారంబు, రుచిమాను గండభేరుండచయము
గండభేరుండముల్ కండూయనముచేయ, జతగూడి క్రీడించు శరభవితతి
శరభచంగముల విస్ఫురదూరువులమేలు, లూని నిద్రించు పంచాననములు
పంచాననములతోఁ బరిచయంబులు చేసి, భయమేదివిహరించు భద్రకరులు

తే. భద్రకరికరశీకరప్రబలసేక, సరళకర్పూరకదళికాతరులనీడఁ
బొరలుశార్దూలములమీఁద నొరయుసెలుక, లద్భుతక్రమమైన యీయాశ్రమమున.

సీ. వేదాంతవాగర్థవివరణంబొకచోట, నొకచోటనృత్యన్మయూరనివహ
మధ్వరక్రమసముద్యద్ఘోషమొకయోర, నొకయోర మత్తాలినికరగీత
మభ్యాగతబ్రాహ్మణార్చనం బొకక్రేవ,నొకక్రేవఁ బారావతకలరావ
మతిఘోరనియమసంయమియోధ మొకపజ్జ,నొకపజ్జ శారికాధికవిలాస

తే. మఖిలతంత్రస్వతంత్ర సంఖ్యావదగ్ర, గణ్యపుణ్యకథాసుధాకలన మొకట
నొకటనవకుంజ పంజరశుకమ్ము మూర్తి, శాంతశృంగారముల వేడ్కసలుపునిందు. 84

క. ఈయాశ్రమతిలకమునకు, వేయాశ్రమమైన ధరణినీడనఁదగునే
పాయకతపమీరొడనస, హాయుండై సేయుచున్న యతఁ డెవ్వరొకో. 85

క. అమునిపుత్రామునినభి, రాముని సేవింపవలయు రాజల్లతికా
ధామమ్మునఁ జేరిమమ్మున, సేమమ్మునసిలుముహరులు సేదలుదేరన్. 86

క. అనుచుం జనుచున్ జనుచున్, మునిచంద్రునిఁ జూడఁ గోరి ముదమొదవఁగా
దినవాథతేజుఁడగున, జ్జనవాథుఁడు తేరుడిగ్గి సత్వరుఁడగుచున్. 87

వ. ఇవ్విధంబున నన్నరపతి రథావతరణంబు చేసి విశాలరమణీయం బగులతామండపంబున రథంబు నిలుపునట్లుగా సారథిం బనిచి సవినయంబుగా నాశ్రమాభిముఖుండై నడచె ననవిని కుతూహలాయత్తచిత్తుండై జనమేజయుండు తరువాతిచరితం బడుగుటయు. 88

చ. సనకసనందనాదిమునిసన్నుతపావన! రమావినోద! కాం
చనమయవాస! శత్రుజననాశన! దాసనమస్క్రియాప్రియా!
వనరుహనేత్ర! పత్రిరథపత్ర! పవిత్రచరిత్ర! సామగా
యనఘన శేషశైలనిలయా! వలయాదివిశేషభూషణా. 89

పంచచామరము. పురాణభోగిభోగభాగ! పుణ్యగణ్యవర్తనా!
విరించిసంచితప్రపంచవిశ్రుతాత్మకీర్తనా!
స్మరాతిసుందరాంగ! సత్తమస్తమోవికర్తనా!
చిరస్ఫురద్విశేషవేష! శేషశైలవర్తనా. 90

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైన శకుంతలాపరిణయం బను మహాప్రబంధమ్మునం దిష్టదేవతాప్రార్థనంబును, కృతిపతిగుణకథనంబును, గ్రంథావతరణంబును, దుష్యంతనారదసంవాదంబును, ఋతువర్ణనంబును, దుష్యంతమృగయావినోదనంబును మొదలగు విశేషంబులం గలిగిన ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీకర! పరభీకర! ర
త్నాకరగంభీర! పండితవశీకర! ద
ర్వీకరవరపర్యంక! గు
ణాకరమణివలయ! వేంకటాచలనిలయా. 1

వ. దేవా! వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దుష్యంతుం డయ్యాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి యందలిమునికుమారులవలన నది కణ్వాశ్రమంబనియును నమ్మహాత్ముండు తీర్థయాత్రాచరణంబునకు వెడలె ననియును విని విఫలమనోరథుం డయ్యును సాంగికంబు లగుశుభసూచకంబుల నిరూపించుచు వధూజనసల్లాపంబు లాలించి యవ్విశేషం బన్వేషింపం దలంచి. 2

శా. ప్రాంచద్బాలరసాలమూలమున శుంభల్లీల నాసీనయై
కాంచెన్ బార్థివమౌళి పూఁబొదలయిక్కం బక్వబింబాధరం
గించిత్కుంచితకుంతలన్ మణినిభాంగిన్ జక్రవాకస్తనిన్
జంచద్భ్రూయుగమధ్యనష్టమునిశాచంద్రాలికం బాలికన్. 3

తే. కాంచిమదనవికాసంబు గౌరవంబు, సాదరాలోకనముసంశయంబుమరులు
విస్మయంబునురాగంబువెలుఁగుదోఁప, భావశబలాంతరంగుఁడై పార్థివుండు. 4

వ. ఇట్లు కనత్కనకరంభాసుభగంభావుకకదంబకదంబకమధ్యంబున ద్రాక్షాగుళుచ్ఛరింఛోళికామధురమధురసామోదమేదురమధుకరనికరఝంకారసంకులం బగులవలీకాయమానంబు చేరువం గుసుమితలతావలంబనంబునం గనరునవ్వనరుహాముఖిం గాంచి యనన్యకన్యాసామాన్యం బగునక్కన్యకామణిలావణ్యంబునకు నాశ్చర్యంబు నొందుచు. 5

క. శరణాగతభరణాంతర, కరుణావరుణాలయుండు కమనీయసుధా
కిరణాన్వవాయమణియు, య్యరుణాధరఁ జూచి సందిహానుండగుచున్. 6

క. సురకన్యకయో విద్యా, ధరకన్యకయో నిజంబు తర్కింపఁగ ని
న్నరకన్యకయో కాక, న్నరకన్యకలందు నిట్టిచెలువుం గలదే. 7

పంచచామరము. జగానిగారవున్ మెఱుంగుచాయలీను మేనిడాల్
మిగుల్ మొగుల్ మఱుంగుఁబాసి మించుమించులన్ జగిన్
దగున్ సనంగభూతిచేతి దాతిరీతి మెచ్చఁగా
ర్చుగొంటు వాలుఁ గంటిజాడ జాడఁ గంటి నొంటిమై. 8

ఉ. ఏమహిశావతంసమున కీనవమన్మథమూర్తి కిట్టి క
న్యామణిగల్గెనో యతివరాశ్రమమంజులకుంజపుంజమి
ట్లేమలియాటపట్టగుటకుం గత మెయ్యది యోనిసర్గలీ
లామధురంబు లీవెలఁదిలక్షణముల్ గణుతింప నర్హముల్. 9

ఉ. అనడలా మెఱుంగుఁదొడలా జిగిపిక్కలియా నితంబ మా
కానలయారు నాభిసుపుగబ్బిజగా చనుగుబ్బలా గళం
బాననఁ గేలునా పెదవి యాకనుదోయి బెణంగులా కురుల్
గానజగంబునం గలవకంటి నొకర్తునుగంటి నెయ్యెడన్. 10

మ. తలిరుంబోఁడినితంబబింబవిలసద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
బలభిన్నీలము పోరి పూరిఁ గఱచున్ బాహోదరశ్రేణివ
ల్లెలఁ బోఱున్ గుముదై మదభ్రమరముల్ నెత్తమ్ములం జేరు ని
మ్ములపింఛమ్ములు జాఱునంధతమసంబుల్ బల్గుహల్ దూఱెడున్. 11

ఉ. ముందుపసిండితమ్మిబలుమొగ్గల మొగ్గర మూపరించు మే
ల్చెందెడు వేల్పుగుబ్బలివజీరుని జీరు వధర్వకరింపఁగాఁ
గ్రొందలిరాకుబాకుదొరకుం దొరకించు భయంబు చెల్లరే!
చందనగంధిచన్నుఁగవ చంద్రుఁడొ యింద్రుఁడొ యాయుపేంద్రుఁడో. 12

మ. స్ఫురదాపీనకటీగసైకతతటీసువ్యక్తనాభీసరో
వరమధ్యంబున రోమరాజి యనుశైవాల్ బద్ధనాళాంకురో
త్కరముందోఁచివళీతరంగముల నూఁగంగుట్టల శ్రీపయో
ధరముల్ గ్రొవ్విరిలీలవామరులచందంబక్కురుల్ గైకొనున్. 13

తే. కెంపురాఁబోఁడితలిరుఁబోయంపుగుణము, పచ్చిపవడంపునిగనిగల్ భాగనిమితిఁ
గూర్చి యమృతంబు పదనిడి ఘుటికచేసెఁ, గాక విధియింత యొప్పునె కలికిమోవి.

సీ. కణకనూర్ధ్వాసరాంగవిధానమున ధాత, కరయంత్రణంబులఁ గ్రాగనొప్పు
నంతకంతకు నింతలైనగుబ్బలు విఱ్ఱ, వీఁగి పైఁ బడు నంచు డాఁగనొప్పు
జఘనభాగము ఘనస్తనభరం బని మోనఁ, ద్రోయమధ్యస్థమై తొలఁగనొప్పు
గురుకళత్రంబులఁ గూడినపరిలేప, మెవ కగ్గమైన వహింపవొప్పు

తే. అహహ! సకలాంగగౌరవంబావహించుఁ, దరుణిమంబూర్జితంబైన తరుణిమధ్య
మరయునరయంగ నతికృశంబయ్యె మనవి, కనుసరించిన మదిమానఁడ నిముకరణి. 15

ఉ. కొమ్మ మెఱుంగుఁజన్నుఁగవకో త్తలభిన్నములైనయాత్మకుం
భమ్ములఁజూచి యాచవిసాబంగుఁ దొడల్ వొడరన్ బగర్పవా
స్తమ్ములఁ జూచి తన్మృదుపదమ్ములు పుష్కరమూన ప్రాలునా
గమ్ములఁ బ్రోవబాలగజగామినియన్ బిరుదంబుఁ గైకొనెన్. 16

మ. ఒరవుంబూఁతపసిండిపంటినును మేనొయ్యారపున్ నాధ్యమున్
మెఱుఁగుం జెక్కులు తేనెలూరుపలుకుల్ మించుల్ పిసాళించువా
తెఱ విన్నాణముఁ గుల్కుముద్దుమొగమున్ దీర్ఘైన ఫాలంబు చి
త్తరవుంజాడ్క. నలుందగుబ్బకవ వింతల్ గూర్చుఁ దన్వంగికిన్. 17

వ. అని యివ్విధంబున. 18

ఉ. నీలనృపాలసూతిరమణీమణి సన్నక సన్న వేచి దృ
గ్జాలము బాలఫాలఫలకస్థులఁ జెక్కులగుబ్బచన్నులన్
గీలుజడన్నడన్ దొడలఁ గేల్గవ మైఁదలమైనయందమున్
మేలిధనంబురాజునకు మెచ్చుగ ముచ్చిలినించె నమ్మదిన్. 19

ఉ. బాలికమోముచందురునిపై మధురంబగుమోవిజొంటిపై
నోలిఘనస్తనస్తబకయుగ్మముపైనను గేలుఁదమ్మిపై
హాలిగపోలపాలికలనందము గుల్కుజవాదిపైనహో
పాలునివీక్షణభ్రమరపఙ్క్తులు గంతులిడున్ జెలంతులన్. 20

వ. ఇత్తెఱంగున నకన్యకావపురుపరిసరదామోదవ్యతికరంబు లగునీక్షణమధుకరంబుల
మరలింపఁ జాలక భూపాలతిలకుండు సంశయడోలాయత్తం బయ్యెనం జిత్తంబిగు
రొత్తం గ్రొత్తమరులునం గెరలుచు నాత్మగతంబున. 21

క. చదురాడఁ బద్యమనితోఁ, జదురాడనపత్యమునుమ సదమదమయ్యెన్
మదిరానన వశమైనా, మదిరాసనవశమె మమరులుమరలుపనింకన్. 22

చ. అకటకటా! మదీయహృదయంబునయంబునయంబటంచు నిం
చకయుకలంక భావమున సంధిలు కణ్వమునీంద్రుపట్టిపైఁ
బ్రకటతరానురాగమునఁ బాయకయుండుట చిత్రమయ్యెఁ గౌ
తుకమున నిందువంశజులు దుష్టవిచేష్టితముల్ భజింతురే. 23

మ. అనిధాత్రీవిభుఁ డంతఁగొంతవడి చింతాక్రాంతుఁడై క్రమ్మఱం
దనచిత్తమ్మున నిశ్చయించె నిటులేఁ దర్కింపనింకేలక
ణ్వనిలోకమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడన నిందుంగాదె యట్లౌటనా
యనఘుండీచెలి నెట్లుగాంచుఁగలదే యాకాశచిత్రంబిలన్. 24

వ. అదియునుంగాక. 25

ఉ. అంకిలిగాదు నాదుహృదయంబు తమోరహితంబు నావెనీ
కుంకుమబొమ్మపై మరులుకొన్నవిధంబుఁ దలంచిచూచినన్
శంకిలనేటికి వెలఁది క్షత్రపరిగ్రహపాత్రయౌ తగున్
మంకుఁదనంబు లేని ఘనమానసవర్తనముల్ ప్రమాణముల్. 26

వ. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం దర్కించుచు నక్కాంచిదవలగ్నయెడ లగ్నంబగుట నుద్విగ్నంబై నిజాయత్తంబుగాక చిత్తం బక్కన్యకాసరససల్లాపసమాకర్ణనకుతూహలంబునం బొదలం బొదలమాటునం బొంచి సమయంబుఁ బ్రతీక్షించుచు నవసరంబు నత్తెఱంగెఱుంగక యత్తన్వి యుద్యానసమన్వేషణంబు సేయుచు. 27

మ. తనయుప్రేమవివర్ధమానసరళద్రాక్షాలవంగాదినూ
తనశాఖిప్రతతిం దడవి పాథస్సేకముం జేయఁగా
ననపాయాదులఁ బంచియున్న తనకై యారాజవర్యుండు పొం
చినయోలంబునఁ గన్నిగన్నెరుపొదం జేరెన్ యదృచ్ఛాగతిన్. 28

క. చేరువఁ జేరినవారిం, గారవమునఁ బౌరవుండు గనుఁగొనుచుండెన్
సారసముఖియారసికుఁడు, తారసమైయున్నసన్నఁ దలకొనకునికిన్. 29

వ. కుసుమఫలభరానమ్రక్రమతరతరునికరమ్ముల నలుగెలంకులం గలయం జూచుచు. 30

సీ. సరసులఁ గలఁచు నంచలమించు నడపడి, కడ్డగ్గునకు దోషమలవరించుఁ
గన్నిమావులకోమల్ గముచు కోకిలముల, పరువంపుఁగలరవార్భటిని డంచు
ఫలభంగములు సేయుకలికిచిల్కలనోటి, పరుసఁదనంబు వాబలిమిమాన్పు
సుమరసమెల్లను జాఱిలాడెడు తేంట్ల, లలిబిత్తరపుఁజూడ్కి నిలువరించు

తే. యానమునఁ బ్రౌఢిగాన విద్యలనిరూఢి, పలుకులసొబంగు వాలుఁగన్నులబెడంగు
తనరఁ దనరాక వనదేవతలు భజింప, నాత్మవనవాటి మెలఁగుచు నవ్వధూటి. 31

వ. వెండియు. 32

చ. జిలిబిలిఱెక్కలార్చు ముఖచిక్కనముక్కునఁ బక్వదాడిమీ
ఫలయుగళంబునొక్కనొక బాలశుకంబు రకంబుఁ జూచివా
బలిమిన పల్చుచున్ విరులబంతి నిలంతుక దాని నేసెను
త్తలమునఁ దప్పిదారియదితాఁకెన్నృపాలుని పెన్నురంబునన్. 33

క. దూరపుఁజూడ్కులనువ్విరు, లూఁగెడునెడ విరులబంతి యురమున సోఁకన్
జారుముఖివై చెనదిగని, మారుఁడు ధృతిఁ గరఁచె నృపతి మతిఁ దామఱచెన్. 34

తే. పొంచితానుంటయెఱుఁగక పొలఁతివైచెఁ, దవిలెవిరిబంతి చిలుకకుఁదప్పి తన్ను
విధికృతంబైన యట్టియవ్వేదబంబు, కనికనినిజంబు దెలియఁ దమ్మనుజవిభుఁడు. 35

తే. ఆత్మవత్సర్వభూతాని యనువిధమునఁ, దామరులుకొన్నవాఁడయి తరుణిదన్ను

మరులుకొని చేరవచ్చి యమ్లానసూన, కందుకంబున వై చెనకఁ దలంచి. 36

వ. మఱియును. 37

చ. పొలఁతుక దావపావకము పూరుషుఁ డాజ్య ఘటంబటన్న ప్రాఁ
బలుకు నిజంబుగా మనుజపాలుఁడు క్రొవ్విరిచెండు సోఁకినన్
గులుకుమిటారిగబ్బిచనుగుబ్బను రమ్మునఁ గ్రమ్మినట్లు మి
న్నలమికొనుం బ్రమోదకృతహాసవచారుముఖారవిందుఁడై. 38

వ. ఇవ్విధంబునం గందర్పగోచరుండై యనురూపంబు లగువిలాసచేష్టితంబులం బొరలి యొట్టకేలకు నక్కశవళంబుదక్కి ధైర్యం బవలంబించి భూనాథుం డక్కందుకపాతంబు నిమిత్తంబుగా నమ్మత్తకాశిని యన్వయనామగోత్రంబులును దదభిప్రాయంబును దెలియువాఁడై యిట్లనియె. 39

చ. కలుషవికర్తనంబయిన కణ్వమహాముని దర్శనంబు వాం
ఛిలియిట రామనోరథము చేకుఱుఁ జయ్యెఁ దపస్వి లేమి సం
ధిలుగమనశ్రమంబుఁ గడతేర్చుట కిచ్చట విశ్రమించితిన్
గలికిమిటారి! యిట్లు ననుఁ గందుకతాడితుఁ జేయఁ బోలునే. 40

చ. దంతురదంతిదంతములతోఁ గుసకోర్చిన పెన్నురంబు పూ
బంతినగల్చునీ యతను బాహుబలంబున కగ్గమై పరి
శ్రాంతుఁడనైతి నిందుకులసంజనితుం డను పౌరవుం డదు
ష్యంతుఁ డగుంతలత్కృతమసారమణీ! రమణీశిరోమణీ! 41

క. ఓచెలి! యేనతిథిసప, ర్యాచరణార్థుఁ డ నటంచు నాకస్మికమా
రాచదొర పలుకు పలుకుల, కాచిలుకలకొలికి యులుకు నలుకుక్ బెలుకున్. 42

వ. ఇట్లా భూపాలుండు సాభిప్రాయంబుగాఁ బలుకుటయు లజ్జాభయపరాధీనరతయగు నమ్ముగ్ధ మధురగంభీరంబు లగు వాకస్మికమహీపాలాలాపంబుల కులికిపడి చకితకురంగశాబంబుకరణిం గ్రొల్లుఱుకుచేడిసమీలకరణిం గ్రేగణ్ణప్రభాజాలంబులు నలుగడలం గడలుకొనఁ గొండొక పరిభ్రమించి పయోధరమధ్యంబు వెడలు మెఱుంగుఁదీగియ తెఱంగునం బొదలపుఱుంగు వెలువడి యన్నరనాథుం డాసీనుం డై యున్న యన్నవసహకారభూరుహంబుచేరువకుం జని. 43

ఉ. కోరికలారఁ గన్గొనిరొఁ గుంకుమబొమ్మ పసిండిచాయలం
గేరెడుమేనివాని శశిఁ గేరెడువక్త్రమువాని వెన్నెలం
గేరెడునవ్వువాని హరిఁ గేరెడుమధ్యమువాని మన్మథుం
గేరెడుఠీవివాని రవిఁ గేరెడుతేజమువాని నవ్విభున్. 44

సీ. చిగురాకుజిగి కాకుసేయునంఘ్రులవాని, రంభోరుగుంభోరురచనవాని
సురపొన్న నెరగొన్న సొబఁగుపొక్కిలివాని, దృగబోధ్యముగమధ్య మొగుచువాని

మెఁగరాలనగఁజాలు నిగుబుజంబులవాని, బింబానుబింబాధరంబువాని
నలతిమ్మిచెలువమ్ముఁజిలుకుకన్నులవానిఁ, దొగవిందుఁదెగడొందు మొగమువాని
తే. హారగలకోరమీసలహాయలువాని, నొఱపునెఱిపెనువెడఁదయురమువానిఁ
జొక్కులను జొక్కులను నఖస్ఫురణవానిఁ, గాంచి పులకితగాత్రయొకలువకంటి. 45

వ. ఇట్లుదాటునం గదిసి యలసవలితంబులును ముహుర్ముకుళీకృతంబులును బ్రభానిర్ణిద్రంబులును బ్రేమార్ద్రింబులును భావవ్యంజకంబులును హృదయరంజకంబులును నిమేషవిముఖంబులును క్షణక్షణాభిముఖంబులును లజ్జాలోలంబులును నగువీక్షణజాలంబుల మదనసుందరుం డగునా రాజపురందరుం జూచి పంచశరసమాక్రాంతంబైననిజస్వాంతంబు భయవినయలజ్జాసంభ్రమసంభ్రాంతం బగుటయు. 46

ఉ. బాలనృపాలు ప్రోలనిలువన్ ధృతిసాలక మేలిజాళువా
చేలచెఱంగుజాఱినను జెక్కు సెమర్పఁగ లోచనప్రభా
జాలము క్రేళ్లువాఱఁగఁ గుచద్వితయంబు చలింపఁ జొక్కుచున్
సోలుచుసారెకున్మరలి చూచుచుఁ జేరెనికుంజగేహమున్. 48

వ. ఇట్లు పేరలుంగునం బెదరినమదనకలహంసకామినీ కామనీయకంబున నమ్మత్తకాశిని తోరంబగు కరవీరంపుటీరం బొలమాసగొని. 38

ఉ. పూచినకప్పురంపుటనఁటిబోదెమఱుంగునఁ జేరియున్నతా
వై చినబంతిచేనతనివక్షముగందుటకాత్మవిన్ననై
యాచెలిరాచఱేఁచెలువునందముచందముతొంగితొంగితాఁ
జూచుఁదలంకు వెండియును జూచుఁదలంకు మెఱుంగుచాడ్పునన్. 49

వ. ఇవ్విధంబునం జూచుచు నాత్మగతంబున. 50

సీ. ఎనశీతాంశుబింబప్రసన్నవసుధా, విలసనంబునహించుమీనినగవు
స్ఫురదంతరనురాగపూరస్ఫుటోద్గార, గరిమంబుఁగనుమీని కావిమోవి
కాయకాంచనకుటస్కంధబంధురశాఖి, కారూపములు వీనిఘనభుజములు
నయనపద్మపలాశనానటన్మధుకర, నికరాంచితము వీనిచికిలి చూడ్కి
తే. యహహ ! విధుకులకలశవారాకరమున, నవయువస్ఫూర్తిమన్మూర్తినవతరించి
బాలికామానహరుఁడైనపంచశరుఁడొ, కాక కేవలుఁడే యీగుణాకరుండు. 51

ఉ. ఆనగుమోముమోము గదియందులకించుఁగదా యథాసుఖం
బాననమోవి మోవి గదియందిలకించుఁగదా ప్రతిక్షణం
బానునుమేను మేను గదియంబులకించుఁ గదా యహర్నిశం
బీనరనాథు నాథుఁగఁ జేయరణాధరనోఁచెనో మహిన్. 52

ఉ. ఈసుమకోమలాంగయువుఁడీసుఖదర్శనుఁడీసువర్చసుం
డీసులలాటుఁడీసులభుఁడీసుగుణాకరుఁడీసుధాధరుం

డీనుకపోలుఁడీనుముఖుఁడిత్తఁడినన్ను వరించు వేని సేఁ
జేసినపుణ్య మెన్వరును జేయరు వో యువతీవతంసముల్. 53

క. దీపైపెర రేపఁ గన్నన, సోమునిముఖవనరుహమునఁ జూపుల తో డన్
వామదివలఁగొనిమరలదు, తామరసభవుండు దలఁచు తలఁ పెట్టిదో కో!. 54

ఉ. క్రచ్చఱమద్దురుండయినకణ్వమహామునిదర్శనార్థమై
వచ్చిరివిష్టపత్రితయవాసులు వారలలోన నొక్కఁడున్
మెచ్చుఘటింపఁడిట్లు వననీరజదృగ్యతమానమానసా
టచ్చరమార ! యీతని బెడంగుతఁగుందగు మేలుమాయురే !. 55

తే. ఇతనిఁగూడనిసౌభాగ్యమేటిభాగ్య, మితనినుడువనినుడఁ బల్కులేటిపల్కు
లితనికినిగాని మైచెల్వ మేటిచెల్వ, మితని మెచ్చనిసద్గుణమేమిగుణము. 56

మ. అనుచుం డెందముగందళింపధృతిజవ్వాడంగ మోహంబుపై
కొనసిగ్గుట్టలుగాఁగఁ గ్రొవ్వలపుఁ జూపుల్ మీఱ వాంఛాన్వితల్
ననలెత్తన్ నరనాథదర్శనవనానందంబమందాకృతిన్
గని యమ్ముద్దులగుమ్మ మన్మథబలాత్కారస్థలస్థాత్రియై. 57

ఉ. తూఁకొని ముందరం దఱుముదుస్సహరాగభరంబు డంబునన్
జేకొని త్రస్తరీతి దిగుచు సిగ్గున ముంగలికిన్ వితెందికిన్
బోకడరాకడల్ వశముపోవక మన్మథుఁ డానవెట్టిన
ట్లాకలకంఠి నిల్చెనచలాకృతిఁ జిత్తరుబొమ్మకైవడిన్. 58

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు నివ్వెఱపాటున నద్దియుం దోఁపక నిలిచి యంతంగొంత వివే
కించుకొని యుత్తరంబునకు మాఱుపలుకక యవగణించి మరలుట కర్జంబుగాదని
యూహించి యక్కాంతాలలామంబు సంతాపవంతురితం బగునిజస్వాంతంబు
చిక్కంబట్టి పాదలమఱుంగున నిలిచి మధురాక్షరంబుగా ని ట్లనియె. 59

ఆ. సార్వభౌముఁడనుచుఁ జంద్రాన్వయోత్తముఁ, డనుచు మోహనాంగుఁడనుచు ధీరుఁ
డనుచు సూరుఁడనుచు నభ్యాగతుల్ వచ్చి, మిముగణింపవింగుమీ తెఱంగు. 60

ఉ. భూరితరప్రతాపమున భూవలయంబున దుష్టసత్వసం
హారము సేయుచున్ గరుణ నాశ్రమవాసులఁ బ్రోచి కణ్వసే
వారతి మీరలిందులకు వచ్చుట నామది నెంచి చూడ భా
గీరథిపిచ్చుకుంటునయికిం బ్రవహించుట నూన్నపాగ్రణీ!. 61

ఉ. చేసితి మీకవజ్ఞ నృపసింహమ ! స్వైరణ సేతు రేని మీ
చేసినయాజ్ఞలో మెలఁగి చిత్తము కానడతున్ బ్రసన్నవీ
క్షాసుముఖంబుగాఁగదలి చయ్యన రాఁదగుఁ బర్ణశాలకున్
నాసఖు లేమగూడి భవనంబున నిచ్చెద మర్ఘ్యపాద్యముల్. 62

5

ఉ. గాదిలి చిల్కపందుగొఱుకం దొరఁకొన్న తెఱంగెఱింగినా
చేదరు కొత్తుక్రొత్తవిరిచెండు వగండఱ నేయ నేయుమీ
మైఁదవులంగఁ బోలు నవమంజులవంజులకుంజపంజర
చ్ఛాదితులై భవాదృశులు చానలఁ గానలలోన లంతురే. 63

ఆ. కాదు బుద్ధికృతము గానిమ్ము కతినమ్ము, గాదు విరులబంతి మేదినీశ!
దీనికింత ద్రవ్యతిరికిగ వెట్లొకో, మిమ్ముఁ జేసికొన్న మెలఁత సుఖము. 64

క. ఈవైఖరి నా వెలఁదుక, భావాకూతంబు గాఁగఁ బలుకం బలుకన్
భూవల్లభుఁ డావేల్ల, ద్భావోల్లసదతనుతాపభరపరవశుఁడై. 65

వ. ఇత్తన్వి దైవానుగ్రహంబున నాయెడ బద్ధానురాగ యయ్యుం గానోపు లజ్జాభయంబులఁ గుఱంగట నిలువంజాలక మఱుంగునకుం జనునప్పుడు తరుకంటకనద్ధంబగుచేలంబు సడలించుకొను నెపంబున మరలి సాభిప్రాయంబుగాఁ జూచుచుం జనుటయు శుశ్రూషణంబు నెపంబున నాజ్ఞానువర్తిని నై చరియింపఁగలదాన నని యభిప్రాయసూచనం బాచరించుటయుఁ గలిగియున్న యది యట్లగుట నారదవాక్యంబు సమకూడెంగాకేమి మదభిప్రాయసూచనంబున నిక్కలికిం గరఁగించి మనోరథంబు సఫలంబుగా నిలకొనందగునని యమ్మహీకాంతుండు సాంత్వనస్వరంబున నయ్యింతితో ని ట్లనియె. 66

క. ఇవ్వలనవ్వలఁ బువ్వుల, క్రొవ్వలపులఁ బొదలిపొదలి కొన నేటికినీ
వెవ్వనిజవ్వనివివ్వని, దవ్వని వెఱచెదవ మెలఁగెదవు మేలు బళీ!. 67

క. వాలాయంబుగ నీయెడ, నాలోలం బయ్యె హృదయ మలికులవేణీ!
హేలారతులం గౌఁగిట, నేలెదవో కాకమరున కెర సేసెదవో. 68

సీ. జలజాక్షి నీతనుశ్రమవారిపూరమ్ము, పాద్యోదకమ్ముగాఁ బరిణమింతు
భద్రేభగమన! నీ ప్రమదాశ్రుకణజాల, మర్ఘ్యతోయమ్ముగా నవధరింతుఁ
గలికి! నీకడగంటిగరువంపుఁ జేఁగాముక్క, లురులసోనగా నందగింతు
నతివ! నీయధరాధరామృతాస్వాదంబు, సరసంపువిందుగా సమ్మతింతు
గీ. బంధరచనాచమత్కారభరితసురత, మానితాయాసనిశ్వాససమారుతమ్ము
హితజలార్ద్రానిలమ్ముగా నిచ్చగింతుఁ, గనికరమ్మున బంగారు గనికరమ్ము. 69

సీ. పరుసవల్కలచీరపరిధాన మెట్లోర్చె?, నీ మేను నవనీతకోమలంబు
మృగఖురానకుశశిఖామిళన మెట్లు సహించె?, నీయంఘ్రులభినవనీరజములు
బాలపాదపసేకపాత్ర మెట్లు వహించె?, నీకేలు పల్లవశ్రీకరంబు
ప్రసవరేణుకరాళపవన మెట్లు భరించె?, నీమోము దర్పణనిర్మలంబు
గీ. శీతలజలావగాహమున్నె హాతువర, కందమూలఫలాశాదికదశనంబు
సేయుటకు నెట్లు దనరె? శచీవిలాస, మెన్నదొరఁకొన్న నీచిన్ని యువురుబోణి!. 70

మ. చతురంభోనిధిమధ్యభూవలయపూజ్యప్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వతదివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతుఁడై
బతిఁగా నన్ను వరించియుంచితమహాభాగ్యమ్ముఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా! నామతివాంఛఁ దీర్తువది మేలాలించిలాలించవే. 71

తే. అనినరాగంబుసిగ్గుమోహాతిరేక, మాభిజాత్యంబు సమ్మోదమతిశయిల్లఁ
బొదలమాటునవెఱనీటుపొదలమాటి, మాటికినిదొంగిచూచుచునగునపలికె. 72

మ. గురుపత్నీరతుఁడాసుధాకరుఁడుమీకూటస్థుఁడౌనాబళీ!
సరసాగణ్యులుమీరుమీకిదికులాచారంబు పారంపరీ
పరిపాటిన్ బలుకన్ విడంబనముగా భావించితిన్ మేలుమే
ల్గురుకన్యావరిరంభణంబునకు సంకోచంబుమీకెట్లగున్!. 73

తే. నట్టడవిలోనవన్నిట్టునట్టుపటిచి, గొట్టుమిట్టాడనేటికిఁబట్టభద్ర!
పుట్టునకుమున్నలేమకుబొట్టుగట్టి, చెట్టపట్టుటకొకరుండుపుట్టెఁజూవె. 74

శా. నాకున్నజ్జనకుండెఱుంగనివిధానంబెట్టుగావింపనా?
లోకుల్ మెచ్చరుమిమ్ముమానితనయాలోలాత్మకుండంచును
శ్లోకుండైతగుతాతకశ్యపుఁడువచ్చున్ మెచ్చునిచ్చున్ననున్
మీకున్నాకుసరోరుహాసనుఁడు బల్మింగూర్చినన్నైనచోన్. 75

తే. అకట! గుడమిశ్రమగుపాయసాన్నమేని, నుడుకుజాతినరుచ్యమైయుండుటెట్లు!
తారతమ్యంబుభావించితరతమంపు, మేలుఁగైకొమ్ము కరుణనన్నేలుకొమ్ము. 76

వ. ఇవ్విధంబున. 77

తే. అధిపుఁడాలించియాలించి యభినుతింప, రమణి మందాక్షమందాక్షరంబుగాఁగ
మొలకపలుకులనమృతంబుఁజిలికిచిలికి, చకితచకితాంగయష్టియైసంభ్రమించి. 78

క. ఉత్తరముం బ్రత్యుత్తర, ముత్తమముగనిటులవడపి యుత్తమమాపై
నెత్తక చెలిమరలెఁదదా, యత్తెఁజిత్తమున మెత్తనగుచున్నగుచున్. 79

వ. అయ్యవసరంబున. 80

మ. కలకంఠీ! వరవర్ణినీ! మదవతీ! గంధేభకుంభస్తనీ!
జలజాక్షీ! మృదుభాషిణీ! శశిముఖీ! శాతోదరీ! సుందరీ!
యళివేణీ! రమణీమణీ! కలికీ! తన్వంగీ! మనోహారిణీ!
లలనా! రొచ్చుటనొంటినుంటివనిగోలంజేరిరాళీజనుల్. 81

వ. తదనంతరంబ. 82

ఉ. కించిదుపజ్ఞనాత్మఁ బరికించితదాననచిహ్నముల్ విలో
కించితదీక్షణంబుపరికించితదంతరుగంతమున్విశ

గ్రొమ్మించుఁగులీలఁ దాయంచకోదమభాతి, వెడలెఁ దెఱుఁగంటి వేలుపుఁ గడిఁదిప్రోలు. 104

వ. అట్లు వెలువడి శీఘ్రగమనంబున. 105

సీ. సురసరిత్పరిసరస్ఫురదురస్సరపుర, స్సరదురుత్తరమరుత్తరువరంబు
దివదివత్తనితనిస్వనకవన్మనిమనః, పవితనూతనఘనాఘనఘనంబు
కలధలిట్కులచలచ్చలదలస్థలదల, ద్దలమిలజ్ఝలజలజ్ఝలజ్ఝలంబు
ప్రవణవజ్జవనవత్ప్లవనవన్నవనవ, శ్రవణవత్స్వపనవిప్లవపదంబు

తే. గజగవయగండభేరుండఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబరశల్యవృకవ
రాహసింహవలీముఖప్రముఖదుష్ట, సత్త్వముఖరంబుఁ గనియెఁ దుషారనగము. 106

వ. కాంచి విస్మయావేశంబునం దదుత్తరతటంబునం బ్రవేశించి. 107

క. అందుంగలల కందువలకుఁ, గందళితంబగుచు హృదయకమలం బలరన్
సుందరిమునిమందిరమగు, చుందిరమగు నాశ్రమంబు జేరఁ జేర నెదుటన్. 108

సీ. తపము పెంపునఁ దోఁచు దహనకీలములతో, జటిలంబులగుపల్లజడలవాని
భసితాంగరాగసంపదలసొంపదలింపఁ, దగువలీవలితగాత్రంబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకోమలచీమలెగఁబ్రాకి, మార్వనేర్పవనిలోమములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయము మేలిచాయగా, బలుమొగంబునఁ బొట్రుపఱుచువానిఁ

తే. గందమూలాది కాశనకాయశోష, ణోద్యదష్టాంగ సంగతయోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావభావనాప్ర, తీతదీక్షావిధేయు గాధేయుఁ గాంచె. 109

వ. ఇత్తెఱంగున నతిఘోరతపశ్చరణపరిణతిదీక్షాలక్షితచరిత్రుం డగువిశ్వామిత్రుం గాంచి తత్తేజోవిశేషంబునకు సాధ్వసంబు రెట్టింప నన్నిలింపగణికాలలామంబు. 110

క. కనుఁగొనుఁ గనుఁగొని మునుకొను, మునుకొని మునుకొనక వెనుక ముందై కుందున్
మునితనుపనిచినపనికిం, గొనకొనుఁ గొనకొనదు తపసి కోపనుఁ దలఁచున్. 111

వ. వెండియు. 112

ఉ. భూరితపఃప్రభావమున భూవలయంబునఁ బెంపుఁ గాంచుమున్
జేరను జెందనుం బ్రణతిసేయను శక్యము గానిమౌని నే
నేరహిమాఱుబారికెలయింపుదు నట్లని ప్రోలు క్రమ్మరం
జేరినవాసవుం డలుగుఁ జింతితకార్య విపర్యయంబుగాన్. 113

తే. అమరనాథుండు లోకహితార్థమనుప, శక్తియుక్తులనదియూని సంఘటింపఁ
బిదప నెట్లైనఁ జేరును బెంపుగలుగు, దవ్వువవ్వుల వెఱఁపూని తలఁకు టెట్లు. 114

తే. అనుచుభావించి భావించియలఁజోణి, గాఢనిశ్చయమున మనఃకమల మలరఁ
జెలులుఁ దానువిలాసవిచేష్టితముల, గాధిజునిమ్రోలఁ గ్రీడించెఁ గలితనమున. 115

సీ. నృత్యన్మయూరికానికురుంబమునఁ జేరి, నగుమన్నృత్యము సేయు నళినగంధి
ధావన్మరాళికాతల్లజంబులఁ జేరి, గతులవైఖరిఁ జూపుఁ గలువకంటి

ప్రతిపదశారికాపఠితరమ్మునఁ జేరి, మధురమ్ముగాఁ బల్కు మంజువాణి
కూజద్ద్విరేఫికాకులకమ్ము జతఁ గూడి, శ్రుతివిభాగమ్మునర్చు సుందరాంగి
తే. సవిధమధుమాసవాసరోత్సవవిశేష, లసదలంకారముకుళపలాశకుసుమ
ఫలభరానమ్రపాదపపటలజటిల, గాధిజాశ్రమసీమశృంగారగతుల. 116
వ. ఇవ్విధంబునం గొండొక పరిభ్రమించి. 117
మ. నిలఁ దిల్ దాను సురాపగాజలములన్ నీరాడి కై సేసి త
త్పులినస్థానమునందుఁ గ్రొవ్వలపు గాడ్పుంగూన పైవీవఁ గా
లలిఁ గూర్చుండి విపంచికారణనముల్ రాజిల్ల నయ్యప్సరః
కలకంఠీతిలకంబు సేయఁ దొణఁగెన్ గానంబనూనంబుగన్. 118
క. వీనులవిందై నిలకొను, గానామృతమానెమానెఁ గౌశికుఁడు నిజ
స్నానంబున్ మౌనంబున్, ధ్యానంబున్ మొదలుకొను విధానంబెల్లన్. 119
వ. ఇట్లాలించి యాత్మగతంబున. 120
క. కాదలికులరుంకారము, కాదల కోకిలరుతంబు కమనీయసుధా
సోదరమిన్నాదరసం, బాదరణీయము యదీయ మనికనుఁదెఱచెన్. 121
వ. ఇట్లు మునికులాగ్రేసరుండు నిమీలితలోచనుండై నలుగడలం జూచునవసరంబున. 122
ఉ. సోముని తేమ భాతిఁ బరిశుద్ధసువర్ణశలాక చాడ్పునన్
గోమలకల్పవల్లివలె కుమ్మనుకుంకుమబొమ్మకైవడిన్
గాముని హేతిరీతిఁ దొలుకారుమెఱుంగు తెఱంగునన్ లతాం
గీమణి దోఁచెఁ గన్గొదుటఁ గేవలమున్ వనదేవతాకృతిన్. 123
ఉ. ఆసమయంబునన్ మదనుఁ డగ్గలికం గరికాముఖంబులై
భాసిలు తూపులన్ హృదయపద్మము లక్ష్యము సేసి యేసినన్
గాసిలి కౌశికుండు తమకంబునఁ దన్ గనుసన్నచేసి యు
ల్లాసము వెల్లివిఁగ సఖులన్ నిలువన్ నియమించి గ్రక్కునన్. 124
మ. పలుకుల్ దేనియ లూరఁ గౌనులియం బాలిండ్లు పొంగారఁ బొం
దలుకుం బయ్యెద జాఱ వేణి పొరలన్ దాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుం జెక్కులఁ జేరఁ గన్నులబెడంగుల్ మీఱ నయ్యప్సరో
లలనారత్నము వచ్చి గాధిజుని మ్రోలన్ నిల్చె నమ్రాంగియై. 125
ఉ. అంచితభక్తియుక్తి వినయమ్మున యన్మునిఁ గేలుదోయి జో
డించి నమస్కరించి నిఱుకీవి వలిర్పఁగ మ్రోలనిల్చినన్
గాంచి మహామహుండయిన గాధితనూజుఁడు కూర్మిపేర్మిదీ
వించి లతాంగి! నీవెవతె వేధృతి నేకలఁగెన్ వినుంగనన్. 126
వ. అని సాభిప్రాయంబుగా నడుగుటయు సమ్మదమ్మున నమ్మదవతి యమ్మునితో నిట్లనియె.

క. మేనక యనిమిషకులవనజ, మానికులాగ్రణి! తిలోత్తమాహేమాదుల్
జాణెప్పులంతె మచ్చర, చానల సుందేని వేడ్క సలుపుదు మురహిన్. 128

క. ఎక్కడి మీరెక్కడి సే, వెక్కడి రతి పరమమునుల కిదియుం గలదే?
మ్రొక్కెడి దీవించుటలే, యొక్కటి రానిట్లు పలుక నెల్లిద మైతిన్. 129

క. సామాన్యలఁ గామిత్తుం, గామింపకుఁ డేమునూఱు క్రతువుల వానిం
గామోపభోగములకుం, గామింతుము మూనిజంబుఁ గనుగొను మనఘా! 130

క. పావనభవదంఘ్రిద్వయ, సేవనమును విమలకమల శిశిరనభస్స్వ
త్సేవనము గోరఁ గోనునిట, నీవనమున మెలఁగువార మీరలుగకుఁడీ. 131

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు లతివ పలుకఁ, జిలుక బాబా వజీరుండు చిలుకములుకు
టలకుటంపఱ తాఁకుననలసి సోలసి, ధీరవర్తన మెడలి ప్రార్థింపఁ దొడఁగె. 132

సీ. లతికపిపాస్నిల వేఁడి తలఁకించెఁ గలికి! నీ, యధరాధరామృతం బానినిమ్ము
వలపుఁ దమ్మిరకూన వడఁకించెను గువ! నీ, కలుకు పైఁట చెఱంగుఁ గప్పనిమ్ము
విరికటారపు జోదు వెఱపించె వెలఁది నీ, కుచదుర్గముల హత్తుకొనఁగనిమ్ము
పికశుకనికరమ్ము బెదరించె నతివ నీ, సాహాయ్యమునఁ గేలి సలుపనిమ్ము
గీ. జలదశఫలానిలాహారసదుపవాస, చిరతరవ్రతదీక్షావిశేషశుష్క
దవయవాయాసమున భావమలసమయ్యె, బాలనీప్రోలశిశూత్సఁ బడయనిమ్ము. 133

వ. అని యనేకప్రకారంబుల. 134

శా. ఈజాడం గరఁగించుచుం గృపణుఁడై హేలావతిం వేఁడుచుం
జేఁ జేతం దెమలింపఁ జాఁచి హసితస్మేరాననాబ్జంబుతోఁ
గూజన్నూపురఘంటికావళులతో ఘుష్యద్వరాళీగతిం
రాజీవాననయిట్టటుం జెవఁ గెదూరం బైనబీరంబునన్. 135

క. మిలఁగుం దలఁగుం భయమునఁ, గలఁగుం మలఁగుం లతాంగి కపటారభటిం
జెలఁగుం వలగొను నినరున, నలఁగుం దొలఁగుం నగు న్వయారము మీఱన్. 136

వ. ఇట్లమ్మునిగృహీతం బగు నిజకరాబ్జాతంబు సడలించికొని కరీరంబుల యారంబులను, దమాలంబుల రోలంబులను, లవలీకుంజంబుల పుంజంబులను, ద్రాక్షాకాయమానమ్ముల వితానమ్ములను, తిలకమ్ముల కులకమ్ములఁ గాసారంబుల తీరంబులను, గిరికటంబుల నికటంబులను బరిభ్రమించుచుఁ గ్కవంబునఁ జేఁజిక్కక చిక్కులఁ బెట్ట నట్టనఁ గాధిపట్టి యిట్టట్టుఁ జట్టివచ్చి చెట్టఁ బట్టి పట్టుపఱచుచు నిట్టులనియె. 137

కవిరాజవిరాజితవృత్తము.—
కలఁకలు సేయకు వే కలికీ మదిఁ గ్రాగొనవే మదభూమలికీ
కొలఁకులఁ గ్రుంకకు వే యబలా మదిఁ గొంకకు వే ధృతకామబలా

కెలఁకులఁ దాఁగకువే లలనా! విదకింపకువే కనుఁగోఁగలనా
సిలుగులఁ బెట్టకువే రమణీ! ననుఁ జేకొనవే గుణహీరమణీ!. 138

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించి దౌహృదం బవధిగాఁగఁ
గూడియుండుట కోడఁబడి కుసుమగంధ
సంయమీంద్రునితో వచ్చె సహచరీసు
కల్పితంబైన కిసలయతల్పమునకు. 139

వ. ఇట్లయ్యప్సరోలలనామణిహస్తంబు నిజహస్తంబునం గీలించి యనల్పకల్పితానల్పంబగు కిసలయతల్పంబుఁ బ్రవేశించి తపఃప్రభావంబునం బదనురూపం బగురూపంబు గైకొని మన్మథరాజ్యపట్టాభిషిక్తుండై విశ్వామిత్రుండు. 140

సీ. జిలుఁగుపైఁటచెఱంగుఁ దొలఁగించి తొలఁగించి, యుదుటుగుబ్బలగోరులూనియూని
బిగువుఁగౌఁగిటిలోన సొగయించి సొగయించి, సవురుగా మైఁదీవ నివిరి నివిరి
కదిసి మోమున మోముఁ గదియించి కదియించి, యొఱపు వాతెఱ తేనె లాని యాని
కేళి మైఁదమకంబుఁ గెరలించి కెరలించి, కళలూర మరుకేళిఁ గలసి కలసి

గీ. సొలసి సొలసియుఁ గ్రమ్మఱ నవఁగి పెనఁగి, యొడలిబడలిక వాయ నయ్యబిద సేయు
నంగసంవాహనంబున కలరి యలరి, కడపె నారాత్రి సుఖితుండై కౌశికుండు. 141

వ. ఇవ్విధంబున. 142

క. సురతరుపరికరధరణీ, ధరవరశిఖరస్ఫురల్లతాభవనమునన్
జిరతరరతిరాగంబున, సురతరుణిం గూడి మౌని సుఖమున నుండెన్. 143

తే. అంతఁ జలచలపిదపిదమనుమననిది
కలలమై విప్పువాఱుచుఁ గరుడుగట్టి
తలదలిర్పఁగ గర్భమై తరతరంబ
నిలమసలెఁ జీరచిక్కనన్నిలఁతి కధిప!. 144

వ. ఇట్లు గర్భంబు నవమాసపూరితం బగుటయు. 145

క. రాజర్షివలన నిర్జర, రాజవధూతిలకమునకు రమణీయంబై
రాజిలులగ్నంబునఁ, రాజాననగలిగె ఖచరరాజి నుతింపన్. 146

వ. అమ్మెయి నమ్ముని నెమ్మనంబునం బమ్మినసమ్మదమ్మున నక్కూఁతునకు జాతకర్మాదిసంస్కారంబులు నిర్వర్తించినం గాంచి యమ్మత్తకాశిని మెత్తమెత్తన నత్తపోధనుచిత్తం బాగాదించి ప్రథమాధిగమంబునం జేసికొన్న సంకేతంబుఁ జెల్లించితి నింక యథాకామంబుగా వర్తింపంగలదాన నట్లగుట నాశ్రితరక్షావిచక్షణంబు లగుకటాక్షవీక్షణంబుల నన్నుం గృతార్థం గావించి వీడుకోలుపం దగునని సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబులకెరఁగి పొత్తికల నత్తమిల్లినయయ్యాత్తానకాయినిం దనపాదిఁగిట విడుకొని సవినయంబుగా సన్నిధి నిలిచియున్న మఱున్నటీతిలకంబు దెసం జేతి చూచి యట్లనాళ

యనుచు నాదంబడి తత్కరతలంబుల మణిశలాకాకారంబునం బొరలుతనయుం దనయంకతలంబునకుం దిగిచికొని బాష్పకులలోచనుం డగుచు మూర్ధఘ్రాణంబుఁ జేసి ముంగల చిబుకంబు నిముడుచు మేనకం జూచి యిక్కన్యచంద్రాన్వయప్రదీపకునకు నగ్రమహిషియై చక్రవర్తిలక్షణలక్షితుం డగుకుమారుం బడసి చతురుదధివేలావలయితసామ్రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవించుచు నుభయకులంబులకుం గీర్తికారణంబులు సంపాదింపంగలయది యట్లగుటం బహుప్రయత్నంబున దీని సురక్షితం గావించునది యని క్రమ్మఱ నిబ్బాలిక నమ్మేనకకు నొప్పంజెప్పి గాఢాలింగనాదిసత్కారంబుల నుపలాలనం బాచరించి యయ్యచ్చరవాల్గంటిం బ్రియంబున వీడుకొల్పి తానును యథాపూర్వంబుగాఁ దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండె మేనకయుఁ బ్రియపుత్త్రిం గైకొని యేతదాశ్రమసమీపంబుఁ బ్రవేశించి. 147

చ. పొనుపగుమాలినీసలిలపూరముచేరువఁ జారుసైకత
స్థలమునయిక్ సుజాతిజలజాతమృదుచ్ఛదశయ్య నాత్మలో
నలంకకమూఁతుడించి విరహీనచ్చరమిన్నలు వ్రాఁకెభోగినీ
లలనలశేలపిల్లతవులం బనుసామెత నిక్కువంబుగాన్. 148

ఉ. ఆదటఁ దాతకశ్యపుఁ డహర్ముఖమున్ గనిమాలినీనదిం
బ్రోదిజలంబులాడుటకుఁబోవఁగ నొక్కెడ నొక్కబాలికా
రోదనమున్వినంబడినరోయుచుఁ దామరపాకుపాత్తికం
బోదనలేక యట్లొరలుపూపమిటారినిఁ జూచియార్తుఁడై. 149

క. ఎవ్వరిబాలారత్నం?, బెవ్వఁడుజనకుండు? జననియెవ్వతె? జననం
బెవ్వలన? దీనిఁగొనసే, నెవ్వఁడ? నిట్లనుచుఁ ద్రోయ నిట్లగునడవిన్?. 150

తే. అనుచుసందేహడోలాయితాంతరంగుఁ
డగుచుఁ దనయోగదృష్టి నయ్యాఁటనిసువు
పుట్టినతెఱంగుఁ గనుఁగొని ప్రోదిఁ బెనుప
వాంఛనూహింప నశరీరవాణిపలికె. 151

క. మేనకకు గాధిజునకున్, మానుగనుదయించె దీనినను పెందగుఁద
త్త్వాసుఁ డునీదౌహిత్రుం, డౌ మభయత్రాతబనుఁ దనునుడివినకే. 152

వ. అని మఱియును. 153

క. కుంతలముఖరాజవధూ, కుంతలకాశ్మీరదానగుణచణబాహా
కుంతలసనయాశరీరశ, కుంతలయనిదీనిఁ బేరుకొనియె మునివిన్. 154

వ. తదనంతరంబ. 155

తే. పుట్టుబ్రహ్మచారిపుత్త్రమిత్త్రకళత్ర, రాగభోగరహితుఁ డూర్ధ్వరేతుఁ
డహహా! దైవఘటనమాపిన్న పాపమే. నలయికొనుచుముద్దులాడఁదొడఁగె. 156

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్రతపఃప్రభావంబునం గ్రవ్యాదగోచరంబుగాక శకుంతరక్షితయై
నవనలినపలాశతల్పంబునం బొరలుచున్న యక్కన్యకాలలామం దనపొదిఁగిటం బొదివి
కొనివచ్చి పర్ణశాలం గుశాస్తరణంబునం బదిలంబుగ నిడి యథాశక్తిం బెనుచుచున్నం
దెలిసి యదితియుం గశ్యపప్రజాపతియు నన్ననసూయయునుం దక్కటి పరిచారికా
జనంబునుం జనిచిన వేమునుం గులపతిం గాంచి తదనుమతిని కాంచనగాత్రిం బెను
చుచున్నవార మిదియిక్కలికి జన్మప్రకారంబు. 157

చ. అనవిని భూవిభుండు దరహాసవికాసవిలాసభాసురా
ననవనజంబుగాఁ బలికె నాతి ప్రియంవద వే నిజంబుగన్
జనవుననింపునింపుచును సారెకుసారెకు ధీరధోరణిం
బనిగొనిపల్కుపల్కుల సభాజనభాజనమయ్యె డెందమున్. 158

తే. అనుచు మునికన్యకావృత్తమతివ తెలుప, వినుచు నానందరసమున విభుఁడు మెచ్చు
నట్టియెడఁ గర్ణతాడితంబయ్యె బహుళ, హాళహాళంబగు వాహినీకలకలంబు. 159

వ. అయ్యవసరంబున. 160

ఉ. సైనికసింహనాదములు సామజబృంహితముల్ తురంగహే
షానినదంబు వక్రరథచక్రపరిక్వణనంబు ఘోరమై
వీనులఁ గ్రమ్ముదేరఁ జెలి వేమరలేక మరలేక సఖీజనం
బానరనాథుఁడున్ మరలె నార్తిచయావనివేశనార్థియై. 161

వ. ఇత్తెఱంగున నాశ్రమంబు వెలువడి నిజసైనికులకుం బొడసూపి తదాశ్రమంబునకు
సమ్మర్దంబుగాకుండునట్లుగా నిజస్కంధావారంబు రచియింపం బనిచి తన్మధ్యం
బునం బటకుటీరం బెత్తించి విచిత్రాస్తరణశోభితంబును బ్రలంబమణిమాలికాలం
కృతంబును గృష్ణాగరుధూపధూపితంబును నై మనోహరంబగు నప్పటమండపంబునం
గిసలయతల్పంబునం బవ్వళించి యమ్మునికన్యకాసమాగమోపాయంబు దోరకొనక మనో
జఖేదనాదోదూయమానమానసుండై కొండొకవినోదంబులం బ్రొద్దుగడపుచుండె నంత
నక్కడ. 162

క. ఆనరనాథునిచెలువము, మానసమునఁ బొదుకొనఁగ మానినిసఖులుం
దానై యుద్యానంబున, సూనాపచయంబు సేయుచున్ విహరించెన్. 163

వ. అయ్యవసరంబున. 164

ఉ. తమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైన గాలితో
యమ్ములకామతింపఁ జటులాలసలై పవకేళిసేయఁగాఁ
దమ్ములతావితానములఁ దావలమైవలమైన గాలితో
యమ్ములకామతింపఁ జటులాలసలై పవకేళిసేయఁగన్, 165

ఉ. గమ్మనుతమ్మిచెమ్మగముకల్వలు కన్నులుకప్పవిప్పలం
బమ్మినవాఁడుకొప్పు నెదఁబాయని జక్కవగుబ్బచన్నులం
గమ్మనితేనెమోవిబిసకాండభుజమ్ములు నొప్పమీఱఁగాఁ
దమ్మనఁబోలియొప్పునొకతమ్మికొలంకువుగాంచియచ్చటన్. 166

తే. కొమ్మలందఱురతనంపుసొమ్ములూడ్చి, నూనరజములుసోఁకినసాలపుమేను
లమరగంటలుదీసిదుమ్మాడినట్టి, మరునిమదమేనుఁగులరీతిసరసిఁజొరఁగ. 167

చ. అడుగులనంటియూరువులనానినితంబములందినాభినిం
బుడికివళుల్ స్పృశించివమునల్ పడిముట్టిసరోవతంసమ
ప్పుడఁతులఁగూర్మిఁగానివలెబంధురకంకణకర్ణికావళిం
దడవుచునిల్పికైకొనిరొయఁదన్మయతం బ్రతిబంధవైఖరిన్. 168

సీ. ఒకతెమవలిగుబ్బనొగిమృణాళముఁజుట్టి, లావణ్యకలశాబ్ధిఁదరుచునొకతె
యొకచానకనుబెళ్కులోలయునూర్ములుగట్టి, హాయలుగాఁజేయూఁతలూనునొకతె
యొకతన్విమృదుహస్తమూఁదియప్పులఁదొట్టి, పద్మానుభావమేర్పఱచునొకతె
యొకచామలసదూరువుదవూరమున మెట్టి, మకరేభకలహంబుమనుచునొకతె
గీ. యొకలతాంగినిజేయూఁత నొటుపఱచి, పీనుఁబంటిజయశ్రీలఁ బూనునొకతె
సఖులుదానుశకుంతల జతలజతల, నతులగతులజలక్రీడలాడునపుడు. 169

క. వేడుకమీఱఁగజలకము, లాడిసరోవరము వెడలి యన్యోన్యంబున్
దోడయికైసేసిజల, క్రీడాలసలగుచునలరించిరి తొడవుల్. 170

చ. కులుకుమిటారిచన్నుఁగవఁ గుంకుమపంకమదానులేపమున్
దళుకులప్రోవునెన్నుదుటఁ దామరసోదరరేణుచిత్రకం
బలికులవేణివేణి నవహాటకపింజరమంజరీతతిన్
గలికిపిసాళికన్నుఁగవఁ గజ్జలమున్ రచియించి రచ్చెలుల్. 171

చ. పొలుపుగజాలువాపసిఁడిపుట్టముగట్టి జగానిగారపున్
మెలఁపులపైఁ బెనంగొసఁగి నేనిమెఱుంగులతారహారన
స్తలవలయాదిభూషణకదంబవిడంబన ముల్లసిల్లన
త్తిలకినిరొప్పమీఱె సనిదీరినమారునివాలుపోలికన్. 172

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతలై. 173

ఉ. తామరసచ్ఛదంబున ముదంబున వ్రాసిరి చేసిరిన్నితిన్
గాముని కామసీయమును గాదిలిచిల్కవాహుమానుమాళమున్
సోముని సౌమనస్యమును జొక్కులరెక్కలనంబు చందవా
రాములలామకైలశిఖరస్ఫురదాతతవాతపోతమున్. 174

వ. ఇట్లు లిఖియించి కిసలయపీఠంబున నక్కమలపలాశంబు నిలిపి నిభృతరూపంబుల సన్నిధిం గూర్చుండి. 175

ఉ. మొల్లలమెట్టదామరల మోదుపుమొగ్గలఁ బొన్నపూవులన్
మల్లెలఁ గన్నెగన్నెరుల మామిడిగుత్తుల రాచకల్వలన్
హల్లకమాలికావకుళనంబురుహాళినిహాళిఁ గేళినీ
వల్లభుఁ బూజచేసి రభివందనపూర్వముగాఁ దలోదరుల్. 176

వ. ఇవ్విధంబున ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారంబుల శంబరారిం బూజించి సఖీజనంబు శకుంతలం జూచి యిక్కాముం గామితార్థంబు సమకూర్పం బ్రార్థింపుమని యాదేశించిన నక్కన్యాలలామంబు మ్రొక్కి మనంబున నిట్లని వినుతించె. 177

ఉ. అయ్య! రమాతనూభవుఁడవయ్య! మహానటునోర్చు మేటివీ
వయ్య! విరాగులం గలఁచువయ్య! తలంపఁ గడింది జోదవీ
వయ్య! మదీప్సితంబు వినుమయ్య! ధరావరు నన్నుఁ గూర్పవే
మయ్య! దయాపయోధివగుమయ్య! నుతిన్ దలఁతున్ రతీపతీ!. 178

ఉ. తుంటఁట కార్ముకంబు కరదొట్టిన తేంట్లఁట వింటినారి చే
యంటినవాడు తూపులఁట యప్పులపాలఁట కేతనంబు వా
గంటిపలుంగు గుఱ్ఱమఁట కాయములేదఁట నీకు లోకముల్
కొంటెతనంబునం గెలిచికోలిది యచ్చెరియంబు మన్మథా. 179

సీ. నీయుగ్యమని కదా నెమ్మిరాచిలుకను, బంజరమ్మునఁ బెట్టి పలుకుచుందు
నీతూపులని కదా నెత్తమ్మిరేకుల, గారవమ్మునఁ గండ్లఁ గప్పికొందు
నీమామయని కదా నీరజారిని జూచి, యాననంబునఁ గార్తి నలముకొందు
నీసుహృత్తని కదా నిసువు దెమ్మెరనిట్లు, నాప్రాణపదముగా నమ్మికొందు
గీ. నీదుపరివారమని కదా నీలకంఠ, మునకు నటనంబుఁ గలహంసమునకు గమన
మలికి శ్రుతికోయిలకు గానమలవరింతుఁ, గోరికలనిమ్ము మనవిఁ గైకొమ్ము మదన. 180

శా. ఏణీమాణవకాక్షి యీసరణి నుత్ప్రేక్షోక్తులం గేళినీ
ప్రాణేశున్ వినుతించి పూజనల నారాధించి యాచెంతఁ బూ
బోణుల్ వేడుకనూడిగంబుసలుపం బూవింటిజేజేకడన్
బ్రాణాధారము వడ్డలీలవిరిశయ్యం జేరి పైమ్రొన్నడన్. 181

వ. అత్తగతంబున. 182

ఉ. ముక్కువముక్కువం బెదలి మాటికిమాటికి రాజరాజిత
స్నిక్కువతిక్కువల్ దలఁప కింతయుఁ జేఁడినమానసంబునం
దక్కటికంబు దోఁపమికి హాయని పాయనిచింత నంతయున్
జక్కవిరాలిమ్రొక్కి మముఁ జెక్కిటఁ జేఁ గదియించి విన్ననై. 183

ఉ. ఏటికి వచ్చె భూమివిభుఁ డీవనవాటికి! వచ్చెఁ గాక నే
నేటికిఁ బూలబంతి నటు వేసితి? వేసిన నేమి యాఘనుం
డేటికి నన్నుఁ దావలదియింతలు ప్రార్థన చేసెఁ? జేసె నే
నేటికి వాని లోఁ గొనక నెల్లిదమైతిని మారుబారికిన్?. 184

క. అనుచున్ దలుగలఁకులుగనుఁ, గొనుచున్ పసుఁ దానవిసివి కొనుచున్ మీఁద
ట్లనుచున్ సారెకును సురసు, రనుచున్ జెలులపహసింతురని వెఱఁగొనుచున్. 185

వ. ఇట్లు నెలంత బలవంతంబగు నలవంతం బొరలు నవసరంబున. 186

చ. పులుఁగులు గూండ్లఁ దూఱె విరిబోణులయల్కలు దీరె భానుఁడో
పలములకాఁక లాఱె రవి పశ్చిమశైలముఁ జేరె దిక్కులన్
దలముగ నాఁకదేరె రతినాయకుఁ డమ్ములనూరెఁ దమ్ముల
గ్గలముగ వాడఁ బారె విరికల్వలఁ దేనియలూరె నత్తఱిన్. 187

చ. కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతి వహింపక భర్త చల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోము వాంచెనా
కరమనురక్తుఁడై పరుషకాంతి వహింపక భర్త చల్లనా
కరముల బుజ్జగింప వినఁగానక పద్మిని మోము వాంచునే!. 188

సీ. ఖరకాలకరవాలఖండితవాసర, కాసరస్కంధచక్రంబనంగ
సముదగ్రచరమదిశ్యంభరాధరశిఖా, పరిపక్వదాడిమీఫలమనంగఁ
బశ్చిమాశావధూపటుతరస్తనతట, స్ఫారకాశ్మీరలేపంబనంగ
సాయంసమారబ్ధజలధిసంధుక్షణ, క్షణదీప్తబడబాముఖంబనంగ
గీ. విరహిజనజైత్రయాత్రానుసరదనంగ, కేతనస్ఫీతమకరదృగ్దీప్తులనఁగ
నొడలనెఱసంజకెంజాయ లోలయునపర,భాగమునఁ జేరె పద్మినీబాంధవుండు. 189

మ. బలభిన్నీలశిలాకదంబములతో భద్రేభయూథంబుతో
జలదశ్రేణులతో మిళిందములతో శైవాల్యకాంకంబుతో
లలనాసంయుతకేశపాశములతో లక్ష్మీధరాంగంబుతో
నలదిందీవరపాళితోఁ జెలిమి సర్వత్ర బర్వెఁ గ్రొంజీఁకటుల్. 190

సీ. గగనగంగాతరంగములఁ దాఁకున మింటఁ, దెమలు డిండీరఖండములనాడ్కి
వియదలత్తాపింఛవిటపచ్ఛటానట, జ్జ్యోతిరింగణగణద్యుతులభాతి
శివతాండవక్షణోత్క్షిప్తాజినమునందు, వెలిగొన్న చిఱుతవన్నియలపగిది
రాజమార్గమునది గ్రామశిరోమణుల్, చల్లునాచారలాజలవిధమున
గీ. యామినికి సోమునకు వివాహమునఁ దనరు, చలువపందిటిముత్యాలసరులసరణి
విష్ణుపాదముఁ గ్రైసేయు విరులపోల్కి, కలిమి వాటించె మింటఁ జుక్కల తెరంగు. 191

ఉ. ఘోరతరాచ్ఛభల్ల వనకుంజర పేచకచిత్రకాయమా
ర్జారవిహారవేళ లనుశంకదలంకక జారచోరులి
చ్ఛాగుచిరప్రవర్తనలు సల్పఁ దొడంగిరి జాంగలంబులం
దారయ వేమఱుం గనక మక్కుట ప్రాణముకంటె తియ్యమా. 192

వ. ఆసమయంబున. 193

చ. స్ఫురితనవోత్పలద్యుతులు చొప్పడ యామినికామినీభవ
స్మరహరమూర్తియై తనుముమూర్ఛిల వెన్నెలపుల్గువేలుపుం
దొరలకొసంగఁబూనినవినూత్నసుధాకలశంబుచాడ్పునన్
సరసకళావిలాససరసాంద్రుఁడు చంద్రుఁడు దోఁచెఁ బూర్వునన్. 194

చ. కుముదినిపొంగెఁ బద్మినులగోము దొలంగె నభస్థ్సలింజకో
రములు చెలంగెఁ గోకనికరమ్ము గలంగె విధుండు పూర్వభా
గమున వెలింగె నంబురుహకాంతుఁడు కాంతి దొఱంగె నార! లో
కము తనమేలుగాఁ దలఁచుఁగా పరివారిపరాభవంబిలన్. 195

సీ. అంగభూనవమల్లికాస్త్రప్రసారంబొ?, విరహిణీజనతనూవిలసనంబొ ?
కమలినీకమలసత్కుముదినీహాసంబొ?, పక్వజీవంజీవపాయసంబొ ?
ప్రవదిందుమణిగణసారనీసారంబొ?, క్షణదాభిసారికాస్తనపటంబొ ?
జారిణీరతరణోత్సవసూనవర్షంబొ?, విఘద ఉత్కలకాబ్ధివికసనంబొ ?
గీ. యనఁగ బ్రహ్మాండమండపాభ్యంతరమునఁ, బాలగారయొనర్చినలీల మెఱసి
పుడమిపిండారఁబోసినపాలువు మిగిలి, పండువెన్నెల నిండె దిఙ్మండలమున. 196

క. ఈకరణివిధునికరములు, శ్రీకంఠసుతునిచిగురుచీకరలగతిన్
దాఁకగఁజేతులనొడ్డుచు, నాకొమిరమిటారికలికియలుకదొలంకన్. 197

ఉ. హాకరుణావిహీన! నలినాహిత! చింతిలుచున్న దాన నీ
వీకడఁ జేరినన్ను నలయించెదు నీదుకులంబునీఱుగుం
గాకగుణంబు మందమగుఁగాక యురమ్ము మలీమసంబగుం
గాకభవచ్ఛరీరముఁ రుఖండములై చెడుఁగాక దుర్మతీ!. 198

ఉ. మందరమెత్తి దైత్యుల సమర్త్యుల నొక్కటిచేసి వాహినీ
బందము త్రాడొనర్చి హరి పాలసముద్రముఁ జిల్కుటల్ మరు
ద్బృందముఁ బ్రోవ నా భువనభీకర నిన్ను సృజించి పొందులన్
మ్రందగఁజేయఁగా కహహా నల్లనివారల నమ్మవచ్చునే. 199

ఉ. తమ్ములనేఁచెదో! కెఱసుదాల్చెదో! గారవహానికోగ్గవో!
యమ్మకచెల్లఁ బోలకాలమున జాలినఁగంది యుత్తమాం

గమ్మునవిన్ను శేఖరముగాఁ గొనియున్ గుహవాసిరాతకుం
డిమ్మహిలోవలన్ విషమదృష్టి యొనంగును తారతమ్యముల్?. 200

క. నగు మొగమున శోడిన యుత్పగదీఁ గరకుముదబాంధవునిట్లా
నగకుచ నగియాతనికై, మిగులన్ మొనచూపు నతనిమేనల్లునితోన్. 201

సీ. ఘనజటాజూటంబుకై వడివెన్నున, రాజిల్లు వేణీభరంబుఁ జూచి
హాలాహలశ్యామలాభమై గళమునఁ, బూసినకస్తూరిపూఁతఁ జూచి
భసితానులేపంబుపగిది విన్మేనిపైఁ, గనుపట్టునంగరాగంబుఁ జూచి
శశికలాభరణంబుసరణి నాననమీఁద, నైకమౌ గొజ్జంగి తొడవుఁ జూచి

గీ. విఱుతపన్నిలపయ్యెదచెఱఁగుఁ జూచి, రాజితంబైనపూఁబొన్నరమణఁ జూచి
పురహరునిమూర్తియనియుల్కఁబూనితేమొ, యలరువిలుతుఁడ నేకకుంతలను జూచ్చు.

ఉ. నిండినపండువెన్నెలలు నెక్కొనుకన్నులనీరు నున్నపే
రెండకు వానకోర్చికృశవృత్తిఁదపస్వినులై నమాపయిం
గాండములేయఁబూనెదవుగర్వముచేనటు గాననీదుకో
దండముఖండమైపదురథంబును రూపఱుఁ గాక దర్పకా. 203

ఉ. నీమధుసేవనీవశికనిష్ఠురవృత్తినినీయనంగతన్
వేమఱుఁ జూడలేక గదనీ జనకుండటుకన్నుమూసెనీ
మామకృశించెనిన్ గనినమాత్ర ముఁజంచలభావమందెని
స్సీమకరాంక యిట్టివ్యతిజీవనమేటికి నన్ను నేఁచనే. 204

క. వారనియాగసముననే, మారున్మారున్ రమాకుమారున్ మారున్
దూరిమిటారియతనికిన్, దేర్చైగారించుకమ్మతెమ్మెరలోడన్. 205

ఉ. చందనశైలరాజమునఁ జారుపటీరనికుంజమంజరీ
బృందమువిందుసేయువిహరింపక క్రొవ్విక పాలిశాలికా
లిందముఁ జూడనేగగనో లెమ్ముసమీరకిశోర దీనమే
లందెదుత త్తమావిలసితాహిసహ ప్రముఖాగ్రయాయివై. 206

చ. వలపులకొండడిగ్గికుజవారములోనటులుత్తరంబుగా
వెలువడి వేగ వేగ వెడవిల్తునికార్యము గాఁగ వచ్చునోఁ
జెలువలకోలలంజడిమిచేరువనంబులఁ గంటివంతదు
మ్మొలుపొడకట్టెనీశకునముల్ వితగాడుగదా మదానిలా. 207

క. మకరాంకునకు న్వినుకన్, ప్రకటభటార్భటులు పేర్చి పైకొను మధులి
ట్పికకీర కాదంబమయూ, రకములకున్ వెఱచి వెఱచి రమణీయలుకతోన్. 208

సీ. ఫలభంగము లు నేయుమపనిఁ బూనిదరుగదా, కులుకులాయివిమీఁద జిలుకలార
బలుశిఖండికనంబుఁ బాయఁ జాలరుగదా, రొమ్మిలాయివిమీఁద నెమ్ములార

కంటకోన్ముఖములై కడు ప్రాఁసెదరుగదా, యాటలాయివిమీకు తేఁటులార
పక్షపాతము మీఱఁ బరువెత్తెదరుగదా, మించులాయివిమీకు నంచలార
గీ. యింక నిన్నుఁదుమాతోడహితముఁబూని, ముచ్చటాడరో యాడరో మోమునందుఁ
బొలయరో వెంబడింపరో బోయమరునిఁ, గూడినంతనె యిటులు పోరాదఁదగునె. 209

వ. అని యివ్విధంబున నిందుకందర్పమందానిలమిళిందశుకపికచక్రాంగమయూరవారంబు
లం దూఱుచు నంతకంతకు నగ్గలంబైనబెగ్గలంబున మఱియు నిట్లు వితర్కించు. 210

ఉ. వారకపైపయింబొరలివచ్చుమహావిరహాంబురాశి నే
నేరమిఁ నీఁదుదానఁదుది నెన్నఁడు క్రూరుఁడుమారుఁ డేనియుం
బీరము మీఱ నేయఁడొకపెట్టున నెట్టినఁబోవనట్టియా
వీఱిఁడిజీవమేటికని వేమరు వేమరు శేచుమంచఁగన్. 211

వ. వెండియు. 212

శా. నీరేజారినిదూఱిదూఱి యనిలున్నిందించినిందించిప
ల్మారుఙ్మారునిఁ గేరికేరి విరహమ్లాయత్తనూయష్టియై
యారాజాననయేడ్చె వెక్కుచున్ పృగంతాశ్రుచ్ఛటల్ వెక్కుల
జ్జారంగోకిలకాకలీస్వరసుధాసారంబసారంబుగాన్. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

తే. ఆకలికికంఠకాకలి నాకలించి, చేరఁ జనియా రజని నిట్లు మార జనిత
తాపమున వేపమానాంగియైపోలంతి, వెచ్చనూర్పుఁగ నిచ్చెలుల్ పిచ్చలించి. 215

ఉ. అమ్మకచెల్ల! యేటి వెతలమ్మ! కనుంగవనీరునించెదే
లమ్మ! విరాళిజాలిఁగొనకమ్మ! ప్రియంబునమాటలాడవే
మమ్మ! లతాంగికిట్లుదగదమ్మ! సఖుల్ వినరానిగోప్యమే
మమ్మ! మనోగతమ్ముసెపుమమ్మ! ఘటింతుము బాలికామణీ! 216

క. రావింతుము నీజనకుని, సేవింతుము నీదుకోర్కి చేకూర్పుటకై
కావింతుము నీయిష్టము, భావింతుము మీఁది తెఱఁగు పలుకుము తల్లీ!. 217

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నిచ్చెలులు విచ్చలవిడి ననునయించి పసిండిగిన్నెలంబోని
మెఱుంగుఁజన్నుల మున్నీరై తొరంగుకన్నీరుకనికరమ్ముల నరుణపాళికవికరమ్ములకర
ణిం బ్రభాకరంబులకుకరంబులనద్దుచుఁ దిలకంబుదిద్దుచు విమలంబని ముఖకమలంబునం
గములుమూపుచుం దెమలు శ్రమజలలవంబులం బల్లవంబులఙ్ విసరుచు మాటిమాటికిం గొస
రుచుఁజిబుకంబు నివురుచు వేనలిం దివురుచు నక్కునం జేర్చుచు మక్కువ నూరార్చు
నవసరంబున. 218

తే. జిలిబిలిమిటారికొండొకసేదదేరి, ప్రాణసఖులార! నాసుదతుల్ పరఁగవినుఁడు
లోనపడఁచిరుగుట్టువాలోనమట్టు, పఱుపరామికినింక దాఁపఁతికమేల! 219

ఉ. మొల్లపు మొల్లపూఁ బొదల మొగ్గలనగ్గల మైనతీవలం
దల్లనఁ జల్లనై యొయలయొనందవుఁ గందవుఁగొండ గాడ్పుచే
నల్లికబిల్లికందనరు సాంపెడిమామిడిక్రిందభూమిధృ
త్తల్లజుఁడల్లజాలరివిధంబునఁ బొంచిహరించెడెందమున్. 220

ఉ. నాయనురక్తి చెప్పవలె నాయని యార్యులచాటుదానఁగా
నాయని రవ్వకోర్వఁగల నాయని రాజులపొందు గోరనా
నాయని తత్తఱంబుదగు నాయని యింతలు సేయుదాననే
నాయని సంభ్రమింపనగు నాయని సైరణసేసితిన్ ధృతిన్. 221

ఉ. అవ్వ ముదాతనుం గఱకులాడఁగనేటికి ? దాదులైనమి
మ్మివ్విధిమించనాడ నగు హేయవివర్జితుఁ దాతకశ్యపుం
బువ్వఁగదూఱఁగాఁదగదు ఘట్టినవాఁడె దయావిహీనులై
దవ్వులఁద్రోచివన్న తలిదండ్రుల దూఱెదసారెసారెకున్. 222

ఉ. పిన్నటనాటనుండియును బెక్కుడుమల్ పడుచున్నదాన నా
బన్నముఁజెప్ప నేలయిది ప్రాక్తనజన్మకృతంబు దీనికిన్
వన్నియవెట్టినట్టు జనవల్లభుఁ డక్కట! యెంత వేఁడినన్
గన్నడచేసి తత్ఫలముఁగైకొనఁగంటిని వేయు నేటికిన్. 223

ఆ. ఆమనోహరాంగుఁ డనురాగభరితుఁడై, వేవిధములనన్ను వేఁడుకొనియె
నెంత వేఁడుకొనిన నిక్కసక్కములాడి, వినక జేలనైతి వెలఁదులార! 224

ఉ. నావెతఁ జెప్పనేల ? నరనాథుని మేను శిరీషకోమలం
బీవల నా జాతూపుల కునీవిరితావికఁ డింది కాఁకకున్
దావలమయ్యె నేరహితిదాశినొ యయ్యయొ ! యెంత వేఁడినన్
సేవిననేరనైతి నవినీతికి లోనయితిన్ ధుర్విపంబుగన్. 225

తే. అధిపుసేమము నాసేమమాకలించి, నేఁడుకవపూర్చియిరువురనిర్వహించి
కనికరము పూనుపరమోపకారులెవ్వ, రీతనుక మెట్లునైతు నేనేమిసేతు. 226

సీ. తరుణప్రసూనకేసరముర్మురంబుపా, న్పునబిసాళించిపైఁ బొరలఁదానఁ
బ్రోదమైనిండారుపూఁదేనెకోలఁకున, దుస్సాహసముచేసిదుముకుదానఁ
బరువంపుఁజిగురాకుబాఁకుఁ జేకొనిశేచి, హుమ్మురంచునురమ్ముగ్రమ్ముదాన
మియికొన్నవలపుఁదెమ్మెర కాఁచుచిచ్చులో, నాపన్నిపముదీఁ అనపడుదాన

గీ. నీవుమునిబాణములరాక లీసుధాంశు
కళలబలుకాఁక లీమరుత్కుంపకంపు
జోక లీకోకిలంబులపోలికోర్చి
గోల! వేయేలనిఁక తాళఁ జాలనమ్మ! 227

సీ. నాప్రాలనిరతంబు నటనంబుగావించు, నెమిలియెవ్వరిప్రాల నిలుచునొక్కొ!
నావెంటఁ బెనుదంటయై విహారమొనర్చు, కలహంసియేలీలఁ గడచునొక్కొ!
నాహస్తమునవ్రాలినఁ బలుపొప్పఁగాఁ బల్కు, చిల్కయెవ్వరిచేతఁ జేరునొక్కొ!
నాచేతిమేఁతచే నానాఁటఁ బెనుపొందు, నీలేఁడికోదమ ప్రోచెవరిదొక్కొ!
గీ. యనుచు రాజర్షికన్యకపనవిపనవి, యలవిసాలసి ప్రియంవద యంకపాలి
వాలి వ్రాలినదశదిశలలమెసఖుల, గములహాహారవమ్ముల కలకలమ్ము. 228

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లినఁ బ్రియంవదాప్రముఖ సఖీవిసరమ్ము నలుగెలంకుల నక్కన్యకామణిం బొదివికొని. 229

మ. కనుదమ్మిన్ హిమవారిపూరమును పంగాదంచుఁ దావ్యద్ధన
స్తనకోకమ్ములఁ జంద్రకాంతమణులుంచందాళి లేదంచు మై
ననకూనంబలుమారువీజనములూనన్ రాదటంచున్ సఖీ
జనముల్ దేర్చిరి మెల్ల మెల్లనఁ జెలిన్ సౌమ్యోపచారంబులన్. 230

వ. తదవసరంబునం బ్రియంవద దరహాసభాసురముఖి యగుచు ననసూయతో మెల్లన నిట్లనియె. 231

సీ. పుట్టినప్పుడె గాధిపట్టి గాదిలిపట్టిఁ, జూచిపల్కినమాట సూనృతంబు
మాలినీతటసీమ గోలఁ గాంచి వచించు, నూర్ధ్వరేతునివాక్య ముత్తమంబు
ప్రోదికై మనలఁ బంపుచుఁ జేయు నదితికశ్యపులసంవాదంబు సమ్మతంబు
తరుణిచిన్నెలుచూచి దైవజ్ఞులగు ఘనుల్, నిర్ణయించినమాట నిక్కువంబు
గీ. నిఖిలరాజాధిరాజమాణిక్యమకుట, తటఘటితపాదపద్ముఁడై ధరణి నాల్గు
చెరఁగులేలెడు దుష్యంతుఁ జెట్టపట్టి, భూరిసౌఖ్యములందు నీవువ్వఁబోణి. 232

వ. ఇట్లగుటం గాలయాపనంబునకు సమయంబుగాదు. నేవచ్చునంతకు నిక్కన్యారత్నంబు నతిప్రయత్నంబున సురక్షితంబుగావించునది యని యనసూయాదులకు నొప్పం జెప్పి నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించె ననినవిని జనమేజయుండు తరువాతిచరితంబు వినవలతు ననుటయు. 233

ఆశ్వాసాంతము.

క. శ్రీసురపూజాస్పదపద, భాసురవాసరకరోదవసితాలపిత
త్రాసురరక్షాదక్షవ్యా, తాసురచంక్రమణ! వేంకటాచలరమణా! 234

మాలిని. వినలకమలనేత్రా! విక్రమాకాంత మిత్రా!
ప్రమదకరచరిత్రా! ప్రస్ఫురత్పత్రిపత్రా!
కుమతితృణలవిత్రా! కోమలశ్యామగాత్రా!
యమితగుణపవిత్రా! యబ్ధికన్యాకళత్రా. 235

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందన ప్రసాదసమాసాదితకవితావిచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైన శకుంతలాపరిణయం బను మహాప్రబంధంబునందు దుష్యంతుండు కణ్వాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించుటయు శకుంతలాసంవాదంబును బ్రియంవదవలన నమ్మహీకాంతుండు శకుంతలాజన్మప్రకారంబు వినుటయు సేనానివేశంబును బలికిదయుం జంద్రమన్మథాద్యుపాలంభంబును శకుంతలావిరహవేదనాభరంబు సైరింపంజాలక ప్రియంవద నరేంద్రస్కంధావారంబుఁ బ్రవేశించుటయు నను విశేషంబులు గలిగిన ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరమ్య వైజయంతీ
తోరణవిభ్రాజమానదోర్మధ్యగృహా
ధారశ్రీసంసేవ్యా!
గీరమణస్తవ్య! శేషగిరివాస్తవ్యా! 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు ప్రియంవదనరేంద్రస్కంధా
వారంబుఁ దఱిసి తిరస్కరిణీప్రభావంబున నంతర్ధానగతియై మెల్లనరాజమందిరంబు
సొత్తెంచి కలయంగనుంగొనునవసరంబున. 2

శా. ఆరాజన్యుఁడనన్యగోచరమనోజార్తిజ్వలన్మూర్తియై
యారాజర్షిసుతాధరాధరసుధాహారంబుపైఁ గూరిమిన్
సాలస్ఫారచతుర్విధాన్నఫలమజ్జాపాయసాపూపప
క్వారాద్యుత్తమభుక్తియానసమునన్ లోభింపఁడింతేనియున్. 3

వ. ఇట్లు శకుంతలావిరహానలసంతప్యమానమానసుండై యమ్మానవేశ్వరుండు. 4

సీ. ఉదయదిందుప్రభాభ్యుదయసంపదలకుఁ, దలఁపూపనోపక తలఁగి తలఁగి
కలకంఠకులకంఠకాకలీకలనంబు, కర్ణగోచరమైనఁ గలఁగి కలఁగి
మరుఁడేయుఁగేదంగివిరికటారపుఁబోటు, మదికగ్గలంబైనఁ గలఁగి కలఁగి
చందనాచలమరుత్కంపకంబులవారి, దురవగాహంబైనఁ దొలఁగి తొలఁగి
తే. శేవమీఱఁగఁ దల్పంబు డిగ్గిడిగ్గి, తేపతేపకునిట్టట్టుఁ దివిరితివిరి
పొలఁతి చెలువంబుమాటికిఁ బొగడిపొగడి, వసుధ వ్రాయుచు మోమఱవాంచివాంచి. 5

ఉ. హా! యను మానిరాజతనయా! యనుహాయనిపల్కవేమిటా
రీ! యనురమ్మసమ్మదకరీ! యనుఁ గన్నవసేయకోలతాం
గీ! యనుఁ దాళఁజాలఁ గరికీ! యను ముద్దువనిమ్మకీరవా
ణీ! యనుజాలమేలతిరుణీ! యను రాజవిరాలిజాలిచేన్. 6

వ. ఇట్లు మునికన్యకాధ్యానపరాధీనుండై యున్మత్తప్రలాపంబులఁ బొరలుచున్న నరవరుం జేరంజని. 7

సీ. తివుటఁ దియ్యనితేనె దివురువాతెఱగంద, నుసురుసురని వెచ్చనూర్పువానిఁ
జెక్కుటద్దములపైఁ జిందిజీరలువాఱ, నిభృతుఁడై కన్నీరునించువాని
గోరంతసడిఁ గన్నుగుండె జల్లురనంగ, సొలపిదిక్కులు దేఱిచూచువాని
మేనఁబుప్పొడియొత్తఁగానొయ్యనొయ్యన, విరులపానుఁపుమీఁదఁ బొరలువాని
గీ. మదవతీ! మత్తకాశినీ! మంజుభాషి, ణీ! మనోహారిణీ! మానినీ! మరాళ
గామినీ! యెంతవేఁడినఁగనికరమ్ముఁ, బూనకేఁచెదవని యార్తిఁ బొరలువాని. 8

ఉ. కాంచిచతుస్సముద్రపరిఖావృతభూవలయాధినాథుఁడ
క్కాంచనగాత్రికన్నుఁ దమకమ్మునఁ జింతిలుచున్నవాఁడు భా
వించఁగఁ దుంటవింటిదొరపేరలయిర్వురపొందుఁ గూర్పనూ
హించెదవే! యటంచుఁ బృథివీశునకుం బొడసూపె నమ్రరై. 9

వ. ఇవ్విధంబున. 10

క. జయజయశబ్దంబులతోఁ, భయవినయముల వ్రాలనిలుచుపద్మదళాక్షిన్
బ్రియమునఁగనుఁగొని యిట్లను, నయనయదయమానమానసాబ్జుండగుచున్. 11

మానిని. సేమమె తామరసోదరసోదరచిత్రవిభానవశాలినికిన్ ?
సేమమె ఫాలచలాలకజాలకశీర్యదవార్యమహాలినికిన్ ?
సేమమె ఫుల్లసువర్ణసువర్ణవిజిత్వరదీధితిమాలినికిన్ ?
సేమమె భావజభావజరాపహశీలవిడంబితకేలినికిన్ ? 12

ఆ. అనుచుఁ బెక్కుమారులత్యాదరంబునఁ, గన్నిసేమమరయుచున్నఁ జూచి
సన్నవాఱనగుచు సకియ ప్రియంవద, పార్థివేంద్రుఁ జూచి పలికె నిట్లు. 13

ఆ. తడవులేదు చూచి ధరణీశ! యింతలో, సేమమరయ నెల్ల చిత్రమయ్యె
నతనుమంత్రసిద్ధు లగుమహాపురుషుల, కగ్గసేయ సేమ మెట్లుగలుగు ? 14

ఉ. భావజరూప! నిన్నలరుబంతినగల్చినయంతనుండి యుక్
దావలమైనభూరిపరితాపమునన్ మునికన్య ఖిన్నయై
పూవులదండలున్ వలమపూఁతలుసొమ్ములుభక్ష్యభోజ్యముల్
కావలెనంచుఁ గైకొనక గాసిలుచున్నది నూసశయ్యపై. 15

ఉ. ఆదినిబుష్పబాణరసమంతిరుదంతము గ్రాఁచెనగ్గమై
యాదటనవ్వసంతికనుమాకరముం బ్రతిహాలమయ్యెఁ జం
ద్రోదయమంతకుంగరఁ చుచున్నది రాజవ్రుగాంక సేవచేఁ
బైదలిమేనుసౌఖ్యమునఁ బాటిలునో యనిమిమ్ము వేఁడెదన్. 16

క. ముదుసటులన్వాయఁ బాతయు, వాదనవజవకుండుతీర్థయాత్రకు వెడలెన్

మదిరాస్యయొడలిబడలిక, యిదమిత్థమటంచుఁ దెలియ నెట్లోకొపూఁదన్. 17

సీ. బింబోష్ఠి రాజకీరంబునొయ్యనఁ జూచి, చదురులాడఁగ నోడికొదుకుచుండు
నంభోజముఖి రాజహంసంబు వెనుకొన, వెలవెలఁబాఱుచు వెనుకఁద్రొక్కు
జలధరవేణి రాజమయూర మెదురెక్కఁ, బరిపరివిధముల భ్రమసి పాఱు
రమణనుత్పలగంధి రాజబింబముఁ జూచి, యాదర్శనంబోలమాసగొనును

తే. రాజపదముద్రితపదార్థరాజియెడల, భయముగొని యున్న యది మిమ్ముఁ బరిభవించి
కాననీయాన యన్యతమ్ముగాదుసుమ్ము, రమ్ముభయమిమ్ము కొమ్మకు రాజమాళి! 18

వ. అనుచు మఱుంగుపఱిచి తన్నుం దోడ్కొని చను నుద్యోగించు ప్రియంవదవై యాత్మ్యం బునకు మనంబున మెచ్చుచుఁ గామితార్థంబు సమకూడుటం బొడముకుతుకంబు మొగంబునందోఁపనీక పుయిలోటవక్క రాజకంఠీరవుం డక్కలకంఠితో నిట్లనియె.

తే. ఏటువడి గ్రుక్కమిక్కనకిట్టులొంటి, నేసితాగాసినొందుట కేమికతము!
యగునగును మేలుమేలఁగ యాళికలికి, కలికితనుగంటి తెరగంటి కలువకంటి! 20

తే. బాలసఖ్యంబకారణప్రహసనంబు, స్త్రీవివాద మసజ్జనసేవ చనవు
లేనిమురిపంబు రాగంబులేనిపొందు, కానిపనులంద్రుబుధులనిక్కంబునూవె. 21

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. అలవసిష్ఠమహాముని నిష్ఠయిన్, గలఁచు గాధిజుకాముని బాధలన్
మెలఁచికూడిన మేనకపట్టియై, చెలఁగు లేమకుఁ జెప్పలువింతలే. 22

క. సాహోపక్షేపంబుగ, భూమీశ్వరతిలకుఁడిట్లు పొరిఁబొరిఁ బలుకన్
దామరసాననయానవ, తామరసము ప్రేమరసముదలకొనఁబలికెన్. 23

ఆ. బాలముద్దరాలుపసిగాపుగసుగందు, కూనముద్దుగుమ్మగోలయబల
యీఅతాఅలాడనెట్లునోరాడెనో, రామరామ! నిరపరాధసుమ్ము. 24

ఉ. ఆగమసమ్మతంబనుచు నాద్యులు పల్కుదు రార్యులైన యా
భ్యాగతులెద్ది వేఁడినఁ బదర్థము సిద్ధిలఁ జేయుటల్ మహా
భాగుఁడవీవు నీదయిన ప్రార్థితముల్ సమకూరు నిత్తఱిన్
రాగములోడనచ్చటికి రమ్ము సపర్యలుగొమ్ము కొమ్మచేన్. 25

వ. ఇంకంగుతర్కకర్కశవాదంబులం బనిగొన దేమును బహువిధంబు లనునుపచారంబు లాచరించితి మిద్దియునమ్ముద్దియ యతనుతాపంబునకుం బ్రతీపంబు గాదయ్యె నట్లగుట నత నుతాపంబనిలోఁచుచున్న యది యది యును యనవంతరన్యాయంబున భవద్దర్శనానంతర సంజాతంబగుట నవ్వేడఁగునకుం బునర్దర్శనం బొసంగి కనుపేదుఱుదీర్చి యూరా ర్చునది దీవనీసును నాచంద్రార్కంబుగాఁ గీర్తిపౌరుషంబులు నిలకొను నట్లగుట మద్వచనప్రకారంబున శీఘ్రంబ యక్కన్య సన్నిధానంబునకు రావలయునని సవ్యా జంబుగా మాచించిన నొడంబడి ప్రక్చందనచీనాంబరాభరణంబుల నలంకృతుండై గూఢప్రకారంబున నిజస్కంధావారంబు వెలువడి. 26

సీ. ముఖపూర్ణశశిరాగ ముపమించువిలీలఁ, దగురత్నమకుటమాదలఁ దలిర్ప
హస్తాబ్జముల ప్రాలు నళినాళనానీలంపు, టుంగరంబులు వ్రేళ్లనొఱపు నెఱప
గాత్రకాంచనయష్టి ఘనదీప్తికిం బ్రోళి, చెలువునఁ బచ్చని చేలజీరఁ
జివురుల గెలుకుఁ దాల్పు నకెంపుజోడుల, గరణినం ద్రుఘ్రులమాచికలు గహింపఁ
తే. గంటకలితసరస్వతిఁ గౌఁగిలించు, సమరనదిభాతినురమున హారమడర
సంగభవమంగళాకృతి నాశ్రమంబు, డీవి మైఁ జేరె దుష్యంతభూవిభుండు. 27
వ. ఇవ్విధంబున నాశ్రమంబుఁ బ్రవేశించి చనునవసరంబున. 28
సీ. పోఁ గూడదీదారి ఫుల్లహల్లకసార, కాసారనీసారకర్దమంబు
చనఁ గూడదీదారి సన్నాగళన్నాగ, పున్నాగభిన్నాగసన్నుతంబు
నోరఁ గూడదీదారి వరసంకుమదపంక, పంకిలైణాంకోపలాంకితంబు
గమిగూడదీదారి సుమకుంజవలిపుంజ, పంజరీకృతమంజువంజులంబు
తే. నాథ! యిదికవ్వరంపుటనంటికోన, మహీప! యిదిగో స్తనీకాయమానసరణి
నృపకులాగ్రణి! యిదిమాలినీప్రవాహ, మధిప! యదిమాదుముశకుంతలావసథము. 29
వ. ఇవ్విధంబున సూచింపం బ్రియంవదావదనారవిందకందళదమందమకరందబిందు సందోహంబులఁ దుందిలహృదయహిందోళుండై యారాజపురందరుండు ముహుర్ముహురుల్లలన్మాలినీకల్లోలఘుమఘుమారావంబు మార్దంగికవిమర్దనపరిణర్దన్మర్దళనినదంబుగా, మధురమధురప్రలుబ్ధముగ్ధమధుకరనికరఝంకారంబు శ్రుతిప్రకారంబుగాఁ గోకిలకలస్వనవితానంబు గానంబుగాఁ, జిత్రం బగువాదిత్రంబునకుం బాత్రంబులయి మాద్యన్మయూరకళత్రంబులు నర్తనంబుం బ్రవర్తింప, నిలింపకుటవిటపాంతరనిర్యత్సుధాసుధాకరకలాపంబు కరదీపికాయమానంబయి నలుగెలంకులం గడలుకొను సంధ్యాతిమిరంబుల నెడగలుగం జడియుచు మలయానిలవలనవిలులితలవలీలవంగలుంగాదివివిధకుసుమకేసరపరాగపటలంబు సుంగళాచారసముత్సారితపిష్టాతకంబుగాఁ, గూజద్భృంగనికరకాకలీకలకలంబు పుణ్యాహఘోషంబుగా, మహోత్సవంబున శకుంతలాభవనంబుఁ బ్రవేశించునవసరంబునం బ్రియంవదాప్రేరితలై తత్పరిచారికాజనంబులు నీరాజనంబాచరించి, సప్రణయంబుగా నభ్యంతరంబునకుఁ దోడ్తెర నుచితపీఠంబునఁ గూర్చున్నయన్నరనాథు నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి, సఖీజన మధ్యంబున లజ్జావినమ్రమాళి యై యున్నయక్కన్యామణిం జూచి దుష్యంతమహీకాంతునితోఁ బ్రియంవద యిట్లనియె. 30
సీ. పనులసందడి నైనఁ బదులవినులుసోఁకఁ, శేరలుంగిపలేనిభీరుమధ్య
ప్రవాసనంబున నైనబాహిరంబగునట్లు, పకపకనవ్వనిపద్మగంధి
యాపాయమభ్యాగతార్చనంబున నైన, నలవితివననివువ్వారుఁబోణి
సతతంబు తన ప్రాణసఖులతో నైనను, భావంబు బయలుకొల్పనిలతాంగి

తే. యూర్ధ్వరేతుని పెనుపున నొఱఁగలిగి, యుభయకులముసుదవకీర్తి మల్లసిల్లఁ
జేయఁగలసాధ్వియీశేమచిత్తవృత్తిఁ, దెలిసిపాలించుకొనుము ధాత్రీకళత్ర! 31

వ. అని చెలువవ్వు దనుకొత్త గూఢప్రకారంబుగా రాజునకు నక్కన్య నొప్పఁజెప్పి తక్కటి తనసూయాదులఁగనుసన్నలం గలిపికొని. 32

సీ. అదితికశ్యపులిప్పుడలిపేణి మైకప్పు, వినిచూడఁదగునంచు వెడలెనోర్తు
మొన్న నాటితి మొక్కమునంతిమామిడి మొక్కఁ, దోయమెత్తెదనంచుఁ దొలఁగెనోర్తు
చిలుకేటికొదమబిత్తరపుఁ జాదుక్కలు నేర్పి, పూరి మేపెదనంచుఁ బోయెనోర్తు
కలహంపు టెందువుల్ గవయంపుఁబందువుల్, చూచివచ్చెదనంచు జాఱెఁ గనోర్తు
శేఁతనివ్వరిదొంపులేటిపిల్లలకింపు, కాచియుండెదనంచుఁ గదలెనోర్తు

తే. ధార్యమరపెదననితప్పుదాఁటెనోర్తు, వైద్యుఁ బిలిచెదనని జాఱువాఱెనోర్తు
మాయములుపన్ని యాలీలమహిప్రమోల, బాలనిడి హేలవరిగిరి ప్రాణసఖులు. 33

వ. ఇట్లు తన్నొక్కతెం డించి సఖీజనంబు నలుగెలఁకులం దలఁగిన నుజ్జాతంబులకు లజ్జాభయంబుల నజ్జలజముఖి నృపాలునిపజ్జ నేకతంబ నిలువఁజాలక. 34

చ. కులుకులెసంగనబ్బురపుగుబ్బలుగుబ్బతిలంగ మేనిచా
యలుచిలుకంగఁ గొనునులిజుంగ మొగమ్మునఁ గ్రమ్మిచెమ్మటల్
జిలిబిలిపొంగఁ బొందలుకుఁ జేల మెఱుంగడరంగఁ గంకణా
వలిగలుగల్లనంగఁ బఱవంగ మకించెలతాంగి సిగ్గునన్. 35

వ. ఇత్తెఱంగున నంతరంగంబునం దుఱంగలిగొను వెఱంగునం గుఱంగట నిలువంజాలక నక్కురంగలోచన మెఱుంగుదీవియకరణి మణిస్తంభంబులమఱుంగునకుఁ బరుంగు వాఱినం బవిత్రయమాత్రంబున నధాత్రీకళత్రుం డక్కాంచనగాత్రిం దొట్టిచేపట్టి కవుంగిటికిందిగిచిన నెగిచి దిట్టతనంబున నిట్టట్టు గికురుపతెది సురుచిరగతింబఱచినం గొరలినమరులునఁ గ్రమ్మఱనమ్మురువంపు మొలకం బలుకరించుచుం గదిసి సన్నిధ్యంబగు నక్కన్యకామధ్యంబుఁ బిడికిటంగీలించి లాలించుచు నధరామృతం బాస్వాదింపంగమకింపం దమకింపక చంపకగంధి గంధసింధురం బాక్రమించినం జలియించుతరుణకరిణీలలామంబు చాడ్పునం గాడ్పునం గదలుకందళీకాండంబుకై వడిం గైవడి నిడ గలుగం జడియుచు నొడంబడనిలయించం బంచశరశరపరంపరాపరాభూతుండైన సుహృజ్జలజాతంబుతో ని ట్లనియె. 36

క. పలికీవలుకవుమరుఘా, ములికీ! యీయుంచగముల మురిపంపుహాళా
వాలికీపరిసరతరుసర, దలికీరార్భటికి డెందములికఁ గలికీ! 37

సీ. విరహపాకోరాశివెల్లిఁ గఁదోఁచంగ, నమదరిఁ జేర్పు ముమావిభంగిఁ
గాఢాంధకారంబు భీమమై కరలించెఁ, గవ తేర్పుము పదీపకలికభాతి

ముదనమాంద్యమున నెమ్మది బోధగాదయ్యెఁ, గావుము సంజీవకరణికరణి
నతనుతాపభరంబు మితిమీఱి సాగియుండె, మనుపుము శర్కరాంభములపగిది

తే. నతులతావకరూపరేఖానురాగ, రసరుచిరవిహారకలితజాగ్రన్మనోజ
భూతవేదన నింత సంభీతివొడమె, సుదతి! నీ సూక్తిమంత్రమ్ము లొలయనిమ్ము. 38

సీ. మొనగుబ్బలెదఁ జేర్చి మోవి తేనియలిచ్చి, ముచ్చటల్ దీర్పవే ముద్దుగుమ్మ!
కొసరుచు పైపులవ్విఁ గొనగోట దువ్వి నా, తమి విస్తరింపవే తలిరుఁబోణి!
పొందిపాయఁగఁ బాపి పాలయల్కఁ జేసినా, బోధనల్ వినఁగదే పువ్వుఁబోణి!
మగచందమునఁ గల్కి మాయముల్ పల్కినా, మదికింపుఁ గూర్పవే మచ్చెకంటి!

తే. పరిపరివిధంబు రతులకేర్పడిన మేటి, యంగములకెల్ల మనికిపట్టైన బోటి
విరులసింగాణి సురధాణి విజయధాటి, మేదినీస్థలిఁ గలుగునే నీదు సాటి. 39

వ. అని యనేకప్రకారంబులం బ్రార్థింప సాచిస్మితలసితంబుగా మొగంబు వాంచియొక్కిం
చుక భావించి యక్కాంచనగాత్రి గోత్రాకళత్రునితో నిట్లనియె. 40

ఉ. అక్కట! తాతకశ్యపులయాపదనంబున మున్న దానన
న్నిక్కటి నిట్లు సేకొనుటయే వివరంబిది యేటి గొండ్లి మీ
యక్కఱ దీఱినం బిదప నాఱడిఁ ద్రోచెద రేల యేల నే
నెక్కడిదాననయ్యెద మహీవర నే వరమర్థి వేఁడెదన్. 41

ఉ. నైశము కణ్వులింతి నను నాత్తుర వారలయాన తింగడుం
దాలిమిఁ బెండ్లియాడుము యథావిధి నంతకు నీకు నెమ్మదిన్
దాళిక లేక యుండిన హితమ్ము గునేని యునగ్రభార్యగా
నేలుము నన్ను మత్పితునకిమ్ము మహీవలయమ్ము సమ్మతిన్. 42

సీ. అదితిగా నువ్వెకశ్యపుఁడు మా తాతనూ, తొలుత వారలకెల్లుదోఁచునోకో?
తాతకశ్యపుల చిత్తము కంపమపదనూ, సూర్యప్తియని ప్రేమదొఱఁగునోకో?
నా ప్రాణసఖుల చందమునమ్మ రాదునూ, సుబ్బుసుబ్బులమూఱఁ జాతురోకో?
యందిపొందినవారిలా చారపరులనూ, బాగుగా వనిబాహ్యపటుతురోకో?

తే. యహహ! రాజరాజమూ జవంజవసుఖా, సక్తియుక్తినోలి సాహసమున
నీమనోరథంబు నిఱవేర్తునేనియు, నవుల నెట్లు సైఁతురార్యజనులు. 43

వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబులం బరిహరించుచున్నం జంచఁబోణి నుపలాలించుచు
నిట్లనియె. 44

శా. కానిమ్మేనిను నిమ్మిన గ్రమహిషింగా సంతరింతున్ భవ
త్సూనుం బట్టము గట్టుదున్ మనకు సాక్షుల్ వాసరంబుల్ నిశల్
భానుండున్ శశి పంచభూతములు దిగ్భాగంబులున్ గాలమున్
శ్రీనారాయణదేవుఁడుం గలఁడు శిక్షింపంగ రక్షింపఁగన్. 45

వ. అని యమ్ముద్దియ నెట్టకేలకు నొడంబఱిచి సురుచిరాకల్పం బగుకిసలయతల్పంబునకుం
దిగిచి. 46

శా. కాంచెన్ గామినికామనీయముబలాత్కారంబునం గేలఁగీ
లించెన్ వేనలిచెక్కునొక్కెఁ గడుబల్మిం గుబ్బపాలిండ్లనం
కించెంగౌఁగిటశయ్యకుందిగిచిసొక్కించెంగళాపైఖరిన్
గించిన్వధ్యఁగరంచియీసరణిభోగించెన్విభుండయ్యెడన్. 47

సీ. కొమ్మ! నీ నెఱికురుల్ కొదమతుమ్మెదలంచు, సోయగంబరుదారఁజూచునొకటఁ
గలికి! నీకమ్మోవికందచక్కెరయంచు, గొడఁగిపానకమానఁగోరునొకట
నెలఁత! నీచెక్కులునిలువుటద్దములంచుఁ, దనమోముఁరహిఁగాంచఁదలఁచునొకట
భామ! నీపాలిండ్లుపసినిమ్మపండ్లంచు, నీటు గాఁ గొనఁగోటమీటునొకటఁ
తే. గులుకులమిటారి! చిలుకలకొలికివనుచుఁ, జెలఁగితమిదీఱఁగౌఁగిటఁజేర్చునొకట
బాల! నీలీలఁగరఁగించిపార్థివుండు, హాలినిష్టోపభోగంబులంగుచుండె. 48

వ. మఱియును. 49

సీ. కొసరివాతెరనొక్కికసుఁగందినోయంచు, నిరతుఁడై ముంగేలనివిరినివిరి
గోటగుబ్బలుమీటినాకేనోయనుచుఁదా, నార్తిచేఁగుంకుమాంబలఁదియలఁది
వెలయఁబాన్పునఁదార్చివిరులొత్తెనోయంచు, నగవుచేనురముపైఁదిగిచితిగిచి
తమిదీఱభోగించి శ్రమమయ్యెనోయంచు, నెఱిపుచేపీవనల్ విసరివిసరి
తే. సోయగముఁ గాంచి తిలకించి సొబగుమించి, మురులు గరలించి కరలించి మదిఁగరంచి
యుఱమరలు దీఱలాలించియామతించి, కలికితోలికూటమి విభుండు తులకరించె. 50

సీ. తరసాఘనస్తనస్తబకాదయాశ్లేష, చలితబాలావక్త్రజలరుహంబు
పతికరవ్యతికరభ్రశ్యత్సునారూఢ, వనితానవావకుంఠనపటంబు
రమణసంక్రమణసంభ్రమవివర్తితయోషి, దఖిలాంగసంగిభూషారవంబు
పురుషాధిగమసుఖస్ఫురితాశ్రులవలస, న్ముగ్ధాముహుర్నేత్రముకుళనంబు
గీ. రభసవిలులితశయ్యోత్తరచ్ఛదంబు, పులకములకితదర్పణోత్ఫుల్లగల్ల
ముల్లలత్కేశపాశమన్యోన్యరాగ, నిరతిశయ మయ్యె నవయౌవనిధువనంబు. 51

శా. ఆలోలాలక మాచలత్కుచభరంబాస్విన్నగల్లద్వయం
బాలీఢప్రియపాణిపల్లవనితంబాశ్లేష మామీలదు
న్నీలల్లోచన మాత్రపాభరదరస్మేరాననాంభోరుహం
బాలంబాభరణంబుగానుపరతంబాలేమ సల్పెన్ ధృతిన్. 52

వ. ఇవ్విధంబున నాదంపతు లతులసంపదలం బొదలుచు నిద్రాపారవశ్యంబునం దనరు నవ
సరంబున. 53

ఉ. తోయజవైరి మాసె రవిదూర్పు దెస న్నొన చేసెఁ జుక్కలుం
జాయలు దీసెఁ గైరవిణి పైకమునంగను మూసెఁ బద్మినీ
నాయికకుం దువాసె రతినాథుఁడు వాలారఁ జేసెఁ గొక్కెరో
కోయనికోడి కూసె నలకోకిని గోకము డాసె నత్తఱిన్. 54

ఉ. పూవులతావులం దనరి పొందిక కందిక లియ్య శయ్యలం
దీవలనావలం జెనఁగి యింపు రహింప సతుల్ పతుల్ ధృతిన్
భావజకేళిఁ దేలుచెడఁ బమ్మిన చెమ్మటలారఁ దోరమై
వీవఁదొడంగె నంగముల వేఁకువ తేఁకువఁ గమ్మతెమ్మెరల్. 55

ఉ. సారలసత్సహస్రకరశాఖలతో నినుఁడుగ్రమూర్తియై
ఘోరతమమ్ములం దొరగఁ గోరిన మున్నడియై యనూరుఁడున్
ధీరతమీఁల నయ్యరుల తేకువమాన్పఁ దలంచినన్ మహా
శూరులఁ గేరుఫీరులను జూపుదు రుద్ధతి యుద్ధతీవ్రతై. 56

వ. ఆసమయంబున. 57

ఉ. గాములమేటి లోకములకన్ని తిమమ్ములమిత్తి యామినీ
భామతొలంగుబాప సెకవాఁకలగుండము చక్రవాకపు
న్నోములమెట్టపంట పదినూఱులచేతులజోదు పచ్చబా
బామెునచూపు తేరిదొరభానుఁడు తూర్పునఁదోఁచె నత్తఱిన్. 58

క. ఆలోసనతా మేల్కని, బాలారత్నంబు కూర్మిపతి కాఁగిటిలో
నాలీఢయగుటఁ గదలక, మేలమ్మునమండె విభుఁడు మేల్కనుననుచున్. 59

వ. తిదనంతరంబ మేల్కొంచినపతింగాంచి సప్రణయంబుగాఁ దచ్చరణంబుల కెరఁగి
తిదనుజ్ఞాత యై. 60

శా. పీఠంబాఁకున నివితోఁ గటినటద్వేణీలలామంబుతో
వాడుందేఱిన పుష్పమాలికలతో వ్యత్యస్తహారాళితో
వ్రీడానమ్రముఖంబుతో శ్రమజలావిద్ధాంగరాగంబుతోఁ
గ్రీడాతల్పము డిగ్గి బాలసురతక్లేశావనమ్రాంగియై. 61

వ. ఆసమయంబున. 62

శా. తానుం బానుపు డిగ్గి యగ్గలిక నద్ధాత్రీకళత్రుండు స
స్నానానూనకటాక్షవీక్షణములన్ మన్నించుచున్ ప్రీతుఁడై
దానం గాఁగిటిలోనికిం దిగిచి విశ్వాసంబుతో నిట్లనెన్
మానం బేటికి ముద్దుగుమ్మ! పిలవమ్మా సమ్మతిన్ పీటికిన్. 63

తే. అనుచు మగమనోమ్మఖుండైనయధిపు మోము, రాచవీరిక న్నెఁ తిప్పక చూచిచూచి
ప్రాణనాయక! నిన్నెవఁబాయఁజాలఁ, దోడికొనిపొమ్ము నన్ను నీతోడ నెమ్మి. 64

మ. అనుచుం గుత్తుకదొట్టుకోఁబలుకుతో నాకుంచితాంగంబుతోఁ
గనుదోయి న్నిలకొన్న బాష్పములతో గాటంపునిట్టూర్పుతో
జనితస్వేదకపోలపాలికలతో జవ్వాడుమధ్యంబుతో
వనితారత్నము వెన్నడిన్నడువ లేవన్ భూవిభుం డిట్లనున్. 65

క. కొమ్మా! యిచ్చోటనె నెల, కొమ్మా నెచ్చెలులఁగలసికొమ్మా నెఱిచే
కొమ్మానలపతియనుమతిఁ, గొమ్మా నాసేమరని కొమ్మా పిదపన్. 66

ఆ. ఆజ్ఞమీఱినదచియయ్యయ్యో ! దీనికి, వన్నె వెట్టినట్లు వంచనమున
వచ్చెదేని గారవమ్మున నినుఁజూడఁ, గానకలుగుమానిమానసమున. 67

క. కోపించుం గ్రక్కున నా, క్షేపించున్ గానమానిచిత్తముకూర్తిన్
రూపించినగరమాదటఁ, బ్రాపింపుము హితులఁ బనుతుఁ బద్మదళాక్షీ! 68

వ. అని బహుప్రకారంబుల నోడంబఱిచి గాఢాలింగనంబాచరించి యక్కాంతాలలామంబు సప్రేమంబుగా వీడుకొలుపం బ్రీతుండై యాశ్రమంబున నయ్యాశ్రమంబు వెలువడి బలుపడిం బయనంబు సాటించి చతురచతురంగసేనాపరివృతుం డై హస్తిపురంబుఁ బ్రవేశించి యథాపూర్వకంబుగా రాజ్యంబుఁ బాలించుచుండె నంత నిక్కడ శకుంతలావధూటియు సప్రీపంబుగా సఖులకుం బొడసూపి యథోచితవర్తనంబునం బ్రవర్తిల్లుచు నాత్మగతంబున. 69

సీ. వచ్చెఁబో కణ్వసేవాకుతూహలమునఁ, బొదలచాటునరాజుపొంచ నేల ?
పొంచెఁబో చిలుకనుబూబంతినటువేయఁ, దప్పియావిభుఁడొమ్మఁదవుల నేల ?
తవిలెఁబో యదినిమిత్తముచేసియుడయందు, భావజుష్టంబుగాఁ బలుక నేల ?
పలికెఁబో తల్లిదండ్రులయాజ్ఞ గొనక నే, జగతీశ్వరునికూర్మిఁ సలుప నేల ?
తే. చలిపితినిబో నృపాలుండు సంయమీంద్రు, నాజ్ఞఁ గొనినన్నుఁదోడ్కొని కరుగ నేల?
తలఁచినతలంపెద్దైవంబుఁ దలఁచెనకట! యెట్లుగానున్నదో కోమీఁద నీశ్వరాజ్ఞ! 70

క. అమునికులసోమునితో, నేమనివివరింతు మఱియునిదివివరింపన్
గామినిపరగామినికొఱ, గామినిజంబనుచుఁ గనలిగర్హించునొకో! 71

వ. అని యిత్తెఱంగున విచారడోలాయత్తం బగుచిత్తంబుతో నమ్మత్తకాశిని తత్తఱంబునం దలయెత్తి తన యగ్రభాగంబున. 72

సీ. పరమార్థతత్త్వానుభవమువకాంక్షించు, సమధికబ్రహ్మవర్చసమువాని
కైవల్యవాంఛానుకలనంబువివరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరీయంబువాని
వెలిచూడ్కి లోలక్ష్యవాలఁతిబాహిరముగా, మునుకొన్నశాంభవీముద్రవాని
వేదముల్ మూర్తిభవించుమేదలపించు, సముచితాధ్యయనఘోషంబువాని
తే. హుతహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, హరిచరణభక్తిపుంభావమైనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగా నరుగుదెంచు, తాతఁ గశ్యపుఁ బొడగాంచెఁ దలిరుఁబోణి. 73

వ. ఇవ్విధంబునం బోడగాంచి భయలజ్జాసంభ్రమంబులం దొట్రుపడుచు నభ్యుత్థానం బాచ
రించి. 74

సీ. ప్రమదాశ్రుజలముచేఁ జెమలు కాటుకజీర, పులకలఁ జెక్కుల జాఱుకురులు గ్రమ్మ
ముద్దంపు మొలకచెమ్మటల నెమ్మదుటిపై, బొరలుపాపటము త్రిసరులు దాఁప
ముఱిపెంబు గులుకు పల్లవాలవాతెరఁ జిందు, కెంపుముక్కఱ నాయకపు రుచులు పఁ
గళుకైన నెలకూనగములఁ జేరురముపై, రమణీయచంద్రహారములు మనుప
తే. నిదురవేగింపుఁ గన్కెంపు సదమలంపు, మొలకసిగ్గున నగపడు మొగము దిగువ
నొడలిబడలిక గరువంపునడలు దాఁపఁ, దండ్రికెదురేగి మ్రొక్కె నత్తలిరుఁబోణి. 75

క. మ్రొక్కిన గాదిలిపట్టిన్, మక్కువ వదలుకొత్తఁ జూచి మౌనిమనమునన్
జొక్కమగు దివ్యదృష్టిం, గ్రక్కున భావించి తెలిసెగత మున్నసుఁడై. 76

వ. ఇవ్విధంబునం దనదివ్యజ్ఞానంబునం గూఁతుం దుష్యంతుండు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహించుటయుఁ, గన్యామణికిఁ దన్మూలంబున గర్భప్రాప్తియుం గాఁగలసంపల్లాభంబునుం దెలిసి కృతకృత్యుండై కరుణార్ద్రకటాక్షవీక్షణంబులం దక్షిణంబ యయ్యభయానభయానకరసంబు వాపి మధురాలాపంబుల నుపలాలించుచు ని ట్లనియె.

శా. అల్లుండయ్యె మహామహుండయిన దుష్యంతుండు ధాత్రీతలం
బెల్లం దాలుచ చక్రవర్తిసుతుఁడై యిప్పాటనీకుక్షిరా
జిల్లెన్నేల్గారసానివై తివిబళీ! చిన్నారిపొన్నారి నా
తల్లీ! ధన్యతఁ గంటి నీవలన నాదౌహిత్రలాభంబునన్. 78

వ. అనుచు నాశీర్వచనపూర్వకంబుగా నక్కన్యామణిం దేర్చి సంబోధనం బాచరించి ప్రియంవదాదిసఖీలలామంబులం బిలిచి యివ్వరారోహ దౌహృదవతి యగుట నెద్దేనియు వాంఛింపం దొరకొని మార్గ్యంబున వాక్రువ్వంజాలకుండుం గావున మనోరథంబరసి సమకూర్చునది యనియాదేశించి యథానుగుణంబుగా వర్తింపం గూఁతు నాజ్ఞాపించి తాను యథోచితవర్తనంబునం దనరుచుండె న య్యవసరంబున. 79

తే. పౌరవాన్వయమున కాదికారణంబు, కణ్వదౌహిత్రలాభైకకల్పభూజ
మాలిజనదర్శనోత్సవమలశకుంత, లాయువతిదాల్చెదౌహృదలక్షణంబు. 80

సీ. కలలపోషణసుధాకలశముద్రలరీతి, నలినాక్షిచను మొనల్ నలుపులయ్యె
మనుపనాదోరగాంచుమధ్యలోకముభాతి, వెలఁదుకమధ్యంబు విస్తరించె
గర్భార్భకుని యూర్పుగాడ్పుతోఁ బడినట్లు, శ్రీమతీమణి యూర్పులినుమడించె
నత్యజడయ నిర్వదహితావళులమాడ్కి, లలితాంగివళులు పేలవములయ్యె
తే. జఠరపితరాంతరాళకాసారసార, సంపదంసలవాంసప్రచారచారు
తరతనుభవానుభావంబు తనరులీల, నరయనరయుంగఁ జెలియానమలసమయ్యె. 81

తే. పంచభూతగుణంబులపట్టుఁ గొమ్మ, భూరిరససర్గములకెల్లఁ బుట్టినిల్లు

ఆనిరపారసామర్థ్యుఁ జూడరయఁ దలఁచి, మన్ననావవిగాంచె నమ్మధురవాణి. 82

సీ. శరభశార్దూలాదిసత్త్వంబులను బట్టి, ధీరధోరణి నిరోధింపఁ గోరు
శైలంబు శైలంబు లీలతో నిరుగేల, నిడి తాళగతుల వాయింపఁ గోరు
నుద్భటప్రతిభటవ్యూహంబుపైఁ గిట్టి, యస్త్రిశస్త్రిముల నాటాడఁ గోరు
నిద్ధారుణీచక్రమేకచక్రంబుగా, నింపుసొంపారఁ బాలింపఁ గోరు
తే. వాజపేయాధ్వరశతంబు వరుసఁ జేసి, యీప్సితార్థంబు ద్విజకోటి కీడఁగఁ గోరు
నార్యవార్యమనస్థైర్యధైర్యశౌర్య, దుర్భరార్భకనిర్భరగర్భయుక్తి. 83

వ. ఇట్లు సంవత్సరత్రితయంబు గడ చనుననవసరంబున. 84

క. ప్రాంచత్తుంగస్థగ్రహ, పంచకమై యుల్లసిల్లుపటులగ్నమునన్
గాంచనగాత్రి తనూభవుఁ, గాంచెన్ ధరతున్ భుజోపగతలాభరతున్. 85

మ. వసుధాచక్ర మవక్రమై విలసిలెన్ వార్ధుల్ చెలంగెన్ నదీ
విసరం బచ్ఛపయఃప్రవాహములఁ బర్వెన్ దారకానాథుఁ డు
ల్లసితుండై తనరారె దేవగణికాలాస్యంబు మీఱెన్ దిశల్
వెస రాణించె శకుంతలాతనయునావిర్భావకాలంబునన్. 86

వ. తదనంతరంబ యక్కుమారుండు తాతినలనం జాతకర్మాదిసంస్కారసంస్కృతుండై
పెరుగుచు. 87

సీ. ఆకాశకూలంకషాకాశవనవాటి, నుదయించుబాహులతేయునివిధమున
క్షీరపారావారభూరివీచిమతల్లిఁ, గనుపట్టునవసుధాకరునికరణి
వాసవాశావధూవరగర్వసరణంబు, గడచి రాణించుభాస్కరునికరణి
నిగమాగమాచారనిర్మితాధ్వరవేదిఁ, దులకించువీతిహోత్రునివిధమున
గీ. గుహవెడలి మీఱుసింగంపుఁ గొదమపగిది, గనిఁ బొడమి పేర్చుబలమానికంబుమాడ్కి
వర్ణితాతిగఫలకవికీర్ణచూర్ణ, కుంతలుండై తనర్చె శాకుంతలుండు. 88

సీ. సరసార్భటీమేటిశరభపాళులకోటి, పరభయంకరధాటిఁ బరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణినొంచిదక్షిణపాణిఁ, బంచాననశ్రేణిఁ గొంచెపఱుచు
వారణంబులఁ గిట్టి పోరి తొండముఁ బట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టి కేరుచుండుఁ
జండవై ఖరిమీఱి కొండగోయలఁ దూఱి, గండకమ్ములఁ జేరి బెండుపఱుచు
గీ. రురుతరక్షుసృగాలశార్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వసమూహమూహ
మోహరింపఁగఁ బెగవాఱి సాహసమున, డిందుపఱుచు శకుంతలానందనుండు. 89

వ. ఇవ్విధంబున నిసర్గబలానర్గళభుజార్గళుండై దుర్గంబులగు కాంతారమార్గంబులం గ్రుమ్మ
రుమహోసత్త్వంబులగు దుష్టసత్త్వంబులం బట్టి యక్రమంబున నాశ్రమతరులం గట్టిపట్టు
పఱుచు శకుంతలపట్టిం జూచి వాంచయము లాశ్చర్యచర్యుండగు నీశౌర్యధుర్యుండు

సర్వదమనుం డను నామంబునం బ్రఖ్యాతుండయ్యె నతని దీవించినం గాంచి కణ్వమహా
ముని ప్రహృష్టాంతరంగుఁడయ్యె నిట్లు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుండగు కుమారుం
జూచి తనయోగక్షేమం బారయు నెడఁ బ్రమత్తుండై యున్న నృపసత్తము వృత్తంబు
నకు విచారడోలాయత్తంబగు చిత్తంబుతో నత్తమిల్లి వేగుతఱి మేల్కాంచి ప్రియం
వదతో శకుంతల యిట్లనియె. 90

సీ. విరులపానుపుమీఁదఁ బొరలుచుండెడు వేళ, ఎరదుఁడై నాథుండు వచ్చినట్లు
నాథుఁడు రాఁ జూచి నగుచు దిగ్గనలేచి, యెదురేగి పదముల కెరఁగినట్లు
పాదపద్మములపైఁ బడిన మెల్లన నెత్తి, గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చుకొనినయట్లు
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁ జేర్చికొని సంభ్రమించుచు, హాయలుగాఁ బాన్పుపై నునిచినట్లు
తే. హాయలుగాఁ బాన్పుమీఁద నన్నునిచి యునిచి, మరులుగొలించి లాలించి మదిఁ గరంచి
యతులగతుల సురతులను సలిపినట్లు, మేలుకలగంటి నంతట మేలుకొంటి. 91

శా. లేమా! లేమరలేను గల్పకవిరాలిం దూలి సోమాన్వయో
ద్దాముం గోమున నాకుఁ గొంటినఁటవే తా నైహితాలాపముల్
ప్రేమం గోమలకోమలాక్షరముగాఁ బెక్కాడి సొక్కింపవ
క్కామింగామిని కామినీమనసిజుం గా నై కొంటి నా కౌఁగిటన్. 92
ఆ. ఊరులు మరులుకొల్పి యూరించి యూరించి, కానిపోని బూటకములఁ దేమలి
కలసి మెలసి తాను గానివానివి తాన, రాజరాజు మరల రాఁడు నేఁడు. 93

మ. తలిదండ్రుల్ దొలుదొల్తఁ గూఁతు నుద్వాహంబు గావింపఁగాఁ
దలఁపుల్ పుట్టిన వీర్యశౌర్యగుణవిద్యాసంపదాచారపు
ష్కలమూర్తిన్ వరుఁ గూర్తు రత్తఱిఁ గువన్ గాదయ్యె నా దైవ మెం
డిలియె వ్వారల నొవ్వ నాడుదు వధూటీ! నిక్క మూహింపుమా. 94
క. పంపుమహితులన్నినుఁ గా, వింపుము నని నమ్మఁబలికి విభుఁ డత్తఱిఁ గూ
హింపక పోరినమ్మంగా, రింపం దొరఁకొని యొకమవరీతి వనితన్. 95

వ. అని యివ్విధంబునం గజ్జలఝుఝులంబు లగు బాష్పజలంబులు కుచలికుచంబులం జాఱం
జారుముఖి ముఖంబు వాంచి విన్ననై వెచ్చనూర్చుచున్నం జూచి ప్రియంవదనయంబోవ
వనూనయించి కొండొకయవసరంబునం గాశ్యపుల కక్కోమలిమనోభావంబు విన్న
వించుటయు. 96
తే. కాంతునావన మెప్పుడు గాంతునను చుఁ, గోరికలుగూరు గాదిలికూఁతుఁ జూచి
యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకార్హుఁడైన, భరతు నిరతశౌర్యోత్సాహభరితుఁ జూచి. 97
వ. తదనంతరంబ యమ్మహాత్ముండు పనదేవియగు గౌతమిం జేరంబిలిచి గారవంబున శకుంత
లావధూటిం బిలువం బనిచి సన్నిధిం గూర్చున్న తనయనుద్దేశించి తనపత్నితో నిట్లనియె.

క. పెనిచితిమి పెద్దఁ జేసితి, మనుఁగాలుఁ గుథ ర్తగలిగె నాత్మజాఁ డోదవెక్
వనయామణీ నత్తింటికిఁ, బనుపక యిట్లునుమ కేమి భాగ్యము సాధ్వీ! 99

క. తనుపందగు వస్త్రసముల, మనుపంపగు భూషణములనున్ మరి తూఁతుం
బనుపందగు నత్తింటికి, ననుపంపగుఁ దగుసహాయ మాత్మజకోడన్. 100

వ. అనుచుం దదనేవి నోడంబఱిచి తత్తదనుకూలంబులగు వస్తుజాలంబులం దత్క్షణంబ
సంఘటించి యాశ్రమనివాసులగు భూసురులకు సంతర్పణంబు గావించి మునిమునిం
గూఁతు నలంకరించుటకుం బ్రియంవదాదులం బనిచిన నారు లక్కోమలవాణిం జీనాంబరా
భరణమాల్యాంగరాగంబులం గైసేసి భరతుం గాంచనాభరణవిస్ఫురితుం గావించి
గౌతమియుం దారు నచ్చేడియం గణ్వులసన్నిధికిం దోడితెచ్చిన నచ్చెలువ జనకుని
పునం దనచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి సన్నిధిని సప్రశ్రయంబుగా నిలిచి యున్నం జూచి
తద్వియోగవ్యథావిధురహృదయుండై యమ్మునివరుం డిట్లనియె. 101

చ. కనుఁగవబాష్పపూరములు గ్రమ్మెడుఁ గన్గవ ఖిన్నమైయెలుం
గనువున రాదు నూహ్యదయమానసలనుమ్యేడు మేను మ్రాన్పడుం
దెనిచినవానికింతవగఁ బిమ్మటి గ్రమ్మెడు కన్నవారలుం
దనయనుబంపలేక పరితాపభరంబున నెట్లు సైఁతురో. 102

తే. అనుచు వెతనొందు జనకుని యాననంబుఁ, జూచి యవలూన భాషించె సుందరాంగి
బాఁతి మైతాఁ జపెట్టినపావకంబు, వీవఁ జనఁ బైపయి విసరినట్లు. 103

సీ. బలిపుష్టములబారితోలఁగించి మనుమునీ, కోకిలార్భము లేఱుకొనినతీరు
పిన్నినాటనుగోలెఁ బెనుపఁ జూలైనయీ, హరిణిబాలింతరాలైనమేలు
నానాటములుదీసిమానుమందిడినయీ, నెమలినోగంటిమానినవిధంబు
నేనాడుశాలూనిమూనఁ బెంపైనయీ, చెంగల్వకొలనుపూచినతెఱంగు

తే. అయ్యొ! మనశార్ఙ్గరవునిచే నైనచిత్ర, భానుచే నైనశ్శృంగిచే నైనఁ గ్రోధి
చేనయినఁ జెప్పిపనుపుము చెప్పినువ, వేని వే యేలనీకు నాయాననుమ్ము. 104

సీ. తోయంబు గామియుఁ దోయమె త్తక కాని, తోయంబుఁ ద్రావదితోయజాక్షి
చివురెత్తు వేడ్కమై చివురుగైసేయుమీ, చివురంటఁ గోరదీ చివురుఁబోణి
కుసుమమాపచితి నవ్యకుసుమంబ కానిమీ, కుసుమంబుఁ గోయదీ కుసుమగాత్రి
ఫలదానములకై నఫలియించి యున్నమీ, ఫలమంటదీమహోత్పలసుగంధి

తే. యట్లు మిముఁ బ్రోదిలాలించి యరయుచున్న, మంత్రకుంతల వదనకుమారు తోడ
నత్తవారింటికేగెడు నాదరమున, నాజ్ఞ యీఁదగు భూరుహంబులార! 105

వ. అనుచు వనతరునికరంబుఁ గనుంగొని శకుంతలతో నమ్మహాముని యిట్లనియె. 106

మ. కలికీ! యత్తిలు నీవు వోవు వెఱుఁగుం గాఁబోలు నిప్పాటని
క్కలరం భాతి యుపల్ కుతింబడి వడింగంపించె దోష్యెల్ల్ల ఫలతల్

తలవాంచె న్నిట మాతజాతములు చింతం బల్లవశ్రేణిసో
చ్చిలు నీహారము పేరన శ్రువులు గార్చెం గంటివే కోమలీ ! 107

వ. అనుచు నిత్తెఱంగునం జనకుండును గుమారియుం గొండొరుల విడంబాయం జాలని యొరువంకను సల్లాపంబులం గాలయాపనంబు సేయుం జూచి శార్ఙ్గరవప్రముఖులగు శిష్యు లక్కాశ్యపులం గాంచి తత్త్వజ్ఞానసంపన్ను లగు మీరలిట్టివిధంబున విపన్నభావంబునొందిన నియ్యిందుముఖి డెందంబున మఱియునుం గుందుచున్నయది యదియునుం గాక ప్రయాణముహూర్తంబు సన్నిహితంబై యుండెం గావున ధైర్యం బవలంబించి యిక్కాంచనగాత్రికి హితంబుపదేశించి సత్వరంబుగాం బనుప నవధరించునది యని విన్నవించినం గొండొకసేపటికి యమ్మునికులశ్రేష్ఠుండు వనితాజనమూర్ధన్య యగు నక్కన్య నీక్షించి యిట్లనియె. 108

మ. సుగుణశ్రేష్ఠలు సేయుమీ సవతులం గూర్మిన్ విలోకింపుమీ
పరివారమ్ములఁ బ్రోవుమీ సిరుల గర్వమ్మూర్తిఁ గైకోకుమీ
పురుషుం దూఱకుమీ సకుల్ నడచు నేర్పుల్ నీకు సూచించితిన్
దరుణీలోకమతల్లి చేకొనవె మాతల్లీ మదీయోక్తులన్. 109

వ. అని సముచితప్రకారంబునం దనూజకు హితోపదేశంబుచేసి మనుమనిం గ్రుచ్చి కౌఁగిటం జేర్చి మూర్ధాఘ్రాణం బాచరించి యథోచితంబుగా వీడుకొలిపి శార్ఙ్గరవప్రముఖుల సహాయంబుగాం బనిచి తానునుం గౌతమియుం గొండొకదవ్వనిపి ప్రఫుల్లహల్లకకల్హారసముల్లసితసౌరభసమీరవిహారం బగు నొక్కకాసారతీరంబున నిలిచినం గాంచి శకుంతలయు భరతుండునుం బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి సంప్రీతు లగు జననీజనకులచేతం గ్రమ్మఱ ననుజ్ఞాతులై కతిపయప్రయాణంబులం జని చని గగనతలాంకషాభరణంబు లగు ప్రతిష్ఠకార్తస్వరభాస్వరవరణంబులను, కనత్కనకఖచితకాశ్మీరహీరకశ్మచ్ఛటాసనాథంబు లగు సౌధంబులను, విద్రుమలతావితానమానితజాలకంబు లగు గోపురాట్టాలకంబులను, మదకలస్తంబేరమగిరినాగమనదుర్గంబు లగు రాజమార్గంబులను, నానావిధభవ్యద్రవ్యసన్నివేశంబు లగు విపణిదేశంబులను, నయనాభిరామంబై యున్న యక్కరినగరంబుఁ బ్రవేశించి యరుగుచున్న యక్కాంచనగాత్రిం గాంచి యద్భుతరసావేశంబున నప్పురపురంధ్రీనికరంబు తమలోన. 110

సీ. నిలవాటిలేటిపిల్లలకుఁ జాదుక్కలుదిద్దు, కలికిబిత్తరపుఁగన్నుల బెడంగు
వనలెత్తుపవడంబునకుఁ గెంపురహి నింపు, తేఱవమవ్వంపువాతెఱ తెఱంగు
నిద్దంపుటద్దంపునివురుదీర్పఁగ నేర్చు, కులుకుమిటారిచెక్కుల మెఱుంగు
నిసువురేకుని మేనికిఁ గళల్ దులకించు, లలవాలలామఫాలమ్ము సొబగు

తే. పసిఁడికిని వన్నియలు వెట్టు భామ మేను, చదలునకు సత్పథంబూను చానకాను
శ్రీకి నవకంబు నాటించు చెలియ వీను, లహహ జగదేకమోహనం బతివ సొబగు. 111

వ. వెండియు. 112

సీ. నెఱసీటుగలవాఁడు నిద్దంపుటద్దంపు, డంబూనుగల్ల ద్వయంబువాఁడు
మూడఁజక్కనివాఁడు సురరాజకరిరాజ, కరిరాజదురుదోర్యుగంబువాఁడు
కలికిచూపులవాఁడు చెలువంపుబలుకెంపు, లలినింపు నధరపల్లవమువాఁడు
మొలకనవ్వులవాఁడు మురిపెంపుసిరిపెంపు, మురివింపఁ గులుకు నెమ్మొగమువాఁడు
తే. హారయలుగలవాఁడు వెడలుపుటురమువాఁడు, సమధిగతచక్రవర్తిచిహ్నములవాఁడు
హవణిమారటదుష్యంతుఁ డనఁగఁ జాలు, బాలుఁడీబాలికామణిబాలుఁ డెట్లొ. 113

శా. ఈలీలావతి దేవి గాఁగొనుజనుం డేధన్యమూర్ధన్యుఁడో
రోలంబాలక బాలసుండు మునిపుత్త్రుల్ వెంటరానొంటి రా
వైశంబే మొకో తల్లియుం జనకుఁ డివ్వామాక్షికి వ్వారలో
వాలాయంబుగ వచ్చుచున్న యదియ వ్వాల్గంటి నింగంటిరే. 114

మ. అనుచుం బౌరులు బారులై నిలిచి యయ్యబ్జాక్షి నీక్షింపన
వ్వనితారత్నముగాంచెఁ గాంచనమణిద్వారస్ఫురద్గోపుర
స్తనదాభీలగభీరభేరిపటహధ్వానప్రతిధ్వానవ
ద్ధ్వని నాదంబగు రాజసౌధము వియద్విస్తారసంరోధమున్. 115

వ. ఇవ్విధంబున శకుంతల రాజమందిరద్వారంబు సొచ్చి యచ్చో విచిత్రరత్నప్రభా రమ్యంబు లగుహర్మ్యంబులం గనుంగొనుచుఁ గక్ష్యాంతరంబులు గడచి యొక్కయెడ విరచితకాంచనపాంచాలికాసంచయోదంచితంబులును, ప్రకటముకురనికురుంబవిడంబితప్రతిబింబశోభాభిరామంబులును, గనత్కనకఖచితమణిప్రభాపటలజటిలంబులు నగువిచిత్రభిత్తిఫలకంబులవలనను సుసంభృతశాతకుంభస్తంభసంభావితవితానంబులవలనను నత్యంతరమణీయంబు నతివిశాలంబును నగుసభాభవనంబునందు వేదవేదాంగవిత్తము లగుభూసురోత్తములును, దర్కమీమాంసాదిశాస్త్రప్రసంగధోరణీపరిణతిప్రశంసు లగువిద్వాంసులును, గావ్యనాటకాలంకారనైపుణీనిస్తంద్రు లగుకవీంద్రులును, భాగ్యోదయనిశాంతు లగుసామంతులును, నిజభుజార్గళానర్గళశైఖరీసముద్భటు లగువీరభటులును, మొదలగుసముచితపరివారంబు పరివేష్టింపం గనకకంకణకింకిణీఝణత్క్రియాసంకులంబుగాఁ బంకజముఖు లిరుగెలంకుల వింజామరమ్ములు వీవ సమున్నతరత్నసింహాసనమ్మున నాసీనుండై యున్నయ్యనరేంద్రునిం జూచి భయలజ్జాకలంకితస్వాంతయై యాత్మగతంబున. 116

ఉ. ఈమహనీయమూర్తి సభకేఁగతిఁ జేరఁగవచ్చుఁ జేరి నే
నేమనిపల్కుదాన జను లెల్ల నవ్వఁగఁ బూర్వవృత్తమి

ధీమణితోఁ బచరించుటకు దీమసమెయ్యది యెట్టులైన నా
హా! మదిగట్టువా పడఁతులందొకదానిఁ గనన్ దలంపరే. 117

ఉ. ఇత్తతిమానియేకతమయే విభుఁ జూడఁదలంతు నేనిన
త్యుత్తమరత్నశోభితసమున్నతసౌధములన్వసించుమ
ద్వృత్తమెఱుంగఁ జేయుటకు నేరి నెఱుంగ నిఁకేమి సేయుదున్
గ్రొత్తలఁ జేరనిత్తురె సరోజముఖుల్ గలరెందఱేనియున్. 118

క. తనలోనని త్తెఱంగున, వనితపితర్కించియిపుడు వసుధాధిపు నె
మ్మనమునఁ గలతెఱఁగెఱిఁగెద, నని క్రమ్మఱ నాత్మనిశ్చయము దలఁకొత్తన్. 119

తే. మృదులపవలీలనువపంసిగదలిపోవు, పాదవుదళుకొత్తమెల్లన నడుగులిడుచుఁ
జనవిభుని చెంతమణిమయ స్తంభమొకటి, తనకుఁ జాటుగా నిల్చెఁ దలిరుఁబోణి. 120

వ. అయ్యవసరంబున. 121

సీ. కనుదోయి గాదిది క్రమ్మతుమ్మెదగఱుల్, దొరలకుండిన తమ్మివిరులుగాని
మేనుగాదిది మధుశ్రీనూనఁగోయిల, దగరఁ గాననిమామిచిగురుగాని
మోముగాదిది కళాధామమైయేనాఁడుఁ, గామెఱుంగని చందమామగాని
కమ్మోవిగాదిది పమ్మినరాచిల్క, పిండుగావని దొండపండుగాని

తే. చెక్కులివిగావు నిద్దంపుఁజెకిలినొప్పి, తద్దయు నెసంగుమించుటద్దములుగాని
దివ్యమోహినియిటకు నేతేరనోపు, ననుచునీక్షించె నవటిసభ్యవ్రజంబు. 122

క. అపుడొకపరక్రేఁగంటన్, నృపమణితనుఁ జూచి చూడనివిధంబునఁ దా
విపరీతస్థితినుండినఁ, జపలేక్షణ డెందమందుసందియమందెన్. 123

వ. మఱియు నాత్మగతంబున. 124

తే. అకటకట! చూచిచూడనియటులు సేతు, చేయుచున్నాఁడెఱుంగక యోయొఱుంగి
యోయొఱుంగక టంచులోనొదవుశంక, రాజబింబాస్యయమ్మహారాజుఁ జూచి. 125

మ. జగతీవల్లభ! నన్నెఱుంగవె? గజాశ్వస్యందనశ్రేణితో
మృగయాసంగతి నీవు దెంచి ప్రీతినోర్మి వ్రాతిముండించి యొం
టిగఁ గణ్వాశ్రమభూమిఁ జొచ్చితిమిఁ జూడ్కం జేరి గాంధర్వమిం
పుగ వర్తించుచు నవ్వరింపవె? నభోభూదేవతల్ సాక్షిగన్. 126

మ. అపుడేకా విలసత్కటాక్షలలితాస్యశ్రీవిలాసంబుతోఁ
గృపమీఱన్ ననుఁ జూచివేగఁ దగువారిం బంతు నీవస్తదీ
యపురీరత్నవిచిత్రహర్మ్యములనుద్యల్లీలఁ గ్రీడింపర
మ్మువరోజాక్షి! మద్గ్రపత్నివనిసమ్మోదంబునం బల్కవే? 127

క. నేఁటికి నవ్వరిఁ బలుపక, నాఁటివచోరచనమనసు నాటకనన్నా
న్నోటనినిలిపితిసుయశ, పాటవమున నెసఁగుభూమిపతికిదితగునే. 128

క. ఆపలుకులుదుష్యంత, క్ష్మాపాలుఁడువినిహసించిజలజదళాక్షీ !
నీపాడయెఱుఁగనుమరిమరి, వాపోవకపొమ్ముమున్నువచ్చినత్రోవన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. బాలుఁడుతినబాలుండని, బాలామణితనదుధర్మపత్నియనిమహీ
పాలుండెఱిఁగియునెఱుఁగని, వైళంబునఁబలికెలోకవాదవలితుఁడై. 131

వ. ఇవ్విధంబున నారాజముఖి యమ్మహారాజుపలుకునవాదరవచనంబులకు నుల్లంబు జల్లన వెల్లనై వెచ్చనూర్పుచు మున్నీరై తోరంగుకన్నీరుపయ్యెదచెఱంగున నొత్తుచుఁ గటాక్షవీక్షణంబున నారాజునుపలక్షించి మహారాజా ! నీ వేలయెఱుంగవెఱింగియు నేన కాని యన్యురాలెఱుంగరని తప్పంద్రోచెదవు ధార్మికులగుమహాపురుషులకు నిట్టిదుర్వృత్తంబు యుక్తంబగునె? పురుషుండు నడచునాచారంబులకు వేదంబులును ధర్మంబును సంధ్యయు నంతరాత్మయు యముండును జంద్రసూర్యులును నహోరాత్రంబులును సాక్షులై యుండుటం జేసి నిచ్చలు తన్ను మ్రుచ్చిలసమర్థుండెట్లగు ? నీచేసినతొంటి సమయంబు తప్పి నాయెడ నవజ్ఞ సేయఁదగునె? ప్రజావతియుం గుణవతియును సువ్రతయునగుకులసతి నవమానించుట మహాపాతకంబు. అదియునుంగాక ధర్మార్థకామంబుల కుపకరణంబనియును, చారిత్రపరిశీలనంబున కాచార్యకంబనియును, నన్వయస్థితికిమూలంబనియును, సంసారంబునకుఁ గారణంబనియును, హృదయతోషణంబునకుఁ బోషకంబనియును పెద్దయుం బెద్దలు భార్యాపరిగ్రహంబుఁ బెద్దచేసిర ట్లగుట నాయెడల ననుగ్రహంబు సేయుట మీకు సర్వార్థసాధకంబు. 132

క. నీపాపండీపాపం, డీపాపనిమ్రోలనద్దమిడికనుఁగొనుమీ
దీపంబునదీపంబభి, రూపంబగునట్లుసదృశరూపుఁడునీకున్. 133

శా. పారుష్యంబులుపల్కనేలనృపతీ? పన్నీరకర్పూరక
ర్పూరస్ఫారపటీరసౌరభపయఃపూరంబుచంద్రాతపం
బారామానిలసేవనంబును మీరశ్రాంతముంగాంతుకౌ
హేరాళంబుఁబుత్రగాత్రమిళనంబెట్లుండునోచూడుఁడా. 134

చ. అనఘుఁడువాజపేయశతసర్థిఘటించుమహామహుండుపా
వనచరితుండుశౌర్యనిధివంశకరుండగునీతనూభవుం
డనియశరీరిబాలునుదయంబుతఱిన్వచించెఁగూర్మిఁగ
గ్గొనుమవనీశ! సర్వదమనుండనిపల్కిరివీనిఖేచరుల్. 135

క. పట్టపుదేవింగాఁజే, పట్టుదునినుఁదనయురాజ్యభారవహుంగాఁ
బట్టముగట్టుదునని వనిఁ, బట్టుపఱచునాఁటిసత్యపథమెడలకుమీ. 136

సీ. విమలంబులైనకూపములునూఱిటికంటెఁ, బరికింపనొకనడబావిమేలు
హావణిచేసెడబావులరయనూఱిటికంటె, గణుతింపనొక్కసత్క్రతువుమేలు

ఘనతమైనట్టియాగములునూఱిటికంటె, సుగుణాఢ్యుఁడగునొక్కసుతుఁడు మేలు
సుగుణాఢ్యులగునట్టిసుతులునూర్వురకంటె, వసినొక్కసత్యభాషణము మేలు

తే. సూనృతాత్పాతకంపరమనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబువినవొ మున్ను
వినియుమఱచితివో కాక వేడబమున, సేఁచఁదలఁచితివో ధారుణీశ! నన్ను. 137

ఆ. సత్యమశ్వమేధశతముఁ ద్రాసునఁ బెట్టి, తూన్పముల్లుసూపెఁ దులకుసత్య
మట్టిసత్యమునకు నఖిలవేదంబులు, సకలధర్మములును సాటిరావు. 138

క. కావునసత్యముగుఱిగా, భావింపుమయావరాజ్యపట్టస్ఫుటల
క్ష్మీవిలసితుఁ గావింపుము, గావింపఁగధర్మపత్నిగానను గనుమీ. 139

క. మేనకకుం గౌశికునకు, నేనుదయించితిని గణ్వునింటఁ బెరిగితిన్
మానవనాయక యనృతవి, ధానంబుఘటింపనంతధర్మేతరసే. 140

వ. అని బహుప్రకారంబులం బ్రార్థించుచున్నమ్మంజుభాషిణీసంభాషణంబులు సత్యంబులని తోఁచియును పురావిదులగుటసభాసదులెద్దియుం దోఁచకయున్నకుండిర మ్మానవపతి యమ్మానవతి సంప్రార్థనంబుఁ జెవి నిపులం బెట్టి వెండియు ని ట్లనియె. 141

క. ఎక్కడిసుతుఁ డెక్కడిసీ, వెక్కటి నేనన్నృతవాద మేటికిఁ గలికీ
చక్కఁదనంబునమత్సము, నొక్కని నెదురొడ్డిపలుకుటుచితమె నీకున్. 142

వ. అనిన నద్దేవి నిట్టూర్పునిగిడించుచుం గొండొకదపవ్వారకుండి క్రోధారుణంబులగుకటాక్షంబుల నమ్మహీపతి నెమ్మోముఁ జూచుచుం జూచుచు గాంధర్వవివాహంబునం బరిగ్రహించునప్పటిపలుకు లుగ్గడించి కపటధార్మిక యప్పుడప్పాటనొప్పం జెప్పియిప్పు డిప్పగిదిఁ దప్పంద్రోచిననానోఁచిననోము సఫలంబుగాఁ గలదేని నీయడిగినసాక్షులు సాక్షాత్కరింపకుండుదురే యని యెలుంగురాల్పడంబలికి యక్కలికికనుఁగొలంకులం జారుబాష్పజలపూరంబుఁ గరతలంబులనొత్తికొనుచున్నపసన్నిధానంబున నిలువనుదలిపోవనుం దోఁపక యార్తగతంబునఁ గొండొకవితర్కించి లోకసాక్షియగుపుండరీకాక్షుండు దక్కం దక్కొరులిక్కాలంబునఁ దీర్పంజాలరని తలంచి శ్రీహరినుద్దేశించి యిట్లని వినుతించె.

శా. శ్రీభూనీళలతోఁ బరాత్పరత రాజిల్లంజతుర్వ్యూహిమై
నోభిల్లన్ విభవావతారములమెచ్చుల్ గూర్పసర్వాంతరం
గాభోగంబు వహింపఁ బూజనలనువ్యక్తార్చనార్తింపనీ
సౌభాగ్యంబు బ్రథైకభోగ్యతమమై సత్యంబు నారాయణా. 144

క. కరిణీనాథునిఁ గాచిన, కరుణావరుణాలయుఁడవు గావున యమ్మ
చ్చరణారుణాంబురుహముల, శరణము వేఁడితిని సర్వసాక్షివధీశా. 145

శా. పుట్టంబుట్టఁగఁ దల్లిదండ్రులడవిన్ బోఁద్రోచిరీవైఖరిన్
బొట్టుంగట్టినప్రాణనాయకుఁడు పోసామ్మంచు నో నాడెడిన్

గట్టా కోయిలపిల్లచందమునబల్గానిన్వాలంగొంటిన
న్నిట్టట్టుంగికురింపఁజూచెదవొకో యయ్యాలింపవే శ్రీహరీ. 146

సీ. పురుడుదీఱకమున్న పూపప్రాయపుబానిఁ, గానలోఁ ద్రోచిరికన్నవారు
కోరికూడినభర్తఁ జేరమింతినటంచు, గొడఁగిపంచిరి పెంచుకొన్నవారు
నీవేడనే నేడఁ ద్రోవవట్టుమటంచు, మన్నింపరై రేలుకొన్నవారు
పాపపుణ్యములేఱుపఱిచి చెప్పఁగలేక, మిన్నకుండిరిచుట్టమున్నవారు
తే. సాక్షిగామిమ్ము రూపించి జనవిభుండు, నట్టడవిలోననన్నట్టుపట్టుపఱిచి
వెడలిపొమ్మనుచున్నాఁడు వేఁడబమున, నశరణశరణ్య యాలింపుమూఁడుకుయులు. 147

వ. అని యివ్విధంబునం బ్రార్థించునమ్మించుఁబోడియులమటఁ దీర్పందలంచి. 148

మ. ఫలదుండై తగుపార్వతీరమణుఁడున్ భాషావధూనాథుఁడున్
బలభిద్వహ్ని ముఖాఖిలామరవరుల్ పార్శ్వంబులం జుట్టిరా
లలదుత్తుంగపతంగరాజరథుఁడై లక్ష్మీసమేతంబుగా
జలజాక్షుండు శకుంతలావరదుఁడై సాక్షాత్కరించెన్ రహిన్. 149

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినిసత్యంబునకుం బాతివ్రత్యంబునకు మెచ్చి యచ్చెరుపాటున వియచ్చరులు పొగడుకలకలం బాలించుచు నీశుండును వాగీశుండునులోనుగాఁగ దివ్యపురుషులు సాంగసాయుధసపరివారంబుగా నలుగెలంకులం బలసి నిలువ శ్రీభూనీళాసమేతంబుగా గరుడవాహనారూఢుండై కిరీటకటకగ్రైవేయకేయూరకాంచీముఖభూషణస్థగితమణికిరణప్రభాజాలంబు నలుగడలం గడలుకొన నద్దేవదేవుండు సాక్షాత్కరించినం గాంచి సామంతమంత్రిపురోహితప్రముఖపరివారసహితంబుగా దిగ్గన లేచి దండప్రణామంబు లాచరించి ముకుళితకరకమలుండై యెద్దియుం బలుకనేరక మిన్నకున్నం గని యాపన్నశరణ్యుం డగునప్పన్నగశయనుండు నరనాథునిముఖంబునఁ గరుణాతరంగితంబులగు నిజకటాక్షవీక్షణంబులొలయ మృదుమధురగంభీరస్వనంబున నిట్లనియె. 150

శా. సత్సంతానఫలామరద్రుమము సంసారక్రియామూలమా
పత్సంపత్సదృశావలంబనము సౌభాగ్యాలవాలమ్ముని
త్యోత్సాహంబులపట్టుఁగొమ్మ సుకృతోద్యోగానుసంధానమో
వత్సా యిట్టిపతివ్రతాతిలకమున్వంచించెదే బేలవై. 151

ఆ. నీమనోరథంబు నెఱవేర్చి పిదపనీ, సీమమరయఁ గోరికోమలాంగి
బాలుతోడ నిన్నుఁ బ్రాపింపవచ్చిన, నవగణింపఁదగునె యవనినాథ. 152

సీ. అభినవస్వర్గక్రియారంభమున నుగ్ర, దీక్షఁ గావించు గాధిజుఁడు తండ్రి
లోకోపకారార్థమాకౌశికునితపఃస్థితిమాన్పు మేనకాదేవి తల్లి

భూతలమ్మున నూర్ధ్వరేతుఁడై తగు కాశ్యపుఁడు భయత్రాతయుఁ బోషకుండు
చిత్రవిచిత్రసృష్టికళాధురీణుఁడై, తగు కశ్యపబ్రహ్మ తండ్రితండ్రి

తే. యనఁదగు గాఁ జూడఁగూడ దీయతివ యతివ, నాశ్రమంబున నీశ్రమం బపనయింపఁ
కలిగె నీ చక్రవర్తిలక్షణముఁ దాల్చు, బాలుఁ డష్టాదశద్వీపపాలకుండు. 153

వ. అనుచు దుష్యంతమహీకాంతునకు నాజ్ఞాపించి యానందకందళితహృదయారవిందరై యున్న శకుంతల ననునయించుచు నద్దేవదేవుం డిట్లని యానతిచ్చె. 154

తే. మాయనీలమహీపాలమౌళియుత్త, గణితప్రత్తరదంతసద్గుణనికాంత
పరఁగ దుష్యంతభూభర్త భర్త నీకు, భయ మిఁక నుమ్మ నీకేమి భాగ్యనిధివి. 155

వ. అని యిట్లు సజలజలధరగంభీరమధురఘోషంబుతో సంతోషింపం జేయునత్తోయజాక్షు నుపలక్షించి సవినయంబుగా దుష్యంతుం డిట్లని వినుతించె. 156

దండకము. శ్రీమద్రమానిద్రుమోష్ఠీసమారూఢవక్షా శమాయంపితాక్షా సమీచీనవీక్షానిమీల
ద్విపక్షా నమత్త్రాణదక్షా పయోజాతజాతాండతండోదయస్థేమభంగాదిలీలావిచిత్రా
నిరాలంబచిత్రా మరున్నీలగాత్రా సరోజాతనేత్రా ధరిత్రీకళత్రా హితానందమూలా
శతానందఖేలా సహస్రారహస్తా బహుస్ఫారశస్త్రా యనంతంబులండంబులండంబులున్
వస్తుకాండంబు యవ్యక్తకాంతోత్తరావారముల్ యద్గుణంబుల్ ప్రధానంబునం
బూరుషుండున్ ద్రిపాద్భూతియున్ యత్పరబ్రహ్మమున్ యుష్మదంశాంశలేశప్రతి
ష్ఠాకరిష్ఠంబులంచున్ ద్రయీతత్త్వవాదుల్ ప్రబోధింతు రీశా పృథివ్యాదులం గార్య
ముల్ కారణస్థానమున్ జేసి సంహారకేళీకళాశాలివై హాళిభూతప్రపంచంబులోఁ గొంచు
నవ్యాకృతిన్ శుద్ధసత్త్వావృతిం గూడి క్రీడింపుచున్ ద్రష్టరిన్ విస్తరింపన్ యదృచ్ఛా
నియుక్తిం దవచ్ఛాభలజ్ఞానశక్తిత్రయిన్ జాట్కులన్నింపఁ బెంపై యసన్నామరూప
ప్రసక్తిన్ మహత్తే యహంకారమై పంచతన్మాత్రమై పంచభూతంబులై దేవతిర్యఙ్మను
ష్యాదివ్యక్తులై వస్తులన్ జాలసున్నం గృపం జీవులన్ దావులం జేర్చి పాలార్చియుం
దుం బరేశుండవై ప్రేమమున్ వ్యూహభేదంబులం గాంచుచున్ దివ్యలీలావతారంబులం
దీర్పుచుం బ్రాంతిమైనంతరాత్మస్వరూపంబునం జేర్పుచుం బొంగి శ్రీరంగకాంచీజగన్నాథ
శేషాచలాది ప్రతిష్ఠానిదేశంబు నాదివ్యదేశంబులన్ భక్తవారంబులన్ సంతతా
నందపూరంబులం దేల్చు ధీరుండవై వేకనా ఘోరమానీరధిం జోరవైతూతి వేదాపహా
రిన్ విదారింపవా, పేర్మిమైఁ గూర్మమై కూర్మిమై యొప్పులన్ మెప్పులన్ గుప్పఁ గాసుం
దరానందనాగంబుఁ మందరాగంబుఁ బెన్ గోపున్ మూపునం దాల్పవా, క్రీడమై
క్రోడరూపంబునం బ్రోడవై యాహిరణ్యాక్షుపై నోహరిన్ సాహరిన్ దూఱుచున్ దా
రుమన్ బోరుచున్ జేరిచెండాడవా, భైరవంబౌనృకంఠీరవంబై భుజాగౌరవంబున్
నిజోగ్రారవంబుం దివంబెల్ల ఘూర్ణిల్లఁ జేయన్ బయోజాతభూజాతభూరిప్రభాఖర్వ
గర్వోదయా జేయుదైతేయు ముంగోరులం జేయనమ్మున్ వడిన్ జీరి గారించి ప్రహ్లాదు

సాహ్లాదుఁ గావింపవా! సుజ్ఞవై విజ్ఞవై హృజ్జనిమ్మజ్జగంబుజ్జగింపన్ బలిన్ వేఁడవా! జామద
గ్న్యుండవై ఘోరధారాసముద్యత్కుఠారంబుచేఁ బూనియుద్యోధుమాయిల్ మహాక్రో
ధులన్ ధారుణీనాథులం గూల్చుచున్ సాధులన్ వైభవామోదులం జేయవా! రామరూపం
బున్ భీమకోపంబునన్ లోకవిద్రావణున్ రావణున్ ధాటిచేఁ గీటణంగింతువంచున్,
మహింగామపాలుండవై శ్యామచేలుండవై సామలోలుండవై భీమశీలుండవై శత్రుహా
లాహలంబున్ లలింబూని ఘోరం బ్రలంబాదులన్ మేదినిం గూల్తువంచున్, సురత్వ
న్మఖప్రార్థనాబద్ధరోషంబునన్ బుద్ధవేషంబునన్ దానవస్త్రీనవామోదసంధాయివై దేవతా
జీవితంబుల్ ధృతిం గాతువంచున్, కలింగల్కిభావంబునన్ బల్ రవాల్గుజ్జ్వలప్రస్ఫటిరాజి
తవై హత్తిదుర్వృత్తులౌ మత్తులన్ గుత్తుకల్ గత్తిమవ్వెత్తుగన్ గోసి బాహాలసద్ధోరణీ ధా
రుణిన్ బ్రోతువంచున్, బురాణంబులున్ శాస్త్రముల్ వేదముల్ వేదశీర్షంబులున్ బ
ల్కనంమన్ మహాయోగివర్యుల్ రుచింపన్ వచింపన్ విననం గాంతునబ్జోదరా సంవిదే
కాంతమై యాద్యమై హృద్యమై భవ్యమై దివ్యమై యాగమాగమ్యమై సౌమ్యమై నిర్మ
లంబై నిరాకారమై సారమై శుద్ధమై బుద్ధమై నిష్కలంబై జయంబై నిజంబౌ భవద్దివ్య
తేజం బిశాపింగళామధ్యవీథిన్నిరోధించి భావించి సేవింపు ధీరుల్ గదా నిత్యమూరుల్
సదానంద గోవింద మావింపవై యిందిరాదేవితోనందిరా శీవితో నిందురా నిప్పుడుర్వింది
రంబై కదున్ సుందరంబయ్యె మద్గోత్రమున్ బాత్రమయ్యెన్ మదాచారమున్ సం
తతోగారమయ్యెన్ గృతార్థుండనైతిన్ ద్రయీతత్త్వపారాయణా యాదివారాయ
ణా దేవతుభ్యన్నమస్తే నమస్తేనమః. 157

వ. అని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి వెండియు నిట్లనియె. 158

శా. దేవా కాశ్యపు వాశ్రమంబునకు నర్థింబోవనీ శేమతో
దైవంబున్ బెరరేఁపఁ గానొదవె గాంధర్వక్రమోద్వాహమీ
భావంబన్య లెఱుంగమిన్ విఱచితిన్ బాలామణిన్ గైకోన
నావృత్తాంతము నేనెఱుంగనఁట వేనాఁకపత్రేక్షణా. 159

ఉ. ఏనిక కేనికట్లభయమిచ్చితిరిచ్చలు నిచ్చలున్ బర
ధ్యానపరాయణుండనక తావకపావపయోజయుగ్మమి
మ్మానినిసాక్షిగా నొడివిమత్సహచారిణియయ్యెనయ్యెడన్
దీనశరణ్య మీర లరుదెంచుటచిత్రమె తత్రసాక్షివై. 160

క. మెచ్చితిరాత్మన్ సాక్షికి, వచ్చితిరిందుల జనాపవాదము దీఱన్
దెచ్చితిరి మాకువిశ్రుతి, నిచ్చితిరభయప్రదానమిమ్మానినికిన్. 161

వ. ఇత్తెఱంగున హరినుద్దేశించి పలుకుచు సగౌరవంబుగా శకుంతలం గలిపికొని శ్రీభూ
నీళాసహితుం డగునద్దేవదేవునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లాచరించి. 162

ఉ. దండము పార్వతీపతికి దండము వాగ్రమణీవినోదికిన్
దండము వాసవాగ్నియమ దానవముఖ్యదిగీశరాజికిన్
దండము నారదాదులకు దండము చారణసిద్ధకోటికిన్
దండమటంచు దేవియును దానును మ్రొక్కెను దేవతాళికిన్. 163

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వధూవరులు హరిహరవిరించిబృందారకమునిబృందారకబృందంబులకుం గ్రమంబున వందనంబులాచరించి సవినయంబుగా భరతుని మ్రొక్కంబనిచిన నక్కుమారుండును విష్ణుదేవునకుం బ్రణమిల్లి పశుపతికిం బ్రణిపాతంబు గావించి చతురాననునకు దండప్రణామం బాచరించి యింద్రాది దిక్పాలురకుం జోహారు గావించి నారదాది మహామునులకు నమస్కరించిన నద్దేవదేవుం డక్కుమారకంఠీరవు గాంభీర్యధైర్యౌదార్యాదివిశేషంబులకు మెచ్చి శకుంతలాదుష్యంతులం గాంచి యితండు వాజపేయాధ్వరశతంబుఁ గావించి యష్టాదశద్వీపంబులం దనశాసనంబు నిరర్గళంబుగా వర్తిలం జేయుచు వంశకర్తయై కీర్తిపౌరుషంబులు సంపాదింపంగలవాఁడని యాదేశించి కరుణాతరంగితకటాక్షవీక్షణంబులం గృతార్థులం గావించి యంత నయ్యనంతుండు సపరివారంబుగా నంతర్ధానంబు చేసె నయ్యవసరంబున. 164

క. ఆడిరి రంభాదులు రహిఁ, బాడిరి గానంబు నూనఫణితిన్ ఖచరుల్
వీడిరి క్షేమము పౌరులు, కూడిరి దుష్యంతుఁడును శకుంతలయు ధృతిన్. 165

వ. ఇవ్విధంబున దుష్యంతుండును శకుంతలాసమేతుండై కుమారునకు యౌవరాజ్యపట్టాభిషేకోత్సవంబు నిర్వర్తించి బ్రాహ్మణుల నానావిధమహార్హవస్తుప్రదానంబులం దనిపి మహోన్నతవిభవంబున శకుంతలయుం దానును యథేష్టభోగంబులఁ దనరుచు రాజ్యంబు పాలించుచుండె నని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకుం జెప్పి వెండియు నిట్లనియె

ఫలశ్రుతి.

సీ. ధర్మార్థులకు భూరిధర్మప్రదం బగు, నర్థార్థులకు నగు నర్థదంబు
కామార్థులకు ధన్యకామప్రదం బగు, మోక్షార్థులకు నగు మోక్షదంబు
పరిణయార్థులకును బరిణయప్రద మగుఁ, బుత్రార్థులకు నగుఁ బుత్రదంబు
సంపదర్థులకును సంపత్ప్రదం బగు, విజయార్థులకు నగు విజయకరము
తే. వేడ్కఁ జదివిన వ్రాసిన వినినయట్టి, ఘనుల కఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నవని నాచంద్రతారార్కమలఘులీలఁ, బరిఢవిల్లు శకుంతలాపరిణయంబు. 167

తే. అని శకుంతలాకల్యాణ మనువు మీఱ, మౌనినాథుండు చెప్పిన మనుజవిభుఁడు
వీనులారంగ వినుచుండి విస్మయమునఁ, బొంగి సంతోషభరితాంతరంగుఁ డయ్యె. 168

ఆశ్వాసాంతము.

చ. హరిహరినాగనాగపశతారకతారకతారతారకా
శరశరదిందుకుందహరిచందనచందనభాగభారతీ

పరవరవాజివాజిరథవాసభవాసమృణాళనాళవి
స్తరతరకీర్తికీర్తితసదానసదానన వేంకటేశ్వరా. 169

భుజంగప్రయాతము.—

కృ[illegible]ధారదాసేరకృష్ణార్తిమూరా, విపశ్చిజ్జనారాధ్య వేదాంతబోధ్యా
కవాళీస్తుతిస్థేమకల్యాణధామా, రిపుధ్వాంతఘస్రేశ శ్రీవేంకటేశా. 170

గద్య. ఇది శ్రీమత్కౌసల్యానందనప్రసాద సమాసాదితకవితా విచిత్ర మైత్రేయసగోత్ర నృసింహగురుపుత్ర కృష్ణకవిప్రణీతం బైనశకుంతలాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు శకుంతలాదుష్యంతసంవాదంబును శ్రీవిష్ణుసాక్షాత్కారంబును శ్రీవిష్ణుసంకీర్తనంబును భరతయౌవరాజ్యపట్టాభిషేకంబును శకుంతలాదుష్యంతపునస్సంభోగోపాఖ్యానంబు ననుకథలుగలసర్వంబును దృతీయాశ్వాసము.

శకుంతలాపరిణయము

సమాప్తము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రితము—1916.

ఆంధ్ర గ్రంథములు.

		ప్రతి 1కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభారతము—			
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము ,,	...	1	12
ఆరణ్యపర్వముగలసంపుటము ,,	...	1	12
విరాటోద్యోగపర్వములుగలసంపుటము ,,	...	1	12
శాంతిపర్వము ,, ,,	...	1	12
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము ,,	...	5	0
ఆంధ్రభారత విమర్శనము	...	0	8
(గ్రంథము 7 సంపుటములలో పూర్తియగును.)			
లంకావిజయము, సటీక	...	1	8
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార. ధూర్జటి	...	0	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	2	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	...	1	4
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		1	8
అచ్చతెనుఁగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్క నికూర్పు	...	2	8
గోపీనాథరామాయణము, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనపద్యకావ్యము		4	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నపైజాన పెద్దక్షరములతో చక్కఁగముద్రితము		0	8
వసుచరిత్ర విమర్శనము, అత్యద్భుతములగు క్రొత్తవిషయము లనేకములిందుగలవు.		1	0
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము	...	2	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	1	8
శృంగారనైషధము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
కాశీఖండము ,,	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన			
ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	3	0
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనిబైండు	...	4	0
డిటో అత్యుత్తమప్రతి	...	5	8
వీరభద్రవిజయము, బమ్మెర. పోతనామాత్యప్రణీతము	...	0	12
మనుచరిత్ర, సటీక	...	1	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆముక్తమాల్యద, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	3	0
కళాపూర్ణోదయము, దళసరి కాగితములు	...	1	8
నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	8
విజయవిలాసము, చేమకూర. వేంకటకవి	...	0	4
హరవిలాసము, శ్రీనాథకవిది	...	0	10
బిల్హణీయము, చక్కనికూర్పు	...	0	8
వైజయంతీవిలాసము ,,	...	0	8
రంగరాయచరిత్ర, దిట్టకవి. నారాయణకవిప్రణీతము	...	0	8
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు. రామభద్రకవికృతము	...	1	8
నీలాసుందరీపరిణయము, కూచిమంచి. తిమ్మకవికృతము	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము, శుద్ధప్రతి	...	0	8
రుక్మిణీపరిణయము ,,	...	0	8
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	6
పారిజాతాపహరణము	...	0	6
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము	...	0	8
అనిరుద్ధచరిత్ర, కనుపర్తి. అబ్బయామాత్యప్రణీతము	...	0	8
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము	...	1	4
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, తరిగొండ. వెంకమ్మప్రణీతము, చక్కనికూర్పు		0	14
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	0	12
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, చక్కనికూర్పు	...	0	12
సారంగధరచరిత్ర, చేమకూర. వేంకటకవికృతము	...	0	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	...	0	6
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	10
నృసింహపురాణము, ఎఱ్ఱాప్రగడ	...	0	12
ఉత్తరహరివంశము, సోమనాథకృతము	...	1	4
రుక్మాంగదచరిత్ర: ఏకాదశీమాహాత్మ్యము	...	0	8
సులక్షణసారము, సటీక	...	0	8
ఆంధ్రబ్రహ్మాండపురాణము	...	4	0
దసరాపద్యములు	...	0	1
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, టీకానుక్రమణికాసహితము, కాలికోబైండు		0	12
అప్పకవీయము, చక్కనికూర్పు, అట్టబైండు	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
బసవపురాణము, పిడుపర్తి. సోమనాథకృతము	...	2	0
వేమనపద్యములు, చక్కనికూర్పు	...	0	4
డిటో బ్రౌనుదొరగారి ఇంగ్లీషుతో	...	1	0

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
మాతృశతకము	...	0	1
సప్తమస్కంధము, సటీక, చిన్నసైజు	...	1	0
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0	4
డిటో ,, గట్టుప్రభువుకృతము	...	0	6
సుమతిశతకము, సటీక	...	0	2
కుమారీశతకము ,,	...	0	2
దాశరథిశతకము ,,	...	0	4
మానసబోధశతకము ,,	...	0	2
భాస్కరశతకము ,,	...	0	3
కలువాయిశతకము	...	0	2
జకన్నాయకశతకము	...	0	2
కవిచౌడప్పశతకము	...	0	2
నృసింహశతకము	...	0	2
చంద్రశేఖరశతకము	...	0	1
రామలింగేశశతకము, అడిదము. సూరకవిది	...	0	2
కాళహస్తీశ్వరశతకము, ధూర్జటికవిది	...	0	2
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిమంచి. తిమ్మకవిది	...	0	2
దేవకీనందనశతకము	...	0	2
కృష్ణశతకము	...	0	2
నారాయణశతకము	...	0	2
కాళహస్తిశతకము ('సాంబశివా మహాప్రభో')	...	0	2
సింహాద్రినారసింహశతకము	...	0	2
భద్రాద్రిరామశతకము, పావులూరి. మల్లనకృతము	...	0	2
ప్రసన్నరాఘవశతకము	...	0	2
చిత్తబోధశతకము	...	0	3
భోగినీదండకము, బమ్మెర. పోతరాజప్రణీతము	...	0	1
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	6
రుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి	...	0	6
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	6
నలచరిత్ర, ద్విపద	...	0	14
రూపవతి, రాజపుత్రస్త్రీసాహసపుకథ, శ్రీ ఎనమంద్ర. నారాయణమూర్తిగారిది		0	8
శ్రీనాథునివీథినాటకము	...	0	2
రాజయోగసారము, ద్విపద	...	0	4
కన్యాశుల్కము, శ్రీగురజాడ. అప్పారాయకృతము	...	0	12

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, 192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.

కృష్ణకుమారినాటకము, శ్రీసీతారామకవిగారిది	...	0	12

—వచనకావ్యము—

ఆంధ్రవచనభాగవతము, 3 సంపుటములు	...	7	8
సంగ్రహరామాయణము, సులభశైలి, శ్రీ శేషాద్రిశర్మకృతము	...	0	8
సంస్కృతనాటకకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము, సులభశైలి	...	0	12
దశకుమారచరిత్రము, శ్రీ ఎనముచింతల. సంజీవరాయశాస్త్రికృతము	...	1	4
శివాజీచరిత్ర	...	0	6
శ్రీరామానుజాచార్యచరిత్ర	...	0	2
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
రామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర	...	0	2
బాలగంగాధరతిలకుగారిచరిత్ర, ప్రతిమతో	...	0	2
దాదాభాయినౌరోజీచరిత్ర ,,	...	0	1
ఆనిబిసెంటుచరిత్ర ,,	...	0	1
వివేకానందస్వామి జీవితము, ప్రతిమతో	...	0	1
శ్రీకృష్ణదేవరాయచరిత్ర ,,	...	0	2
స్వామిరామతీర్థజీవితము	...	0	2
సూరతుకాంగ్రెస్సుఉపన్యాసములు	...	0	2
శ్రీగైక్వారుగారి ఉపన్యాసములు	...	0	2
శాలివాహనచరిత్ర	...	0	2
శ్రీబుద్ధచరిత్రము	...	0	4
సోదరినివేదితజీవితము	...	0	2
లార్డుక్లైవు జీవితము	...	0	6
దక్కనుపూర్వకథలు, శ్రీసీతారామశాస్త్రికృతము	...	1	4
మర్యాదరామన్నకథలు, చక్కనికూర్పు	...	0	2
పరమానందశిష్యులకథలు	...	0	3
తెనాలిరామలింగనికథలు, జీవితము	...	0	4
రేచుక్కపగటిచుక్కకథలు	...	0	2
మైరావణచరిత్ర	...	0	2
ఈసపునీతికథలు, క్రొత్తకూర్పు 1-వ భాగము	...	0	6
,, ,, 2-వ భాగము	...	0	8
షేక్స్పియర్ నాటకకథలు, సులభశైలి	...	1	4
అరేబియన్ నైట్స్కథలు, చక్కనికూర్పు	...	1	4
శ్రీగురుజాడ. శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు	...	2	8
తారాభాయి, చక్కనినవల	...	0	12
ఆనందమఠ, నవల, నూతనముద్రితము	...	0	12

			ప్రతి 1 కి-రూ.	అ.
ఐవన్హో, నవల		...	0	6
మదాలస ,,		...	0	10
టిప్పుసుల్తాన్, నూతనకవితాశైలిని, శ్రీ ఉమాకాంతముగారిచేవిరచితము			1	4
సీతారామము, శ్రీతల్లాప్రగ్గడ. సూర్యనారాయణరావుగారిది		...	1	0
ఉన్మాదిని, నవల		...	0	4
రాధారాణి ,,		...	0	4
దుర్గేశనందిని, నవల		...	0	10
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నసైజు	,,	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి	,,	...	0	8
రామదాసచరిత్ర, చక్కనికూర్పు, మంచికాగితములు, ఇంకా శ్రీరామదాసుగారి ప్రతిమకూడకలదు	,,	...	0	8
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక, శుద్ధప్రతి	,,	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	,,	...	0	2
ఆంధ్రభాషార్ణవము, చక్కనికూర్పు	,,	...	0	12
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటిప్పణము	,,	...	0	6
బాలవ్యాకరణము, చిన్నయసూరిగారిది	,,	...	0	12
ప్రౌఢవ్యాకరణము, శ్రీసీతారామాచార్యకృతము	,,	...	0	12
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నసైజు		...	0	6
అద్వైతసంగ్రహము, వచనము		...	0	2
వాసుదేవమననము, వచనము, చక్కనికూర్పు		...	0	14
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాది ఆంధ్రనిఘంటువు		...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,
192, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.